

muusika

Nr 3
märts 2006
hind 29.-

**Radio
Luxembourg'ist
ja Luksemburgi
muusikaelust**

**Jaapan:
ulmetehnika ja
ulmemuusika
maa**

**Mooses,
Wrupk Urei,
Blend, Tartu
Popi ja Roki
Instituut**

**TANEL
JOAMETS**

Eesti Heliloojate Liit esitleb:
 Koostöös Eesti Muusika- ja Teatriakadeemiaga
 Festivali helilooja HELENA TULVE
 Festivali aukülaline UDO KASEMETS (Kanada/Eesti)

EESTI MUUSIKA PÄEVAD 2006

24. - 31. märts

17:00 Tallinna Laululava II korruse panoraamsaal **LAULUPÄEV**
 Tütarlaste koor "Ellerhein", Tallinna Poistekoor, Estonia poistekoor,
 Eesti Teaduste Akadeemia Naiskoor, Estonia Seltsi Segakoor,
 TMKK lastekoor, Eesti Kaitseväge Segakoor/Nargeni koor.
 Kontserdi kunstiline juht: Andrus Siimon
 Aints, Krigul, Steiner, Kozlova, Lill, Tally

R 24

20:00 Von Krahli teater **UDO KASEMETS AUKÜLALINE**
 NYUD Ensemble, Udo Kasemets, solist Susan Layard (Kanada)

23:00 Katarina kirik **HORTUS MUSICUS & ZUGA** Ühendatud tantsijad
 Tüür, Kozlova, Steiner, Grigorjeva

13:00 Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia kammersaal
 Eesti heliloojate klaveripalad Tallinna Muusikakeskkooli õpilaste esituses.

17:00 Niguliste kiriku Püha Antoniuse kabel **KALEV KULJUS (oboe) & MARKO MARTIN (klaver)**
 Garshnek, Siimer,
 Jõeieht – uued teosed; Birtwistle, Lutoslawsky

19:00 Estonia kontserdisaal **II RAHVUSVAHELINE LEPO SUMERA NIMELINE LOOMINGUKONKURSS; finaali**
 Eesti Riiklik Sümfooniaorkester, dir. Toomas Vavilov, solist Peep Lassmann
 Finaali jõudnud võistlustööd ja Lepo Sumera klaverikontsert

22:00 Kuku klubi **FESTIVALI KLUBI avamine**
 Sumera remixed by Mirjam Tally

L 25

14:00 Eesti Raadio I stuudio **EMP UNPLUGGED - Olav Ehala ansambel**

17:00 Estonia kontserdisaal
 EMTA Sümfooniaorkester, solist Margus Uus, dir. Toomas Vavilov
 Lepo Sumera sümfoonia nr. 2, Tshellokontsert; Erkki-Sven Tüür "Aditus"

19:00 Eesti Draamateater **Must komöödia (Peter Shaffer) Esietendus!**
 lavastaja Andrus Vaarik, muusika Aare Kruusimäe

P 26

18:00 Eesti Muusikaakadeemia saalid ja fuajee **MAMMUT KONTSEERT**
 - Bunch of Idiots building an instrument
 - Kammemuusikat haruldastele instrumentidele
 - Alo Põldmäe kammerooper "Kontrabass-kuningatütar"
 - Margo Kõlar'i installatsioon "Sündi sisikond" elektronmuusika stuudios
 - Dali Kask - muusika loovuse käivitajana.

E 27

19:00 Viljandi Kultuuriakadeemia Must saal **ENSEMBLE ALEPH** (Prantsusmaa)
 Helena Tulve, Age Hirv – uued teosed; Paul Dessau, Bruno Giner,
 John Cage, Camille Roy, Dominique Clément, Georges Aperghis

ÕPILASKONTSEERT Eesti Ajaloomuuseum
 Noored heliloojad ja interpreedid Tallinna Muusikakeskkoolist,
 G.Otsa nim Tallinna Muusikakoolist, H. Elleri nim Tartu Muusikakoolist ning
 Tallinna lastemuusikakoolidest

T 28

Kanuti Gildi SAAL Kohtumine Helena Tulve'ga
 (Prantsusmaa) **ENSEMBLE ALEPH** Kanuti Gildi SAAL
 Helena Tulve, Age Hirv – uued teosed;
 Paul Dessau, Bruno Giner, John Cage,
 Camille Roy, Dominique Clément, Georges Aperghis

ÜLIÕPILASKONTSEERT Kadrioru kunstimuuseum
 EMA kompositsioonitüdengite looming

HELENA TULVE AUKÜLALINE Tallinna Metodisti kirik
 Ensemble Voces Musicales, dir. Risto Joost
 Kavas: "Exodus", "Pheinomenon", "Vie secrete", "a traverse", "reyah hadas'ala",
 Uudisteos sopranile ja oboele

K 29

ANSAMBL U: Tallinna Kunstihoone
 Uut muusikat Eestist ja Soomest: Tauno Aints (esiettekanne), Lauri Kilpiö,
 Esa-Pekka Salonen, Märk-Matis Lill
 Koostöös festivaliga Time of Music (Viitasaari, Soome)

N 30

ELLERI PREEMIA KONTSEERT Eesti Teatri- ja Muusikamuuseum
 Kavas Elleri-preemia laureaatide looming

SULA Kultuuritehas Polymeri Katlamaja
 Eesti Riiklik Sümfooniaorkester, dirigent Paul Mägi
 Solistid: Mati Turi (tenor), Indrek Vau (trompet),
 Tommy Mansikka-Aho (didgeridoo)

R 31

Tõnis Kaumann: "Stabat Mater" (esiettekanne)
 Eino Tamberg: Trompetikontsert nr. 2 (esiettekanne Eestis)
 Ülo Krigul: "JenZeits" (esiettekanne Eestis)
 Helena Tulve: "Sula"

Piletid müügil Eesti Kontserdi kassades ja Piletimaailma müügikohtades
 ning tund enne algust kohapeal
 Eesti Heliloojate Liidus müügil festivali pass hinnaga 390.-/190.- (NB! piiratud koguses)
 Lähem info www.helilooja.ee

KAVA

SOOLO

2 Ia Rimmel. Tanel Joametsa valikud

BAGATELLID

9 Mailis Põld. Uudiseid maailmast

IMPRESSIOONID

11 Ardo Västrik. Tuntud ja tundmatu Mozart.

Muljeid festivalilt "Mozart 250"

14 Marju Riisikamp. Barokkmuusika festival ja lendorav

17 Joosep Sang. Picante pilk eesti klassikale

17 Joosep Sang. Soovikontsert armunud klaveril. Joey Calderazzo kontserdist Estonia kontserdisaalis

JUBILATE

18 Ia Rimmel. Eesti kõrgetasemeline muusikaharidus väärib hoidmist. Intervjuu Toivo Peäskega

MODULATSIOON

22 Tiia Teder. Luksemburg – väike, aga vaimult suur. Väikeriigi muusikaelust

24 Mari-Liis Rebane. Ryuichi Sakamoto – multitalent subkultuuraisel muusikamaastikul

POP & ROCK

26 Margus Kiis. Tartu süntees ja fusioon

BAGATELLID

29 Uudiseid Eestist

METAFOORID

34 Tõnu Kõrvits. Avaloni kotkas

MELOMAAN

35 Heliplaatide tutvustus

COLLAGE

38 Valik märtsikuu muusikasündmuse

Intro 3/2006

Muusika märtsinumber kaldub Tartusse ning vaatab laia maailma. SOOLOS saab sõna Tartus tegutsev pianist Tanel Joamets, Tartu sünteesibändidest Mooses, Wrupk Urei, Blend ning Tartu Popi ja Roki Instituut kirjutab Margus Kiis. Oma asja aetakse sihikindlalt ning nagu nendib artikli autor: "Kunagi ei tea ette, mis on nimetatud protsesside tegelik tulemus."

Klassikaraadio peatoimetaja Tiia Teder vahendab Luksemburgi muusikaelus ning omal ajal nii populaarses Radio Luxembourg'is toimuvat. See väikeriik ei kurda, et kultuuri jaoks ei jätku raha. Vastupidi, oma kultuurielu üle ollakse uhked ning seda toetatakse ettekäänete taha peitu pugemata. Hiljuti valmis seal ka luksuslik uus kontserdimaja, mille ilu saab nautida artikli juures olevatelt fotodelt.

Jaapanist, kust tuleb meeletutes kogustes ulmetehnikat, tuleb ka uenduslikke muusikuid. Üks neist on Ryuichi Sakamoto. Sakamoto on oma muusika juured põiminud erinevate muusikažanritega, seal sulab kokku folk ja funk, dub ja Debussy, bossa ja Brian Eno. Sakamoto sõnul ongi eri valdkondade vaheliste müüride murdmine talle huvitav väljakutse. Ta ütleb: "Mul on peas kultuurikaart, kust ma leian sarnasusi erinevate maade kultuuride vahel. Näiteks kodumaine jaapani pop kõlab vokaali intonatsiooni ja vibrato tõttu mulle nagu araabia muusika ning Bali ja New York asuvad minu kaardil kõrvuti."

Ia Rimmel

muusika

Peatoimetaja **Ia Rimmel** ia@ema.edu.ee
Toimetaja **Kristina Körver** kristina@ema.edu.ee
Toimetaja **Mirjam Tally** mirjam@ema.edu.ee
Turundusjuht **Herje Tamm** herje@ema.edu.ee
Kujundajad **Tõnu & Ande Kaalep** tonu@ekspress.ee
Keeletoimetaja **Kulla Sisask**

Rahastaja EV Kultuuriministeerium
Ajakirja ilmumist toetab Eesti Kultuurkapital
Väljaandja SA Kultuurileht
Voorimehe 9, 10146 Tallinn

Toimetuse kolleegium: Eesti Muusikanõukogu juhatus
Toimetuse: Rävåla pst 16, 10143 Tallinn, II korrus, B 214
Toimetuse telefon **66 757 88**
Kodulehekülg: **muusika.kul.ee**
Trükitud **Tallinna Raamatutrükikojas**
Laki 26, 12915 Tallinn
ISSN 1406-9466
© Eesti Muusikanõukogu

Tellimine: AS Express Post
Maakri 23A, 10145 Tallinn
Tel 6662535, www.tellimine.ee
Tellimisindeks 00679
Otsekorraldus 21 krooni number
3 numbrit 69 krooni
6 numbrit 138 krooni
Aastatellimus 245 krooni

Muusikaõpetajatele ja -õpilastele aastatellimuse soodushind 192 krooni. Soodushind kehtib ka pensionil olevatele muusikaõpetajatele.

Tellimine: ia@ema.edu.ee, herje@ema.edu.ee,
6675 788, 55 56 18 94

TANEL JOAMETS
FOTO LAURI KULPSOO

TANEL JOAMETSA VALIKUD

IA REMMEL

Vahel tundub Tartus ja Lõuna-Eestis olevat rohkem vaba vaimu ja süvenemist kui kiire elutempoga Tallinnas. Tartlaslikult süvitsi on Tanel Joamets tegelnud Skrjabini muusikaga. Skrjabiniga on ta pälvinud ka n-ö ametlikku tunnustust. 1995. aastal sai ta I Skrjabini-nimelisel konkursil Nižni Novgorodis diplomi ja 2000. aastal samal võistlusel Moskvast V preemia. Preemiatest olulisemgi oli aga publiku tuline poolehoid ning kiitvad kirjutised Venemaa ajakirjanduses.

Skrjabini-teema jätkuks tahab Joamets sel aastal teostada ammu mõeldud mõtte – esitada tsükliks kõik Skrjabini kümme klaverisonaati. Neist Kuuendat, Seitsmendat ja Kaheksandat on ühe klassiku loominguga kohtu hämmastavalt vähe mängitud. Põhjuseks on vahest see, et nad on keerukad nii sisuliselt kui ka mängutehniliselt. Esimene osa Skrjabini sonaatide tsüklist, “Varased sonaadid” kõlab 25. märtsil Tallinna raekojas.

Peale Eesti on Joamets viimased neli aastat teinud ulatuslikke kontserdireise Venemaale. Nüüdne vestluski sai peetud jaanuaris, just kuu aja pikkuse turnee eel.

Tee muusika juurde on ühest küljest ettearvatav, teisalt täiesti ettearvatu. Milline oli sinu tee algus?

Et ma musikaalne olen, selle avastas mu ema ikka küllalt varakult. Mida kuulsin, laulsin järele, enne kui õieti rääkimagi hakkasin.

Klaverit pandi mind õppima tavalisel ajal, seitsmeselt. Ega seal midagi kiiret ega silmapaistvat ei toimunud, esimese viie saani erialas alles lastemuusikakooli lõpueksamil.

Muusika oli minu jaoks kooliaastail palju muudki kui klaverimäng: küll kooris laulmine, ansambliid, džäss ja rock'n'roll ja mida kõike.

Isal oli kodus palju džässiplaate, talle meeldis džässi kuulata. VII–VIII klassis hakkasin ise akordimärkide järgi midagi otsima. Meil oli Tõraveres, minu lapsepõlve kodupaigas, rock'n'roll'i bänd, mängisime Rock Hoteli lugusid ja muid, mida kusagilt maha viksisime. Aga oma klaverisoolod ma katsusin ikka kohapeal teha.

Koolis meeldis mulle matemaatika, olin olümpiaadidel lausa võidukas. Arvasin, et minust saabki matemaatik, muusika tundus rohkem kõrvaltegevuse või hobina.

Kahekümnenda eluaastani arenesin väga mitmes suunas, muusika oli ainult üks osa. Armastasin pallimänge.

FOTO LAURI KULPSOO

Lugesin palju, oli Lindgreni raamatute iga ja seiklusjuttude iga ning mingis vanuses ma lugesin üldse kõike, mida kätte sai. Lindgreni raamatud olid tõesti erilised. Ma lugesin neid veel küllalt vanalt aegajalt jälle üle. Nüüd ma loen neid oma laste ja ikka naudin neid.

Võtsin kõiki asju teatud põnevusega. Kooli algul, kui jagati õpikud kätte, lugesin õpikud ajaviiteks läbi. Ja muusikaajaloos olid kõik heliloojad omal kombel toredad. Ei tule meelde, et miski oleks väga vastumeelt olnud ja miski ei tõuse ka eriti eredalt esile. Huvitaval kombel oli hiljem, alates konservatooriumi ajast, valikute tegemine mulle just väga omane.

Millal sa muusika kasuks otsuse tegid?

Käisin keskkoolis ja Elleri koolis paralleelselt. Keskkool oli kolm aastat ja Elleri kool neli aastat. Keskkool sai läbi, siis jäi veel Elleri üks aasta käia. Tollal võeti sõjaväkke, ükski ülikool sellest ei vabastanud. Ma mõtlesin siis, et ei hakka enne sõjaväge mingisse kõrgkooli astuma, käin sõjaväes ära, lõpetan Elleri kooli ja siis vaatan. Ja selle ühe (kolmeks veninud) aastaga ma tundsin, et täitsa tore, kui on ainult muusika.

Sõjaväes ma avastasin iseendas mingi vedru, olukorras, mis ei soosinud muusikaga tegelemist. Kogu aeg oli vaja millestki kõrvale hiilida, kellegi käskudele või korraldustele mitte vastata selleks, et saaks klaveri taha. Teinekord, kui parasjagu ei kästutud midagi teha, siis looderdati mõnuga, mängiti kaarte, malet, kabet, mina püüdsin neil hetkedel klaverit harjutada. Selleks ei sundinud mind mitte keegi. Hiljem ei pidanud mind enam keegi kuskil utsitama.

Kes või mis sind erinevatel õppimise etappidel innustas?

VI klassist alates hakkasin õppima Anu Antzoni juures. Seal algas nagu tõsisem töö. Tema juures sain ma näiteks teada, et suvel võib ka mõne loo ära õppida.

Õpetajana oli ta nõudlik, aga mitte karm. Klaveritunni ees oli aukartus ja kohusetunne. Ta oskas õpilastes näha oma nägu ning kasvatada iseseisvust. Kuidas ta seda tegi, ei oska ma kahjuks öelda, liiga ebateadlik oli see iga. Ja kahjuks ta suri 1996. aastal, just kaks aastat enne seda, kui ma ise Tartus õpetajana tööle asusin. Kui palju ma oleksin tahtnud nüüd kolleegina temalt küsida.

Minu konservatooriumiõpingute kaks suurt aitajat olid erialaõpetaja Valdur Roots ning improvisaatiooniõpetaja Anto Pett. Valdur lasi mul kõik kavad ise valida. Nii mõnigi asi oli mulle veidi üle jõu, kuid iial ei süstinud ta minusse kahtlust, et sellest või teisest asjast sa küll jagu ei saa. Ta on ääretult positiivse ellusuhtumisega inimene, leiab igas asjas head. Kui

Spontaanne muusikahetk. Kitarriga Tanel Joamets, klaveri taga vanem vend Andres Joamets, trummiga väikevend Lasse, akordioniga tädipoeg Eugen.

see puudutas mind, siis oli see muidugi innustav. On ju juba Anton Rubinstein öelnud, et kunstnik vajab elus ainult kolme asja: kiitust, kiitust ja kiitust. Vahel ajab mind veidi närvigi, kui me mõne (keskpärase) kontserdi järel Valduriga muljeid vahetame ja ta ikka ja jälle enda jaoks midagi positiivset leiab. Aga selline ta on, ja tema õpilased on oma mõtlemises julged ja krambivabad. Tegelikult käis tundides tõsine töö, ta õpetas tähelepanelikult kuulama, muusika kulgu jälgima, faktuuri eri kihte märkama.

Kui minu klaveriõpetajad on olnud väga targad minu isikupära ja iseseisvuse süvendamisel, vähem ise vahest muusikaliseks eeskujuks, siis Anto Pett, minu improvisaatiooniõpetaja, on mind just eeskujuna mõjutanud. Nii paradoksaalne kui see ka pole, sest aineks on ju vaba improvisatsioon, justkui piirideta valdkond, mängi aga, mis pähe tuleb. Tema õpetamisest ja meetodikast võiksin ma pikalt rääkida, sest ta selgitas teadlikult kogu aeg, miks ta üht või teist asja teeb. Ta valmistas mind ette improvisaatiooniõpetaja tööks, mida ma alustasin juba õpingute ajal, kolmandal kursusel.

Lühidalt kokkuvõetuna sain ma sellest valdkonnast kogemuse, et kõik taandub energeetikale – sisemisele jõule, tähelepanuvõimele. Anto andis lisaks sellele teadmisele ja tunnetusele ka lihtsalt palju oma isiklikku energiat mulle eluteele kaasa.

Üks sinu valikuid on Skrjabini muusika. Millal sul tema vastu huvi tekkis?

Muusikakooli viimasel kursusel lasi Pille Taniloo pianismi aja- loo tunnis meile Skrjabini Viendat sonaati. See sonaat tundus

küll midagi täiesti erilist. Hiljem hakkasin ise teisi Skrjabini asju kuulama ja mängima.

Anu Antzon oli mulle varem ju paar pala andnud. Teisel ja kolmandal kursusel ma mängisin *op 5* Nokturni ja *op 11* kolme prelüüdi. Lugesin hiljaaegu Elleri kooli vanu eksamite ja kontsertide protokolle. Tollal viitsiti veel eksamite ja kontsertide arutelusid üles kirjutada, Aga seal minu Skrjabini kohta midagi head öelda ei olnud. Leiti, et Joamets ei saa ikka Skrjabinist veel aru, ta on liiga noor.

Skrjabin oli tihedalt seotud oma ajastu esoteerilis-filosoofilise mõtlemisega, mis väljendus ka tema teostes, juba Teisest sonaadist alates. Tal on mitme sonaadi juures kaasas tekstid või siis põhjalikud esitusnõuanded, poeetilised, peente ja keerukate epiteetidega.

Ausalt öeldes, geniaalsuse küsimus on tema puhul olulisem. Kõigel sellel filosoofial ei oleks mingit mõtet, kui tema muusika ei oleks nii ere ja puhtmuusikaliselt mõjuv.

Põhiline, mida ta tahtis, oli inimkonnale valgust tuua. Valguse võib panna võrduma armastuse või headusega; seda on püüdnud ka kõik teised geniaalsed heliloojad. Pealegi need tema prantsuskeelsed esitusnõuded ei ole ju enamasti filosoofilised, vaid tunnetuslikud. Skrjabin on eelkõige poeet, mitte filosoof. Huvitav küll, aga mulle tundub, et kõigepealt komponeeris ta mingid puhtalt helilised, võiks isegi öelda, veidi matemaatilised helijärgnevused. Alles hiljem lisas ta neile need sõnalised nüansid. Ma julgen nii väita selletõttu, et enamasti, kui ma tema muusikat noodist loen, jälgides tähelepanelikult rütmilisi ja kõlalisi nõudeid, tekivad mul just need tunnetuslikud kujundid, mida ma pärast prantsuse sõnastikust leian.

Tema "Müsteeriumi" idee – viia inimkond muusika ja tantsu grandioosse ühiskunsteose abil kõrgemasse dimensiooni oli ju midagi päris pöörast. Ta päris tõsimeeli kavandas seda.

Ma ei ole kindlasti originaalne, kui ütlen: selliste plaanidega ei jäänudki tal muud üle kui ootamatult surra. See poleks ju teostunud. Surm siis õigustas seda.

Aga see, et hakata oma meeltes midagi sellist ehitama – mida see näitab?

Ta tegelikult ei jõudnudki midagi ehitada, ta visandas ikka täiesti õhulosse.

Kui vaadata neid teoseid, mille kaudu ta oleks pidanud "Müsteeriumini" arenema, siis "Ekstaasipoeem" ja "Prometheus" on mõlemad pooltunnised lood. Sealt oleks "Müsteeriumini" pidanud tulema ebareaalselt suur samm. Selleni oleks ta pidanud kuidagi hoopis teistmoodi arenema.

Tema hilised teosed: palad *op 74*, viimased sonaadid, Üheksas ja Kümnes, *op 73* kaks tantsu, aga eriti *op 74* – seal on juba täiesti uus selginemine ja kompaktsus.

Helikeel muutus väga lakooniliseks.

Sealt oleks hakanud tulema midagi päris võimast. Samas, kui ta

oleks kõik oma auru "Müsteeriumi" alla pannud, ega neid klaveriteoseid oleks siis enam nii palju tulnud.

Muidugi, surnud helilooja puhul on lõpetatud looming täpselt selline nagu ta on ja ega mõtisklemine siia midagi ei lisa.

Minu arvates on Skrjabini muusikas kaks eriti huvitavat valdkonda tema teoste harmoonia ja faktuur.

Skrjabini faktuuris tuleb tihtipeale teha mingeid oma taandamisi, midagi sealt välja tuua. Kõike ei saa ühtviisi armastada. Elama paneb selle muusika ikkagi peamiste liinide hinguse tabamine. Meloodia, kuigi vahel keerukas, on seal alati olemas ja sa pead leidma sellele hea liikumise, draivi või swingi – kui kasutada tantsumuusika termineid, seda intoneerima, panema laulma ja kõnelema. Faktuur sealjuures... mina ei ole veel nii kaugele arenenud, et ma jõuaksin seda täielikult esile tuua. Loomulikult ma töötan selle nimel, aga et ma faktuurile annaksin oma hinge – selle eest ma küll ei vastuta.

Skrjabinlik kõlataotlus on väga peen kunst. Kuidas sina sellele lähened?

Kõla peaks olema, kui nüüd üldistada proovida – kirgas. Intensiivne. Hingestatud. Väga tihti peab ta olema ka pehme. Skrjabin ei kõla kaugeltki igas saalis ja igal klaveril hästi. Kasuks tuleb, kui olukord soosib kõrgemate sageduste vaba lendu, et ei peaks punnitama. Selline koht on näiteks Tartu Ülikooli aula.

Skrjabini Seitsmendat ja Kaheksandat sonaati on väga vähe mängitud.

Seitsmendas ja Kaheksandas paratamatult see kujundite ring ei ole nii demokraatlik ja üldarusaadav kui Neljandas või Viiendas. Vähem asjatundlikule publikule assotsieeruvad Teine, Neljas või Viies rohkem mingite muude kuulamiskogemustega. Aga näiteks Seitsmes sonaat, temast ühe korruga kuulates jagu ei saa. Natuke kisub sennapoole, nagu räägitakse, et Schönbergi teostest saab kõige suurema elamuse neid analüüsides.

Kas Skrjabini varased sonaadid on sulle lähedasemad?

Ei, seda ei saa öelda, nad on kõik võrdsed.

Mind huvitab muusikas *power*, helilooja geniaalsus. Ja Skrjabin on algusest peale geenius, Esimesest sonaadist peale. Ta helikeel muutub väga palju. Aga kas ka paremaks, seda ma ei tea.

Minu arvates muutub paremaks.

Mulle tundub, et Kuues sonaat on näiteks üks kehvemaid.

Seal ta katsetas uusi ideid.

Aga Kolmandas ja Neljandas ta ei katsetanud, vaid realiseeris kahes korralikus loos. Samamoodi näiteks Esimene sonaat võttis kokku ühe tema eluperioodi. Seda sonaati ta mängis ja mängides parandas ja lihvis, kuni sõbrad hakkasid ütleva, et pane juba midagi kirja.

Minu meelest see, et esimese viie sonaadi vahel on pikem ajaline vahe, tõstab nende väärtust. Sonaadid Kuuendast kuni Kaheksandani mõjuvad mõnes mõttes nagu eskiisid.

Viies sonaat võtab kokku eelnenud perioodi. Ja siis algab jälle mingi "Müsteeriumi" otsing, sellest unistamine ja selle taustal ta poetas veel 60ndad ja 70ndad oopused järeltulijatele mõtisklemiseks.

Kuni Viienda sonaadini on tal asjad tasakaalus, ta kasutab sellist vormi, kuhu oskab oma kujundid paigutada. Aga sealt edasi hakkas ta otsima midagi nii uut, et polnud vormi, kuhu seda valada. Nagu näiteks "Prometheus". Pöörased ideed, aga kas nad on päris adekvaatses vormis?

Ideed olid nii suured, et nende vormistamiseks oleks pida- nud rohkem aega võtma.

Ta ise ei jõudnud oma viimaseid sonaate ka esitada ega traditsioonile algust panna. Seetõttu on see üks väga põnev džungel, kus annab seigelda, millel ei lasu veel mingit saavutuste koormat. Pigem peaks ütlema, et keegi pole veel neid õieti lah-
ti mänginud.

Üsna uskumatu, et ühe klassiku loomingus on veel valgeid laike. Minule endale on vahel kontserdi üheks igavamaks osaks olnud tuntud ja armastatud klassikatükkide mängimi- ne, eriti kui interpretatsioon on keskpärane.

Ma lugesin mingit naljakat statistikat selle kohta, kes on maailma populaarseim helilooja.

Küsitlus korraldati muide klassikalise muusika huvilistele, mitte kogu inimkonna läbilõikes. Nelikümmend protsenti ütles, et Beethoven, kümme protsenti, et Chopin, ja ülejäänud suured heliloojad jäid kiiresti ühe protsendi kanti. Skrjabin koos Rimski-Korsakoviga tulid alles 0,15 protsendi kandis.

Suur hulk klassikalise muusika huvilisi on meil lastemuusikakooli haridusega. Ja kui nüüd võrrelda näiteks kolme Viini klassikut – kui ma meenutan oma meeldimisi selles vanuses, siis Beethoven tundus neist tõesti kaugelt kõige huvitavam.

Aga kui sa edasi ei õpi, siis jäädkki oma muusikasse suhtumises samale arengutasemele. Kahekümne viie aastastel ma järsku tabasin, et Mozart pakub mulle palju enam. Ja viimastel aastatel olen hakanud märkama, et Haydn on kuidagi väga armsaks saanud.

Sa rääkisid eespool valikute tegemisest. Üks neist on Skrjabin. Aga sul on veel mitmeid teisi lemmikuid. Kes need on?

Mozart. Beethoven jääb natuke vahele, tema nii suur lemmik ei ole. Ja siis ma mõtlesin hiljuti, kas Chopin on lemmik või ei? Tegelikult ma pean vist ikkagi ütlema, et nii kirglikult ei ole. Mulle meeldib Brahms, eriti tema kammermuusika. Tihti olen ise initsiaatoriks, katsun mängijaid kokku saada, et saaks Brahmsi kammermuusikat mängida. Üldse kogu see metall-
raamiga tiibklaveri kõrgperiood. Brahms juhatab kõrgperioodi sisse, järgnevad impressionistid, Rahmaninov ja Skrjabin. Lõpetavad selle kulminatsiooni Prokofjev (tõsi, mitte nii lem-

mik minu jaoks), Šostakovits ja Messiaen.

Raveli mul kuigi palju kavas pole. Klaverikontserti mängiks küll meeeldi, kui keegi kutsuks. Aga sooloteosed – kui juba lähed selleks, et mida mängida, siis ma parem mängin Debussyd. Võib-olla sellepärast, et tajun seal midagi, mida eriti tihti ei osata Debussys välja tuua.

Rahmaninov kuulub kindasti mu lemmikute hulka, aga ma ei ole veel aru saanud, kas mina tema lemmikute hulka kuulun.

Mis mõttes?

Selles mõttes, et ta tuleb mul väga raskelt. Aga oma sõnumi saan ma temaga ära öelda. Ja publiku hulgas on palju neid, kellele on just Rahmaninov minu kavas meeldinud.

Rahmaninovi puhul elab publik juba ette kaasa. Skrjabini puhul pead olema väga veenev, aga Rahmaninovi puhul ollakse juba ette tänulikud. Ta sulatab jääd mängija ja publiku vahel. Muide, Venemaal on siiski väga palju selliseid kuulajaid, kes kohe vaimustunult Skrjabini laienele oskavad minna.

Milline on sinu suhe nüüdismuusikaga?

Nüüdismuusika mulle vastukarva ei ole, aga näiteks klaveriteoste osas on nüüdisheliloojatel mingi selline suhtumine, et kas nad ei kirjuta klaverile üldse või kirjutavad midagi väga keerulist. Rahmaninov ja Skrjabin on ka keerulised, aga nad on ka väga tänulikud. Näed selle vaeva ära ja sealt tuleb nii palju tagasi. Aga nüüdismuusikas ei ole keerukus elamusega alati tasakaalus. Parema ma siis juba improviseerin...

Oled kahe Skrjabini konkursi finalist. Eriti kiitvaid järelkajaid said viimasel konkursil ja olid ka publiku lemmik.

See konkurss ei taandu sellele, nagu paljud maailma konkursid, et kes ühe vale noodi mängib, on väljas. Kuna Skrjabini faktuur on nii tihe, siis paratamatult ei mängi keegi päris kõiki noote. Seal hakkab toimima pigem see, kui eredad on kunstilised kujundid ja kui palju sa ennast kuulama paned.

Milliseid arvamusi oma mängust kuulsid?

Arvati, et ühest küljest on see musikaalne ja ere, ja teisest küljest hinnati, et ma taban eriti hästi Skrjabini stiili ja olemust. Nii esimese konkursi võitja Mihhailov kui ka teise võitja Peeter Laul mängivad paljusid stiile tõeliselt hästi. Aga mind hinnati kui võib-olla isegi parimat skrjabinisti neil konkurssidel.

Oled juba aastaid teinud turneesid Venemaale. Kuidas sul need võimalused tekkisid?

Esimesel konkursil tuli mu juurde Kurgani filharmoonia kunstiline juht, kes on ise pianist. Me tutvusime, kuid siis veel pakumiseni ei läinud. Aga 2003. aastal kutsus ta mind esimese konkursi võitja Mihhailovi kaudu, kes on mu hea tuttav, esinema. Ta pakkus mind ka naaberlinnadesse välja ja ma hakkasin sealt ennast edasi pakkuma. Saatsin Moskva konkursi artikleid lugeda, need olid kiitvalt ja emotsionaalselt kirjutatud.

Nüüd on mu reisirind viinud Kamtšatkani välja. Mida

2003. aastal Altais.
FOTOD ERAKOGUST

kaugem koht, seda tänulikum on publik. Suurtes linnades on esinejate kontsentratsioon suurem, pakkumine kogu aeg olemas, seal sellist efekti ei ole. Seal loeb see, kuidas mängu käigus kontakt publikuga tekib.

Kui sageli sa Venemaal käid?

Mul tuleb seal parkümmend kontserti aastas.

Seda on ju väga palju.

Jah, see on täitsa tore, annab mingigi väljundi ja mõõtme, miks üldse tegelda klaveriharjutamise ja soolomängimisega. Kui oleks ainult Eestis, siis jääks asi paratamatult soiku, tegeleks kas ainult õpetamisega või... Eesti on nii väike. Nii nagu Rein Rannap teeb, püüab ükskõik mis moel võimalikult laia audiotooriumi haarata – see on tema tee ja mina oma teed sellisena ette ei kujuta. Ja ülejäänud kõik ju enam või vähem õpetavad.

Kakskümmend kontserti aastas on tegelikult vähe, kakskolm turneed aastas. Ajan ennast selleks puhuks vormi, see ei ole päris selline kontsertpianisti elu, kes kogu aeg esineb, kogu aeg on vormis.

Kuhu nüüd su viimane kontserdireis viis?

Üsna sinna kanti, kuhu esimene – Novosibirskisse, Krasno-

jarskisse, Irkutskisse, Tšeljabinskisse, Omskisse. Need on kõik Siberi miljonilinnad.

Kuhu oled veel esinema sattunud?

Käin sageli Rovaniemis, mu viuldajast vend Lasse töötab seal orkestris. Temaga ja tema orkestri mängijatega olen seal tihti käinud kammermuusikat esitamas.

Ausalt öeldes ei ole ma lääne poole samasugust pakkumist ette võtnud ja kardan, et see ei lähe ka nii lihtsalt.

Kas sa arvad, et seal hinnatakse mingeid teisi väärtusi?

Väärtuste osas ma ei tea. Aga üks teine valdkond, kus ma ei tunne ennast üldse hästi, on salvestuste maailm. Ma ei armasta neid kuulata ja ka mitte iseennast salvestada. Kui peaks tahtma end lääne poole välja süüa, siis on see vajalik. Ma tajun, et esituskunst, mida ma teen elusast peast elusate inimeste ees, on hoopis teine asi...

Milline tähendus on improvisatsioonil sinu tegevuses?

Viimastel aastatel on improvisatsioon õige pisut taandunud. Improvisatsioon on rohkem selline ühistegemine. Kui ma praegu Tallinnas oleksin, siis seal on rohkem huvitavaid kuju- sid, kellega oleks võinud jätkata.

Tanel Joamets Skrjabini konkursil Moskva konservatooriumi suures saalis.

FOTO MUZÖKALNAJA ŽIZN

Aga oma soolokontsertidel mängin siiaaani ühe või kaks improvisatsiooni. Nii palju kannatab ära kuulata küll. Lisaks on mul mõned improvisatsioonipilased. Ja igal aastal korraldame Tartus rahvusvahelist improvisatsioonifestivali, kus ma ka alati esinejana üles astun erinevate koosseisudega.

Olen kuulnud ka selliseid arvamusi, et improviseerijal võib endal küll huvitav olla, aga kuulajal sageli mitte.

See on taseme küsimus. Keegi võib ju mängida ka Beethovenit nii, et endal on maru huvitav, aga kuulajal mitte. Muide, nüüdismuusikas on palju selliseid stiile, mõttemaailmu, kus improviseerida on palju loomulikum kui samasuguseid helindeid noodist õppida. Tuubi aasta otsa keerulisi noote, kasu ei miskit. Palju efektiivsem on värske energiaga laetud improvisatsioon.

Kas kõik muusikaõppijad peaksid improviseerimisega tegelema?

See on omamoodi teraapia. Need, kes arvavad, et nad kohe kuidagi ei saa, põevad teatud mõttes, neid ongi vaja ravida. Anto süsteem on universaalne. Me teeme seda juba väikeste lastega ja pole seal miskit kättesaamatut

Täiesti eriline on džäss. Džässis peab olema väga kiire mõtlemine, harmooniates ja laadides orienteerumine, stiili tabamine, soodumus. Igal inimesel ei "ühenda" nii kiiresti.

Kas Eesti muusikaelus toimuv on sinu arvates piisavalt huvitav?

Kui tihti meil toimub näiteks kontserte, kus trio, duo või keelpillikvartett esitab tippteoseid? Tartus on täielik tühjus. Toomas Velmet arvustab Sirbis Akadeemilise Kammermuusika sarja ja kirjutas Mari Tampere – Ivari Ilja kontserdist, et üle hulga aja toimus tõeline sonaatide õhtu. Järelikult siis ei ole neid ka Tallinnas.

Klaverifestivali tõttu saame sooloklaveri osas mingi ettekujutuse, mis maailmas toimub. Aga kammermuusika osas on

tõeline põud. Kontserdil peab olema mingi naljakas pealkiri ja sinna alla otsitakse mingeid erilisi lugusid. Tõelisi lugusid kuuleb üsna harva.

Pealkiri on ju pandud just selleks, et kuidagi põnevam välja paistaks.

Just nimelt, et välja paistaks.

Ma arvan, et asi ei laheneks isegi siis, kui Eesti Kontsert teeks lepingu vanakuradiga ja saaks piiramatult raha. Koosseisud ei ole paratamatult nii mobiilsed kui solistid või dirigendid. Kammermuusikat peavad igal maal eest vedama oma maa parimad muusikud.

Sa oled omal ajal ka muusikakriitikat kirjutanud. Mis mulle sul praeguse aja kontserdikajastustest jääb?

Kriitikasse saan ma kriitiliselt suhtuda siis, kui olen ise neil kontserditel käinud. Aga kuna ma praegu Tallinna kontserte ei kuule, siis tundub, et kajastusi on tarvis. Saan vähemalt teada, mis toimub. Kui ma tollal kirjutama hakkasin, siis mind häiris, et klassikaline muusika oli nagu püha lehm. Kui kontsert juba toimus, siis oli kõik hästi. Ja see kestab ju edasi, ainult et ma olen nüüd nii palju vanem, mul ei teki enam kirge sellele kuidagi reageerida.

Sulle meeldib ka õpetada.

See on sama, miks ma mängin Skrjabinit, mulle tundub, et see istub mulle. Seda, kas ma üldse väärin õpetaja olema, ma ei tea. Võib-olla ma olen noor ja loll ja teen valesti. Aga mulle siiski tundub, et ma suudan õpilasi inspireerida harjutama, kuulama, muusikast aru saama. On olnud mõned, keda ma pole suutnud rohkem pühenduma saada kui enne. Aga vastupidist mul pole küll olnud, et olen saanud mõne väga tööka inimese ja tal muusikaisu pealt ära ajanud. Tartu hetkeseisu vaadates on sellist õpetaja omadust väga vaja. Praeguse aja noored inimesed ei tea, kas nad tahavad muusikuks saada või ei. Suur osa lapsi käib Elleri koolis ja gümnaasiumis paralleelselt, väga tähtis on, et õpetaja oskaks neid muusika külge köita. Muidu nad ei jäägi sellele alale.

Mis on eesti muusika tugevus ja nõrkus? Eesti omapära?

Meil on veel sees soov teistest erineda ja eralduda. Talud asuvad üksteisest eemal, ei taheta asju teha samamoodi kui üleaedne. Kunstis ja muusikas on samuti. Igaüks tahab omamoodi õpetada ja õpilased tahavad erinevalt mängida. Hoitakse erinevustest kinni ja austatakse neid. Sellepärast meil ongi ette näidata just individuaalalade saavutusi, nagu dirigente ja pianiste. Ja heliloojaid – kui suur protsent selle väikese rahva kohta superheliloojaid! Klaveriõpetus kogu maailmas üritab lapsi raamidesse suruda, aga meil hoitakse ka kiiksuga lapsi, lastakse neil olla ja vaadatakse, mis neist saab. Meid on nii vähe, me peame kõiki hoidma.

* Daniel Barenboim pälvis Ernst von Siemensi nimelise preemia * Edward William Elgari senitundmatu käsikiri oksjonil müügis * Budapestis tähistati György Kurtági 80 aasta juubelit spetsiaalse autorifestivaliga

• Tänavune **Ernst von Siemensi** nimelise preemia laureaat on 63-aastane pianist ja dirigent **Daniel Barenboim**; senise info põhjal annab preemia 12. mail Viinis üle Pierre Boulez. Praegu Berliini Riigiooperi ja Chicago sümfooniaorkestriga seotud Barenboim kavatseb 150 000 eurolisest summast kaks kolmandikku annetada Berliinis Unter den Lindenil asuva ooperimaja renoveerimiseks, ülejäänuga plaanib aga toetada Iisraeli-Araabia sümfooniaorkestrit, ideoloogilise kitsarinnalisuse kiuste tegutsevat ühiskollektiivi, mille juht ja rajaja on Barenboim ise. 27. jaanuaril, kui kogu maailma tele- ja raadiokanalid, teatrid ja kontserdimajad ülistasid pildis ja helis Mozarti geeniust, ehmatas Barenboim üldsust sellega, et ei astunud ettenähtud kava kohaselt mitte Berliini Ooperis orkestri ette, vaid toimetati vahetult enne kontserti haiglasse. Barenboimi asendas saksa-alžeeria päritolu Julien Salemkour (s 1969). 30. jaanuaril edastasid uudisteagentuurid teate, et Barenboim ei vaja enam arstide järelevalvet ning läheb paari päeva pärast algavale Ameerika turneele.

• Tundub, et Nobeli preemia üleandmist korraldavad isikud on traditsioonide juurde tagasi pöördumas. Alfred Nobeli surmapäeval 10. detsembril toimuvate ürituste hulka mahtus sedapuhku ka klassikaline muusika: soolokontserdiga esines tsellist Yo Yo Ma. Pärast nelja-aastast pausi, mille vältel klassikat teadlikult eirati, avastas korralduskomitee äkitselt,

et maailma ihaldatuima preemia vormigirland kipub tõsise muusikata monotoonseks kätte.

• Tänu kõigemüüjast Sotheby oksjonimajale kosub "äsja avastatud", "ülesleitud", "seni avaldamata", "varastelt ära võetud", "kohtu korras tagasi nõutatud" jne kategooriasse kuuluvate käsikirjade arvel pidevalt ka universaalne helikataloog. Nüüd on maailm teadvustanud **Edward William Elgari** seni avaldamata autograafi olemasolu: 6600 naelsterlingi eest leidis Londonis uue omaniku bachilikke rütmi- ja harmooniaelemente sisaldav Fuuga flöödile ja klaverile. Teos pärineb Birminghami perioodist, ajast, mil Elgar tegutses lihtsa orkestrandina ning ta loomefantaasia polnud veel suubunud kuninglike hilisromantiliste helisaagade voolusängi.

• 21. jaanuaril tähistati Moskvas Kremli ringkondades koreograaf **Igor Moissejevi** 100. sünnipäeva. Just sünnipäeva ja mitte sünniaastapäeva. Kogunisti kahe näiduga, loomekarjääri pikkuse (82 aastat aktiivset tantsuteatrit) ning lavastuste üldarvuga (üle 300) Guinnessi rekordite raamatusse läinud Moissejev, kelle folkloorihõnguline looming oli juhtumisi meelepärane ka rahvakunsti asjatundjale Jossif Stalinile, tõdes juubeliõhtul õnnitlusi vastu võttes: "Ah et vanus? Ei saa nagu arugi. Olen ma tõesti juba saja-aastane?"

• Veebruari algul andis Milano Kvarteti ühingu saalis soolokontserdi pianist **Leon Fleisher**, kavas Bach, Kirchner, Stravinski, Brahms, Schubert "ühele ja kahele käele". Too pilkupuüdev "ühele ja kahele käele" ei kujutanud endast aga tühipaljast publikule silmategevat vaimutsemist, vaid ühe kannatuste raja kokkuvõtet. Aastal 1928 San Franciscos sündinud Fleisher on Arthur Schnabeli õpilane. Aeg-ajalt satun infole, kus väidetakse, et Fleisher olevat Schnabeli käe all hakanud õppima kuueaastaselt. Ilmselt ei vasta see tõele, sest Fleisher ise paigutab ammused sündmused pisut arukamasse ikka. Ta olevat olnud üheksa-aastane. Hitlerlikult Saksamaalt lahkunud Schnabeliga kohtus Fleisher pere ühiste tuttavate juures San Franciscos; sellal kui täiskasvanud viibisid õhtulauas, hoolitses üks ettenägelik hing selle eest, et Fleisher salamisi garaažiukse kaudu majja sokutada ja salongi klaveri taha juhatada. Sest varem või hiljem pidi Schnabel ju õhtulauast tõusma ning sööt pidi seks puhuks valmis olema. Kõik kulges ootuspäraselt: Schnabel soostus stardis olijat kuulama ja nõustus soorituse lõppedes Fleisherit juhendama. Ehkki üldjuhul õpetas Schnabel vaid neid, kes juba kuusteist täis, tegi ta seekord erandi. Fleisherist sai Schnabeli noorim kasvandik ning õpipoisiaeg kestis kümme aastat.

Novembris 1944 debüteeris Fleisher New Yorgis Carnegie Hallis Brahmsi Klaverikontserdiga d-moll, dirigendipuldus Pierre Monteux; 1952 võitis

Pianist Leon Fleisher on tänu arstiteaduse arengule teinud *come back*'i. Fleisheri mängu hingestab vaid vähestele muusikutele omane sügavus ja loomutruudus.

Brüsselis kuninganna Elizabethi nime- lise konkursi. Järgnes koostöö George Szelli ja Clevelandi sümfooniaorkestriga ning plaadile said Griegi, Schumanni, Brahmsi, Beethoveni, Rahmaninovi klaverikontserdid. Kõik ukсед olid lahti... kuni nad korraga olid kinni. Aastal 1965 ei allunud parema käe lihased enam pianisti taatele. Diagnoos "düstoonia" tähendas aga seda, et ravida tuleb ravi- matut. Toonane arstiteadus osutus neu- rotsirkulatoorse toonushäirumuse puhul abituks. Fleisher ei andnud alla, ta kes- kendus vasaku käe repertuaarile, süve- nes dirigeerimisse, tegutses paralleelselt ka pedagoogina. Periooditi katsetas täie eest mängiva pianistina lavale naasta... Ligi nelikümmend aastat üritas Fleisher muusika süvakihtideni jõuda tunnetu- se tasemel, edastas ja mõtestas kogetut pianistlike vahenditeta. Toonaste aas- takümnete jooksul tegi edusamme ka arstiteadus. Dystonia Medical Research Foundationi pingutused ning suhteliselt hiljuti avastatud ravimoodus, mis liht- sustatult seisneb Botoxi lokaalses süsti- mises, töid Fleisheri lõpuks klaverimän- gu juurde tagasi. Fleisheri *come back* sai

teoks aastal 2003 New Yorgis. Nagu noo- rusdebüüdi aegu, nii oli kalender seegi kord lahti novembrilehelt ja kontserdi- paigaks Carnegie Hall. Kontserdijärgne New York Timesi hinnang kõlas ligilä- hedaselt: Fleisheri mängu hingestab vaid vähestele muusikutele omane sügavus ja loomutruudus.

Aastal 2004 salvestas ta Vanguard Classicsi firmamärgi all albumi "Leon Fleisher – Two Hands", kavas Bach, Debussy, Scarlatti, Chopin, Schubert. Ja läinud aasta oktoobris juhtusin lugema SOS-teadet: "Angela Hewitti asemel soleerib Põhja-Carolina sümfooniaor- kestri ees Leon Fleisher." Kurioosse, üleva, hoiatava ja lohutavana kõlas see teade: nelikümmend aastat sundvaikima mõistetud asendab üht nüüdispianismi raudseimat leedit. Kõik kulgeb hapruse piiril, muutuva ja suhtelisena.

• 19. veebruaril tähistas 80 aasta juube- lit **György Kurtág**. Budapesti Muusika- keskus korraldas selleks puhuks viiepäe- vase autorifestivali, kus esiettekan- de kor- ras kõlas "Kuu muusikalist momenti". György Kurtág sündis Lugoj väikelinnas,

mille Ungari oli pidanud Esimese maa- ilmasõja järel loovutama Rumeenia- le. Üsna Lugoj lähedal, Dicsöszentmártoni- nimelises kohakeses, sirdus samal ajal ka üks teine György, Kurtágist kolm aastat vanem Ligeti. Kurtági haridustee algas Timisoaras ning noormehe muu- sikaarmastus osutus nii kirglikuks, et see kannustas teda Rumeeniast Ungarisse minema – dokumentideta, ebaseadusli- kult piiri ületades. Seega illegaal mis illegaal. Budapesti Muusikaakadeemias asus ta õppima kompositsiooni (Sándor Veressi ja Pál Jardanyi juures), klave- rit (Pál Kadosa), kammermuusikat (Leó Weiner); viiekümnendate lõpul siirdus ta Pariisi, et täiendada end Darius Milhaud' ja Olivier Messiaeni juures. Kurtág on oma loomelaboratooriumis filtreerinud loendamatu mõjutusi. Ta on heliloo- ja, kes kontsentreerib, taandab kaugele eest ära voogama kalduvate mõjuväljade elemente. Kurtági modelleeringud tugi- nevad ahendamise põhimõttele. Ta muu- sika pole ei seriaalne, dodekafooniline ega uustonaalne, ei minimalistlik ega aleatooriline. Niipea kui Kurtági hülgav, välistav, otsekui ühteainsasse graveeri- tud joonde koonduv energiapara-bool puudutab teatavat närvipunkti, järgneb loobumine – kas või inimhäälest, mis oli ta huvi keskmes üheksakümnendate lõpuni, siis kustus aga loomekaardilt, et loovutada koht uuele, distantseeritud helikoe ruumilisele fragmendilumma- le. Kurtágliku helilaseri kiirguses joo- nistuvad välja Bartók, Webern, Samuel Beckett, gooti katedraalid, Marianne Stein..., muusikalised ja muusikavälised impulsid. Ehkki Kurtág pole suurte koos- seisude ja suurvormide eitaja (lähimi- nevikust piisab meenutada Kontserti viiulile, violale ja orkestrile), kuulub ta eelistus miniatuursele paradigmale. Ja kõikmõeldava põneva kõrval leiab sealt näiteks aastal 1973 valminud 7-kõite- lise kogu "Játékok" (Mängud), Kurtági pedagoogilise kogemuse kvintessentsi, Bartóki "Mikrokosmose" väärilise män- gukaaslase lastele.

Tuntud ja tundmatu Mozart

Muljeid festivalilt "Mozart 250"

ARDO VÄSTRIK

tšellist

Wolfgang Amadeus Mozart, kelle 250. sünniaastapäeva käesoleval aastal kõikjal tähistatakse, on ilmselt tuntuimaid heliloojaid maailmas. Tõenäoliselt võib ka öelda, et Mozarti muusika on tuntuim klassikalise muusika müügiartikkel. Seda tõestas kas või siinse festivali suur publikumenu – pole just sage nähtus koduses muusikaelus, et süvamuusika kontserdid on välja müüdnud.

Festival "Mozart 250" pakkus kuulajaile mitmeid huvitavaid muusikaelamusi. Kavades oli nii Mozarti tuntud teoseid (Reekviem) kui ka selliseid, mida tavaliselt siinmail just tihti ei kuule (kirikusonaadid ja varased sümfooniad).

Järgnevalt mõned muljed kahest kammerkontserdist ning kolmest kammerorkestri kontserdist.

14. jaanuaril esines Estonia kontserdisaalis mainekas **Juilliard String Quartet** (USA) üsna klassikalise kavaga (Mozart, Šostakovitš, Beethoven – kõigilt heliloojailt 14. kvartett!). Juilliardi kvartett kuulub kahtlemata maailma tuntuimate kammeransamblike hulka ning on olnud rahvusvahelisel muusikaareenil juba üle viiekümne aasta. Kvartett asutati 1946. aastal New Yorgi Juilliardi kooli tollase presidendi William Schumanni algatusel ning ansambel osaleb nimetatud kooli elus tänaseni. Tallinnas esinevad muusikud (Joel Smirnoff, Ronald Copes, Samuel Rhodes, Joel Krosnick) on koos mänginud alates 1997. aastast, kusjuures violamängijal läheb ansambelis juba 36. hooaeg. Eestis kahjuks nii pika traditsiooniga kammerkooslusi pole ning seetõttu on selliste kollektiivide esinemist väga põnev jälgida.

Usun, et eesti publikut üllatas Juilliardi kvarteti puhul nende äärmine tõsidus ning kontsentreeritus. Ansambel ei püüdnud publikut kõita välise žestikuleerimisega, muusikud istusid laval väga lä-

hestikku ning toimetasid isekeskis, otsekui omas ruumis olles. Kui nüüd meenutada kvartetizānri ajalugu, siis algselt oligi see mõeldud nelja indiviidi demokraatliku vestlusena, mida tohtisid pealt kuulata ainult väga lähedased. Kontserdi edenedes mõjus interpretide pühendumus järjest rohkem ning saalist lahkudes oli tekkinud aukartus nii muusikute kui ka muusika ees.

Esimesena kõlanud Mozarti Kvarteti G-duur KV 387 puhul oli ootamatu ansambli kõlaline intensiivsus, suur *vibrato* ning väljenduse afekteeritus. Samas oli nende interpretatsioon väga selge ning haarav. See on iseloomulik just kaua koos mänginud ansambelitele, kelle lähenemine teosele on destilleerunud sadades esitustes.

Dmitri Šostakovitši Kvartett nr 14 on pühendatud Beethoveni-nimelise kvarteti tšellistile Sergei Širinskile ning sisaldab ulatuslikku tšellopartiit. Juilliardi kvarteti esitus oli meisterlik, kuid mitte ehk nii veenev kui eelnenud Mozart. Ameeriklaste ettekandes kõlas teos väga pastelselt, kohati isegi impressionist-

likult. Omajagu mängib mulje kujunemisel rolli see, et siinmail on igalühel Šostakovitši muusikaga oma valulik suhe.

Kontserdi teises pooles kõlanud Ludwig van Beethoveni Kvartett op 131 ettekanne oli allakirjutanu jaoks õhtu tipp-hetk. Väärrib mainimist, et hiliseid Beethoveni kvartette kuuleb Eestis elavas ettekandes haruharva. Need teosed on suhteliselt pikad ning nõuavad kuulajatelt ja eriti esitajatelt üksjagu vastupidavust. Mõnes mõttes võib neid pidada ka kvartetimuusika omalaadseks tipuks. Juilliardi kvartett on maailmas tuntud just Beethoveni kvartetitsüklike ettekanete poolest. Nende esituses oli midagi nii haaravat, et loo lõppedes justkui ei soovinukski aplodeerima hakata.

Vaatamata väljas valitsenud ekstreemsele külmale tulid 20. jaanuaril Niguliste kiriku Antoniuse kabelis ettekandele Mozarti kirikusonaadid (afiššidel millegipärast kirikukontserdid), esi-nejate tuumikuks **Andres Mustonen** ja **Kristel Eeroja** viiulitel, **Imre Eenmaa** kontrabassil ning **Ivo Sillamaa** orelil. Siinkohal oleks sobiv kirjutada mõne sõ-

Kuuekümnendaastase ajalooa legendaarne Juilliard String Quartet meelitas kontserdisaali palju huvilisi. Eestis nii pika traditsiooniga kammerkooslusi pole.

naga teostest. Mozartil on kokku 17 kirikusonaati, mis on loodud Salzburgis ajavahemikul 1772–1780. Helilooja ise kasutas selle žanri kohta nimetust *sonata all'Epistola*, kuna see kõlas missa ajal pärast seda, kui preester oli lugenud piiblist teksti apostlite kirjadest (Gloria ja Credo vahel). Ülesehituselt on Mozarti kirikusonaadid erinevalt oma barokiaegsetest eelkäijatest üheosalised ning enamasti kiires tempos.

Läksin kontserdile teatava eelarvamusega, mis oli loomulikult tingitud teadmatusest kava suhtes.

Nüüd aga tean, et tegemist on väga hea muusikaga: leidlikud meloodiad, tihti ootamatute harmooniliste järgnevustega ning soolohäältele üldsegi mitte lihtne mängida. Paratamatult tekkis paralleel helilooja varaste kvartettidega, mis on kohati sarnased ning siiski väga erinevad.

Veidi üle tunni kestvasse kontserti mahtus kolmteist sonaati, mille helistikud ei klappinud küll alati kavalehel olevatega, kuid see polegi oluline. Kontrastina kiiretele paladele oli üheks veetlevaimaks hetkeks aeglane Sonaat Es-duur KV 67. Andres Mustonen esines tuntud energiaga, mis sobis nende teostega suurepäraselt. Muusikas olid hästi läbi tunnetatud pausid ning karakterite muutused. Kohati kippus Mustonen aga teise solistiga võrreldes liiga esile tulema. Arvestades seda, et muusikud elavad erinevates linnades, mistõttu proovi-aega ilmselt liiga palju ei olnud, oli siiski kogumulje ansamblist suurepärane. Õnnestunud oli ka kontrabassi valimine saatetpilliks, sest tšello poleks Antoniuse kabeli akustikas pooltki nii hästi ansambliisse sulandunud.

Kahes hästi säravas ning kontsertliku iseloomuga sonaadis (KV 278 ja 329) lisandusid juba varem nimetatud muusikutele veel **Olev Ainomäe** ja **Heli Ernits** oboedel, **Priit Aimla** ja **Taavi Kuntu** trompetitel ning **Madis Metsamart** timpanitel.

Juba järgmisel õhtul, 21. jaanuaril esines Estonia kontserdisaalis **Korea Kammerorkester**, kunstiliseks juhiks kontsertmeister **Min Kim**. Orkester on asutatud 1965. aastal Soulis. Tõeline rah-

Valgustusajastu Orkestri ülesastumine Tallinnas oli iseäranis suure väärtusega, sest tavaliselt ajastu instrumentidel musitseerivad orkestrid siia ei jõua.

vusvaheline tunnustus saavutati 1979, mil orkestrit asus juhendama Min Kim, keda kavalehel kahjuks rohkem ei tutvustata. Orkester on olnud korduv külaline mitmetes Euroopa, Aasia ja Ameerika suurlinnades. Seekord siis turnee ka Eestis. Ma ei tea, kui palju muusikuid mängib orkestris Min Kimi juhendamise algusajast, kuid igal juhul oli tegu üsna noore kollektiiviga.

Sissejuhatusena kõlas Beethoveni Keelpillikvartett C-duur *op 59* nr 3 "Razumovski" (kuulutused reklaamisid F-duur kvartetti *op 135*) keelpilliorkestri seades. Juba mõnda aega valitseb kammerorkestrite seas suundumus võtta repertuaari keelpillikvartetile loodud muusikat. Kõige tuntum nendest lugudest on ilmselt Šostakovitši Kaheksas keelpillikvartett *op 110* Rudolf Baršai seades. Korea Kammerorkestri esitatu oli väga ühtlase ning balansseeritud kõlaga. Tundub, et sellised teosed arendavad mängijate ansambli tunitust, surudes maha ühe isiksuse soovid rühma ning kogu koosluse ühtluse nimel. Paratamatult kaasnes sellega teatud nivelleeritus ning musitseerimine kaotas veidi oma spontaansusest.

Kontserdi esimese poole lõpul ning teise algul kõlasid Mozarti Teine ja Neljas kontsert metsasarvele ja orkestrile Es-duur (KV 417 ja 495), solistiks alles paar aastat tagasi Tallinnas esinenud **Ab Koster**. Hollandi päritolu muusik kuulub nende väheste solistide hulka, kes on maailmas tunnustatud nii kaas-aegse kui ka ajaloolise naturaalmetsasarve mängijana. Tema mängustiil oli väga ökonoomne ning kohati tundus, et solist oleks võinud isegi rohkem orkestriga suhelda. Samuti oli huvitav, et solisti toon ei olnud sugugi vali, vaid pigem fokuseeritud ning sametise kõlaga. Eriti meelde jäävad olid keskmiste *Andante*-osade pikad fraasid. Lisapalana mängitud viimase kontserdi finaalis tõi esile solist, et valdab suurepäraselt ka naturaalmetsasarve (s.o pill, millel ei ole ventiile ning noodikõrguste muutmine toimub käelaba asendi varieerimisega pilli lehtris). See oli äärmiselt värviküllane esitus ning jääb üle ainult kahetseda, et terve kontsert tollel instrumendil ei kõlanud.

Viimase teosena tuli esitamisele Edward Elgari Introduktsioon ja Allegro *op 47*. Selles teoses on vastandatud keelpilliorkester ja -kvartett, milles võib näha

concerto grosso printsiipi. Arvan, et alles selles teoses oli kuulda orkestrit oma tõelises olemuses. Korea Kammerorkester oli siin väga intensiivse kõlaga ning kõigi liikmete mäng väga aktiivne.

Mööda ei saa minna lisapaladest, mida oli kokku lausa neli. Lisaks Prestole Mozarti Divertismendist D-duur ning ühele vana korea tantsuviisi seadele tuli esitamisele Pablo Sarasate "Navarra" kahele viiulile ja orkestrile. See on igal juhul tähelepanuväärne, et pärast kahetunnist kontserti tõusevad tagumistest pultidest kaks viiuldajat püsti ning esitavad nii virtuososse tulevärgi. Siiski tagantjärele mõeldes on kahju, et nii kaugelt pärit muusikud ei mänginud rohkem oma maa originaalloomingut.

26. jaanuaril esines samuti Estonia kontserdisaalis kauaoodatud ning meie korraldajatelt siia toomiseks palju vaeva nõudnud **The Orchestra of the Age of Enlightenment** (edaspidi OAE, Valgustusajastu Orkester), kontsertmeister **Margaret Faultless** ning dirigent verinoor **Robin Ticciati**. Kava oli täielikult pühendatud juubilarite teostele: raamiks sümfooniad nr 15 G-duur KV 124 ning nr 29 A-duur KV 201, vahepeal aktsendina Kontsert flöödile ja orkestrile nr 2 D-duur KV 314 ning Adagio ja fuuga c-moll KV 546.

OAE on tänapäeva tuntumaid ajastu instrumentidel mängivaid kollektiive. 1986. aastal loodud orkestrit juhivad nii kunstiliselt kui ka majanduslikult orkestri liikmed ise. Seetõttu puudub peadirigent, kuid tihedat koostööd tehakse Simon Rattle'i ja Frans Brüggeniga. Orkestri kodusaaliks on Royal Festival Hall Londonis. Samas on huvitav, et OAE ei ole keskendunud ainult barokikavade mängimisele, vaid uusi kõlamaailmu otsitakse ka näiteks Tšaikovski ning Mahleri teoseid esitades.

OAE ülesastumine Tallinnas oli eriti suure väärtusega, sest tavaliselt ajastu instrumentidel musitseerivad orkestrid siia ei jõua. Kohe esimesena tuleb mainida nende läbipaistvat ja pehmet, kuid siiski omamoodi säravat kõla, mis on tingitud tänapäevaga võrreldes mõneti teistsugustest instrumentidest. Vanade keelpillide kõlajõud pole nii suur, sest

Hollandi päritolu Ab Koster kuulub nende väheste solistide hulka, kes on maailmas tunnustatud nii kaasaegse kui ka ajaloolise naturaalmetsasarve mängijana.

FOTOD EESTI KONTSERDI ARHIIVIST

pilli kael ei asetse korpuse suhtes nii suure nurga all kui tänapäeval. Seetõttu on keelte surve roobile väiksem, enamasti on kasutusel ka soolkeeled ning poognad on veidi kergemad. Huvitava helipildi andis ka orkestri teistsugune asetus: viiulid vastamisi, tšellod ja violad keskel, bassid vasakul taga. Olgugi et orkestri mäng ei olnud veatu, oli see nõrke ning fraasid väga selgelt artikuleeritud. Omajagu aitas siin kaasa just kontsertmeisteri väga aktiivne ning ilmikas musitseerimine.

Flöödikontserdis, mis on helilooja enda seade varem loodud oboekontserdist, soleeris kavalehel lubatud, aga vahetult enne tuuri algust käeluu murdnud Lisa Beznosiuki asemel **Rachel Brown**. Brown on tuntud mitmekülgse flöödivirtuososina, kes valdab hiilgavalt erinevate asjastute instrumente. Tema sulest on pärit teaduslik uurimus "The Early Flute", samuti komponeeris ta kadentsid kirjastuse Bärenreiter uuele Mozarti flöödikontsertide väljaandele. Flötistid kirjutades ei saa mööda minna pillist, milleks oli puust klassikaline traaversflööt. Eriti hõrk oli kuulmismeelele aeglane osa *Andante ma non troppo*. Solisti etteastest paistis läbi suurepärase ning soe isiksus, kelle mängus on intuitsioon ühendatud intellektiga.

Samal ajal kui ERSO koos Eesti

Filharmonia Kammerkooriga pidas juubilarite sünnipäeva (27. 01) Estonia kontserdisaalis, tähistas Kadrioru lossis seda sündmust Mozarti kavaga **Tallinna Kammerorkester** kontsertmeister **Harry Traksmanni** eestvedamisel. Kontserti alustati Wolfgang Amadeusi isa Leopold Mozarti Sümfooniaga G-duur (1753). Ajalugu on tema vastu olnud üsna halastamatu – tänapäeval kritiseerivad paljud biograafid teda selle eest, et ta oma lapsi liigselt eksponeeris ning rahategemise eesmärgil ära kasutas. Kahtlemata oli aga tegu talendika õpetajaga, kelle helilooming on jäänud erakordse poja varju.

Leopoldi sümfooniale järgnesid noore Wolfgangi loodud sümfooniad nr 5 KV 22 "Haager" ning nr 7a G-duur KV 45a "Alte Lambacher". Need üheksa-aastase lapse loodud teosed pole huvitavad mitte ainult tehniliste katsetuste, vaid eelkõige omapärase dünaamilise väljendusrikkuse poolest.

Tallinna Kammerorkestri esitused lähevad järjest täpsemaks ning selgemaks, kõlakultuur paindlikumaks. Oma rolli mängib siin kindlasti Haydni ooperite ettekandmine Nargen Opera projektide raames. Nimetatud kontserdile võiks ette heita ehk liiga jõulist kõla (võib-olla on selles kriitikas süüdi ka päev varem kuulnud OAE kontsert). On üldtuntud tõsiasi, et Kadrioru saali akustika on väga kapriisne ning akustilised tingimused muutuvad kardinaalselt publiku sisse tülles. Arvan, et igal juhul oli orkestri koosseis liiga suur, eriti kumisevad ning tummised olid basspillid (3 tšellot + 2 kontrabassi), mis kippusid kohati isegi viiuleid varjutama. See muutis üsna rõõmsa ning humoorika muusika veidi raskepäraseks.

Kontserdi viimase teosena kõlas Mozarti kümnest serenaadist tuntuim, D-duur KV 239 "Serenata notturna". Algselt on see kirjutatud väga omapärasele koosseisule: ühelt poolt kvartett, milles on kaks viiulit, vioola ning bass, teisalt aga ülejäänud keelpilliorkester ja timpanid. Just selle teose isikupärase esituslaadi tuleks kõrgelt hinnata. Muusikud tundsid end võrreldes enne kõlanud sümfooniatega vabamalt ning julgusid materjali-ga humoorikamalt ringi käia.

Barokkmuusika festival ja lendorav

MARJU RIISIKAMP

interpreet

Barokkmuusika festival 2.–11. veebruarini Estonia kontserdisaalis, Niguliste kirikus, Rahvusoper Estonia kammersaalis, Vanemuise, Pärnu ja Jõhvi kontserdimajas. Händeli “Messias” Mozarti redaktioonis, esitajad segakoor Latvija, Läti Rahvusoperi solistid, ERSO, dirigent Andres Mustonen; “Le grand chant”, esitajad Dominique Vellard, Raitis Grigalis; “Tants Päikesekuninga auks”, esitajad Saltatores Revaliensis, Ensemble Accentus Tallinn; “Bakhanaal kiviaias”, esitajad Aleksei Ljubimov, Moskva tantsuteater ZERO; “Aabrahami järglased”, esinejad Vox Clamantis ja Hortus Musicus, barokkorkester Il Fondamento; “MaaLaulud”, ansambel Chanticleer; festivali lõpugala.

Tänavune barokifestival on taas kord minevikuks saanud ning toonud kaasa palju meeldejäätavat. Festivali jooksul oli aega tähele panna ka publikut, sest olin ju minagi üks osake sellest. Tegelikult on iga esitaja alati publikuga ühenduses, vähemalt ideaalis võiks see nii olla. Kui tõlgendaja annab kuulajale oma kunstiga selged kujud, siis sünnib nende vahel erilise suhtlemine. Iga inimese kuulmiselamus on kordumatu ja tema seisukohast ainuõige, sest igaühel on omad ootused, erinev arusaamine ilusast. Paljud on rahul “tapeedimuusikaga” või lihtsalt mittemidagiütleva kõrvakõdiga, ja mis sellest siis ikka.

Gigantse muusikasündmuse eel satust mulle näppu aastaraamat “Organum 90” ja organist Enzo Forsblomi artikkel “Suuri läsnäolo – ajatuksia BWV 546:n liepeillä”. Artikli algussõnad ei räägi küll muusikast, see-eest aga selgetest mõistetest, kunsti esteetilisest ja meelelistest väärtustest. “Kujutlegem, et üks eurooplasest lektor peab kusagil Euroopas loen-

gu hiina keeles – keeles, mis on nii tal- le endale kui kuulajatele täiesti võõras. Vaatamata sellele leitakse üksmeelselt, et see tundmatu keel kõlab kaunilt, ühtaegu eksootiliselt ja värskendavalt ning ajalehtedeski kiidetakse esineja head hääldust. Lektor ja kuulajaskond on sellise tule- musega rahul ning loenguid korratakse veel mitmeid kordi ning kõik osalejad on jätkuvalt õnnelikud. Kuid oletagem, et lektor tunneb siiski, et midagi jääb vajaka. Sellest on vaid üks väljapääs: ta asub õppima hiina keelt, et mõista sõna- de tähendust. Tema eeskujule järgnevad ka kuulajad, sest nii saavad nad paremi- ni jälgida esineja mõttearendust. Keelt õppides adub lektor, et nüüd tahab ta teada saada, mis peitub sõnade ja mõt- teliinide taga. Seejärel valdab teda kustu- matu huvi hiina luule vastu, ta süveneb selle pisimattesegi detailidesse ning ühel päeval saab temast Mingi dünastia suur asjatundja.” Edasi räägib Forsblom luule müstikast, mil tavalised sõnad loovad igas lugejas erineva abstraktse tasandi. Loetud artiklit meenutades kuulasin mõningaid barokifestivali kontserte.

5. veebruar: “Le grand chant”, Dominique Vellard (tenor), Raitis Grigalis (bariton).

Gregooriuse laul, mis põhineb sõna rütmil, kõlas majesteetlikult ning harmo- neerus suurepäraselt külma kiriku kar- gusega. Meenus vanadest Prantsusmaa kirikutest kiirgav eriline akustiline flu- idum. Põnev oli kuulata äärmiselt hu- vitava ornamentikaga varajast mitme- häälsust, mis olevat tekkinud 10. sajandil. 11. sajandil olid juba olemas kahe- häälse liturgilise laulu kogumikud ning Prantsusmaal kerkis esile kaks keskust: Limoges'i St. Martiali klooster ja Pariisi Jumalaema kirik. Kujunes välja organum – mitmehääline gregooriuse laul, kus ko-

raali esitab alumine hää, ülemine on lii- kuvam ja ornamenteeritud. Dominique Vellard on legendaarne ja mitmekülgne laulja, tõeline oma ala meister, kes asutas 1979. aastal keskaja muusika ansambli Ensemble Gilles Binchois. Tema hääle tämber on kordumatult kaunis. Läti bari- ton Raitis Grigalis õpib alates 1999. aastast Baselis ning selle hea kooliga lau- ja esitus oli igati vanameistri väärline. Kavavihikus kirjutab Dominique Vel- lard: “Terminid *grand chant* kasutata- se truvääride laulude aristokraatliku stiili puhul. Ornamenteeritud meloodia liigub vabalt ja kulgeb lõputult, ühen- dades inimese rahuliku hingamise ning aja lineaarsuse. Selline laulmisviis hõl- jub inimliku ja jumaliku tunnetuse vahel. Muusika sära kumab läbi pühendunud interpreedi.” Viimane lause jäigi pärast kontserti meelde mõlkuma.

6. veebruar: kontsertetendus “Tants Päikesekuninga auks”, ajaloolise tant- su ansambel Saltatores Revaliensis, Ensemble Accentus Tallinn.

Kõlas 18. sajandi prantsuse heliloo- jate Lully, Rameau, Campra jt. muusi- ka. Põhiliselt lastest ja noortest koosnev rohkearvuline publik sai näha äärmiselt tehnilist ja võluvast barokktantsu, mil- le originaal-koreograafiate rekonstruee- rimisega on Virve Kurbel juba aastaid tegelnud. Oma kaunite ajastule vastava- te kostüümidega (Kustav-Agu Püüman) mõjub ansambel väga lavaliselt ja tut- vustab lisaks ajaloolistele tantsudele ka erilist esteetikat, mille varjundid on tä- napäeval vist küll juba välja surnud. Seda enam võib kohtumine oma ala profes- sionaaliga, nagu Virve Kurbel seda kaht- lemata on. Tänu tantsijatele saab baro- kihuvilistele üha selgemaks süüdi osade- na tuntud tantsude *courante*, *sarabande*, *bouree* jt rütmiline struktuur, barokk-

Saltatores Revaliensis kultiveerib ja vahendab võluvut barokktantsu kunsti.

FOTO EESTI KONTSERDI ARHIIVIST

tantsu suund üles, maast lahti, selle suursugusus ja ülendav mõju. Tantsud kannavad endas massiliselt informatsiooni, nende ajaloolised joonised põhinevad sageli isegi planeetide ja taevastähtede liikumisel. Tol ajal väärtustati tantsuoskust ja elegantset käitumist sedavõrd, et nii mõnigi võis selle kunsti unarusse jätmise tõttu näiteks ihaldatud poliitiku karjäärist ilma jääda. Publikule tundusid olevat eriti meelepärased karakertantsud, mis olid 18. sajandi teatrilavadel sagedane nähtus. Kahjuks sai Tallinna etenduse hoogsus kannatada *monseigneur* Lully osa etendanud näitleja vähese ettevalmistuse tõttu.

6. veebruar: “Bakhanaal kiviaias”, Aleksei Ljubimov (klavessiin, prepareeritud klaver), Neeme Punder (flööt), löökpillitrio Rein Roos – Madis Metsamart – Aleksandra Anstal ning Moskva Tantsuteater ZERO.

Kontserdi pealkiri on inspireeritud John Cage'i esimesest teosest ettevalmistatud klaverile “Bakhanaal”. Tore oli lugeda Aleksei Ljubimovi koostatud sisukat kavateksti, mis algas nostalgilise tagasivaatega 1969. aastale. Siis olevat nad koos Mark Pekarski ja teiste muusikutega esitanud NSV Liidus esmakordselt John Cage'i süüdi “Amores”. Fakt, et

see muusika oli tol ajal keelatud, ei takistanud Ljubimovit teost kindlalt oma kavva võtmast. Tema sõnul on Cage'i muusika seotud eri kunstiliikide ja elu endaga. Lisaks kannab iga tema kompositsioon erineval semantilisel tasandil “teksti” – ka siis, kui “tekstiks” on vaikus. Cage on teinud palju koostööd tantsutruppidega, põhjalikult uurinud Ida muusikat, folkloori ja filosoofiat. Cage on nimetanud oma tantsu ja helide sümbioosist sündinud kompositsiooni, nõiduslikke palu ja absurditeoseid “maastikeks”. Rütmipillide impulsiivsus ja klaveri kõlaefektid avasid tõepoolest Cage'i kummalise universumi, kuid ülalastel polnud veel lõppu. Nimelt oli kavvas veel kaks suurmeistrit, inglise renessansiajastu heliloojad William Byrd ja Orlando Gibbons! Olin põnevil, mis seisund tekib. Kummaline, need lood avanesid selles kontekstis täiesti uudsel moel! Esitus oli igati ehe ja mõjuv, klavessiiniteoste rütmiline struktuur pääses eelneva mõjul hoopis teisenenult esile. Võlus kõikide kontserdil kaasa löönud muusikute värvikas esitus, ärgas seisund, *happeningivalmidus*, mõnus huumor. 2002. aastal loodud tantsuteater ZERO oli esindatud kolme tantsijaga. Lugesin edasi: “Nende instrumendiks on

keha, mis tantsides häälestatakse kokku ümbritseva maailmaga tunnetamaks tihedalt meie individuaalsuste ühtekuuluvust kõige elusa ja elutuga, meie seotud aja ja ruumiga.” Tantsijad liikusid *tai chi* stiilis, ühendades värvid, helid ja meditatiivse seisundi. Mitte vähem mõjuv polnud aukartustäratavalt pika esinejakaarjääriga Ljubimovi liikumine oma vene intelligentsile nii iseloomuliku elegantsi ja lavasarmiga.

7. veebruar: “Aabrahami järglased”, Vox Clamantis ja Hortus Musicus. Katkend Jaan-Eik Tulve kavatekstist: “Aabrahamile toetub kolm monoteistlikku maailmareligiooni. Erinevad religioonid kohtuvad läbi muusika. On see muusika privileeg või koorem?” Programm oli tõesti kõikehõlmav: gibraltari meloodia, 15. ja 20. sajandi raagad, gregoriaani antifoonid, araabia traditsioonid, 13. sajandi motetid, jeemeni laul, itaalia *istampitta*, juudi meloodiad jne. Mind kõnetasid seekord just juudi viisid, nende nostalgiline ilu. Sellelgi õhtul oli uudsust ja hoogu küllaga, vürtsi lisasid Andres Mustoneni lennukad improvisatsioonid. Ometi tundus mulle kava liigendus veidi raskepärane ja ülearu pikk (segas ka publikule otse näkku suunatud valgustus...) Minu meelest kao-

>>

tas seetõttu kahjuks üht-teist oma mõ-just kava lõppu jäetud Helena Tulve teos “reyah hadas’ala” Šalom Šabazi tekstile. Ometi tervitasin rõõmuga selle teose selget struktuuri, sisendusjõulisust ning suurepärast esitust. Kõrvalepõikena mainin siiski ära väikese vääratuse kavalehel, nimelt “frotolla” muusikavormi pole olemas, küll aga “frottola” (ehk tõlkes “viljake”) – itaalia 15.–16. sajandi lõbus seltskonnalaul. Vox Clamantise süvenenud esitus ning lihvitud vokaal- ja kõla-kultuur on eesti muusikaelus kahtlemata haruldus. Palju edasist loomeindu neile, sest tänava möödub ansambli asutamisest kümme aastat! Garderoobis pärast kontserti sai nalja ka, nimelt ütles mulle üks kunagine saadikuproua suure rahuldustundega hääles: “Oi, kuidas mulle see barokkmuusika meeldib!”

8. veebruar: Belgia barokkorkester Il Fondamento, kunstiline juht, dirigent ja oboesolist Paul Dombrecht, külalisdirigent René Jacobs.

Õhtu kavas oli saksa 18. sajandi kontsertlik orkestrimuusika – J. S. Bach ning tema vähem tuntud kaasaegsed Carl Heinrich Graun, Johann Friedrich Fasch ja Christoph Graupner. Carl Heinrich Graun oli helilooja ja laulja, üks tähtsamaid itaaliaalike ooperite loojaid Johann Adolf Hasse kõrval, kes tegutses kapellmeistrina kuningas Friedrich II õukonnas. 1742. aastal avati Berliini ooperiteater Grauni lavateosega “Cesare e Cleopatra”. Weimari lähedal sündinud Johann Friedrich Faschi loomingut hindas kõrgelt ka J. S. Bach ise. Üle 2000 teose loonud Christoph Graupner oli oma eluajal olnud kuulsam isegi Händelist ja Telemannist. Ta tegutses klavessinistina Hamburgi ooperiteatris, mille orkestris mängis viiulit tol ajal 21-aastane Händel. Tänu Il Fondamento kunstilise juhi Dombrechti uurimistööle on orkestri repertuaaris palju trükkis ilmumata haruldast muusikat. Nende CD Faschi avamängude salvestusega on pärjunud suure tunnustuse. Festivali kontserti iseloomustas tasakaalustatud meeoleu ja meeldiv muusitseerimine, kuulaja sai rahulikult jälgi- da selget fraseerimist ja pillide head in- tonatsiooni. Meelde jäi Faschi oboekont- serdi sädelev esitus.

Vokaalansambel Chanticleer jahmatas kuulajaid oma kõrgetasemelise esitusega.
FOTO INTERNETIST

10. veebruar: vokaalansambel Chanticleer.

Kontsert kandis pealkirja “Maa- Laulud” ja maalis oma kunstiga kujun- deid looduse ilust ja jõust. Repertuaar ulat- us renessansist tänapäevani (Palestrina, Janequin, Hindemith, Mahler, Yi, Whi- tacre jt), kõlasid rahvalauluseaded, džäss ja gospel. Kaheteistkümnest meeslaul- jast koosnev ansambel lausa jahma- tas kuulajaid oma kõrgetasemelise esi- tusega. Ansambel asutati 1978. aastal, muusikadirektoriks sai Joseph Jennings. Chanticleeri on täiesti õigustatult nime- tatud “hääle orkestriks” ning Los Ange- les Timesi sõnul iseloomustab neid virtuosseid lauljaid “luksuslik perfekt- sus”. Chanticleer annab igal aastal um- bes sada kontserti ning viis aastat taga- si esineti ka Eestis. Juba kontserdi eel- tungles arvukas kuulajaskond ansambli CD-de järjekorras ja seda mitte põhju- seta, sest nende 28 CD-d on pärjunud hulgaliselt auhindu, sh kaks Grammyt (1999 ja 2003). Rõõmustab, et ka Pärnu, Jõhvi ja Tartu publik sai neid hämmas- tavaid lauljaid kuulata. Mõtlemapanev efekt tekkis kontserdi kavas kõrvuti kõ- lanud Paul Hindemithi ja hiina nüüdis- helilooja Chen Yi lauludest. Viimaseid iseloomustas idamaine tundlikkus, ku- jund õhu muutumisest kevade eel, rahust

ja harmooniast, kadunud paradiisist. Hindemithi laul “Über das Frühjahr” Brechti sõnadele järgnes eelnenud idül- lile otsekui hoiatus. Siin on juttu surnud maailmast, kus pole enam kevadet (“veel praegu loeme raamatuid sellest pühitse- tud aastaajast”) ega linde (“ja ometi ei ole enam pikka aega nähtud meie linna ko- hal neid kuulsaid linnuparvi”), isegi mit- te kevadtorme. Kuivõrd hästi tabati siin tänapäeva elu närvi. Teine Hindemithi laul, “Eine lichte Mitternacht” (“Hele kesköö”) Walt Whitmani luuletusele mõ- jus paljuski tänu tekstile lausa hüpnooti- liselt. Publiku imetus tõusis haripunk- ti, kui Sarah Hopkinsi laulus “Past Life Melodies” hakkasid põhiharmooniast eralduma sirisevad ülemhelid – siin ka- sutasid lauljad laulmise iidsemaid ja ha- ruldasemaid tehnikaid. Lummatud pub- lik meelitas lahetelt esinejatelt välja ne- li lisapala, sealhulgas selges eesti kee- les lauldud “Nii ajaratas ringi käind”. Vapustav elamus!

Kindlasti tekib küsimus, mis on ühist barokifestivalil ja lendoraval? Ega ma ise ka tea... Aga tegelikult, miks ka mit- te, sest lõpuks pannakse ju ka tänapäeva rõivamoos esmahetkel sobimatuid asju kokku. Ja kõik on ju kõigega üks: esineja ja publik, lektor ja kuulaja, rituaal ja su- pertähendus, mikro- ja makrokosmos.

Picante pilk eesti klassikale

JOOSEP SANG
muusikakriitik

Jaauari lõpul Eesti Kontserdi avara, kaitsva vihmavarju all kaks kontseriti andnud ansambel Picante on teutsenud juba mõnda aega, kuigi haju-salt ja seni vist ka veel üle-eestilist tähelepanu pälvimata. Siiski koosneb Picante muusikutest, keda tasub tähele panna – kui nad ehk ei kuulugi sellesse suhteliselt kitsasse jazzmuusikute ringi, kes meil viimasel ajal peaaegu kõik jazz- ja sageli ka pop-plaadid salvestavad, pole lauljatar Ivi Rausi, pianist Risto Lauri ja bassist Tõnis Tüüri tasemes tarvis kahelda. Kõigil on kogemusi: Lauril ette näidata soliidne karjäär klassikalise pianistina, Tõnis Tüüril osalemine mitmesugustes projektides (Siiri Sisask, Draamateatri “Julia” ja palju muud) ning Ivi Rausil kõrged kohad mitmelt lauluvõistluselt. Picante tüüpkoosseisu kuulub veel trummar Eno Kollom, kes selle kava kammerliku iseloomu tõttu kõrvale jäi; tema asemel osales kontserdil Picante sage koostööpartner akordionist Jaak Lutsoja.

Picante kava koosnes eesti klassikast:

Uno Naissoo, Valter Ojakäär, üks laul ka Raimond Valgreit ja Mikk Targolt. See repertuaar, mida päriselt pole ju kunagi unustatudki, on viimasel ajal jõudnud paljude noorte jazzlauljate kavadesse. Esimesena keskendus neist kodumaisele kullafondile vist Hedvig Hanson, tema järel Helin-Mari Arder ja siis mitmed teisedki. Ivi Rausi, kes laulab meel-sasti ka inglise, prantsuse ja portugali keeles, valis sellesse kavva teda eriti puudutanud laule ning esitas neid tõesti silmanähtava sooviga tekstidesse ja meloodia- ning harmooniakäänakutesse peidetut avada. Ansambli lähenemist iseloomustasid suured (tahaks peaaegu öelda “mittejazzilikud”) kulminatsioonid ja huvitavad leiud arranžeringutes, eriti Valter Ojakäärü loos “Oma laulu ei leia ma üles”. Kangastusid ka *bossa nova* rütmika ning bluusilik mõtlemine. Ansambel oli kenasti tasakaalus, vaatamata sellelegi, et klaver ja akordion oma mõneti kattuvate funktsioonide tõttu just sageli ühte bändi ei satu. Kuid

Picantet iseloomustasid suured (tahaks peaaegu öelda “mittejazzilikud”) kulminatsioonid ja huvitavad leiud arranžeringutes, kangastusid ka *bossa nova* rütmika ning bluusilik mõtlemine.

FOTO EESTI KONTSERDI ARHIIVIST

Jaak Lutsoja oskas end sellesse konteksti paigutada, pannes kuulama põnevate registrite ning akordionil mängitud löökpilliefektidega. Kõlaline üldpilt oli õhurikas, jättes palju ruumi Heldur Karmo, Viivi Luige, Leelo Tungla ja teiste tundlike tekstidele.

Soovikontsert armunud klaveril

JOOSEP SANG

Külma jaanuarikuu keskel esines Jazzkaare talvehooaja raames Estonia kontserdisaalis maailma jazzpianistide eliiti kuuluv Joey Calderazzo, kes on teinud endale viimase kahekümne aastaga nime muu hulgas saksofonistide Michael Breckeri ja Branford Marsalise ansamblites, kuid kes armastab esineda ka soolokavadega. Tema klaverikontsert Tallinnas kandis pealkirja “Armunud klaver”.

Calderazzo tegi kohe lavale tulles taktikalise valesammu: ta esines publikuga flirtiva meelelahutajana (kes ta pole) ning andis lubaduse kuulajate muusikasoove rahuldada, mis talle pika esinemise jooksul korduvalt kätte maksis. Nõnda tekkinud soovikontserdi õhustikus tuli saalist igasuguseid “põnevaid” ettepanekuid: biitlite “Let It Be” (mida Calderazzo karikeeris), Scott Joplin (millest ta keeldus), “Girl from Ipanema” (mida ta mängis “keel põses”).

Siiski ei varjutanud kõik see üldmuljet Calderazzo tõelistest pianistlikest väärtustest, mida avasid tema omalooming ning hoolega valitud jazzistandardid. Kuulaja sai osa pianisti maitserohkest köögipooldest, kuhu kuuluvad paksud plokkakordid, rütmiline suveräänsus, mängud meetrumitega ja oskus põimida oma improvisatsioonidesse vaevu aimatavaid tsitaate tuntud jazziteemadest nagu “Mona Lisa”, “St. Thomas” või “Cheek to Cheek”.

Kahtlemata häiris kirjeldatud soovikontserdi atmosfäär paljusid tõsisemaid jazzisõpru ning vaieldamatult on see Joey Calderazzo enda süü, et selline olukord üldse tekkida sai. Siiski leidis iga vähegi tähelepanelikum kuulaja kindlasti ridade vahelt ja sagedamini ikka ridade pealt põhjuse, miks Calderazzot üksmeelselt praeguse jazzpianismi tippu paigutatakse ja miks iga klaver temasse kõrvuni armunud on.

Eesti kõrgetasemeline muusikaharidus väärrib hoidmist

Intervjuu Toivo Peäskega

Möödunud aasta lõpul pidas EMTA õppejõud ja Rakvere muusikakooli direktor, pianist Toivo Peäske oma 60 aasta juubelit. Jutt keeras juubelivestluses peagi ka murepunktidele Eesti muusikahariduses: huvihariduse seadusele, Muusikakeskkooli, Otsa kooli ja balletikooli ühendamisele, sellele, et muusikaõppimise prestiižikus on vähenenud. Lõpptoon jäi siiski lootusrikas: kõigest hoolimata jätkub andekaid ja innukaid lapsi ning entusiastlike õpetajaid.

Nüüdisajal on tendentse, et lapsevanemad ei pane enam oma lapsi muusikat õppima, väärtushinnangud on muutunud. Kuidas oli sel ajal, kui teie hakkasite muusikat õppima?

Minu isa Elmar Peäske oli muusik, flöödimängija ja flöödiõpetaja. Tema juurest on terve flöödikoolkond tulnud. Ja kuhu see muusik ikka oma lapse paneb, kui mitte ikka jälle muusikat õppima. See on ka jumala õige samm, sest kui kohe ei pane, siis pärast on juba hilja. Jaapanlased panevad näiteks lapsed juba kolmeaastaselt õppima ja maailm on ka jaapanlasi täis.

Nii palju, et Lääne päritolu muusikuid hakkab juba väheseks jääma.

Sakslased näiteks on väga mures, et neil ei ole enam juurdekasvu. Neil on läinud nii, nagu meil siin tahetakse teha – muusikaõppimine on viidud hobiõppe tasemele ja seesama kuulus muusikamaa Saksamaa on jäänud oma muusikute poolest üsna vaeseks.

Meil aga viidatakse just Lääne eeskujudele.

Lõpmatult õpilasesõbralik õpetus on õnnetus. Ida-Eestist, Narvast ja Sillamäelt, tuleb väga palju õpilasi edasi õppima. Seal on veel vana nõukogude kooliga õpetajad, kes lastelt nõuavad. Aga ees-

ti koolid on paraku läinud seda teed, et õpilasel oleks mugav ja et ta õpiks natuke pilli. Niimoodi meil varsti ei olegi enam pillimehi.

Ma ei ole muidugi seda meelt, et lapsele peaks joonlauaga vastu näppe lööma vale noodi eest, aga lapselt peab siiski midagi nõudma. Lastes peab äratama ambitsioone ja armastust muusika vastu. Ega muusikuks üleöö ei saa, muusikuks peab kasvama. Aastaid tagasi räägiti, et kui Rootsi läks üle vabakasvatusse, siis Rootsi terasetööstuse kvaliteet langes järsult, kui see vabakasvatusse polvkond sai tööeliseks. Nad ju ei vastutanud enam millegi eest, võisid teha, mida tahavad.

Teie tegevusvaldkond on väga lai. Mis on mitmekülgsele head küljed?

Üht asja tehes puhkab teisest ja ega ma midagi niisugust ei tee, mis mulle ei meeldi.

Mitu aastat olete Rakvere muusikakooli direktor olnud?

Praegu läheb neljas aasta. Sattusin siia poolkogemata, konkurss direktori kohale oli tulemas ja sealse Kauri kooli direktor pani mulle kärbse pähe, et ma võiksin ka kandideerida. Ja ma ei ole kunagi kahetsenud, et ma Rakverre läksin.

Rakveres on väga tore õpetajate kollektiiv, linn areneb kiiresti. Remondime oma muusikakooli ja teeme seda kaunimaks. Meil toimub igasuguseid üritusi, näiteks õpetajate muusikapäev. Kutsume teiste koolide õpetajaid enda poole mängima, neid on tulnud väga erinevatest kohtadest: Viljandist, Ida-Virumaalt, Valgast, Vändrast, Kiilist, klaveriansamblistsi Allegro esindajad Tallinnast... Siis on meil Jaan Paku nimeline festival. See on mõeldud kammeransamblitele, just selleks, et õpilased omavahel rohkem ansambli mängiks ja et neil ka selleks väljundit oleks. Tahame ta viia rahvus-

vaheliseks – viimane kord oligi juba ka Soomest osalejaid. Meil on häid sponsoreid, ka Kultuurkapital aitab. Paku festivali teine pool on orkestrite foorum, seda korraldab Virumaa Noorteorkestri Selts eesotsas Valdur Liiviga.

Kui meil eelmisel aastal oli kooli 60. aastapäev, siis toimusid õpetajate ja õpilaste suured kontserdid, vilistlastest ja praegustest õpilastest koostasime lausa orkestrid. Meil on ju väsimatu maestro John Tungal, kes koolis orkestrit teeb. Ta on nüüd juba 82-aastane, aga tegutseb väga aktiivselt ja vahvalt.

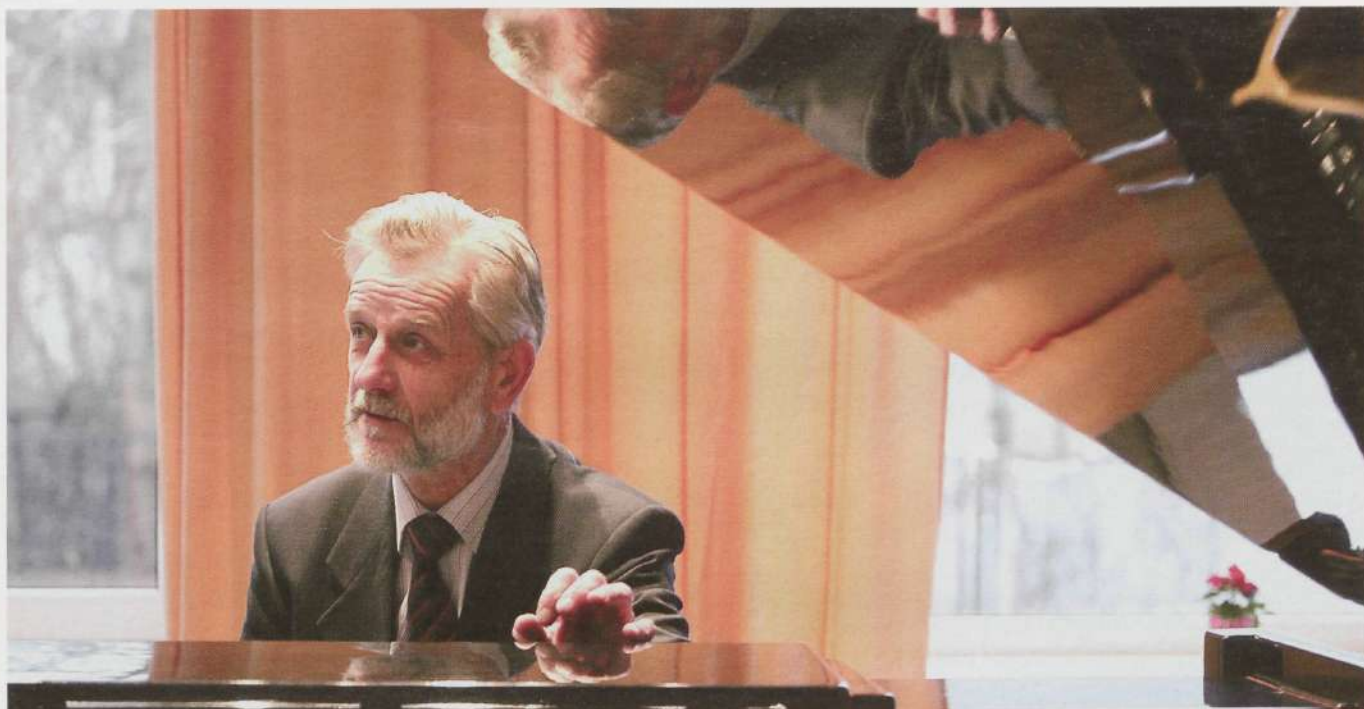
Ma loodan, et meil hakkab nüüd tulema ka edasiõppijaid. Kaua on elatud “vana rasva” peal: meie lõpetajad on olnud näiteks Arvo Pärt, Toivo Nahkur... Viimaste aastakümnete kuulsamad lõpetajad on olnud Eda-Ines Etti ja Gerli Padar. Aga nüüd on meil üle hulga aja ka esimesed edasiõppijad.

Kas olete direktoriametis kokku puutunud lapsevanema kartusega, et laps liiga ära vaevatakse?

Tegime Rakveres vana aasta lõpul lastevanemate koosolekul küsitluse, kus esimene küsimus oli: mida te silmas pidasite, kui panite lapse muusikakooli? Andsime vastusevariandid: kas eeldusel, et temast võiks saada professionaalne muusik, et ta õpiks mingil tasemel pilli mängima või et ta veedaks aega, käies aeg-ajalt muusikatundides. Umbes 90 protsenti vanemaid vastas: selleks, et ta õpiks teatud tasemel pilli mängima. Täheandab, ambitsioonikus lastevanemate hulgas on paraku ikka väga väike.

Mõtlemine on muutunud väga materialistlikuks. Nõukogude ajal oli muusikamet isegi nagu rohkem au sees.

Jah, artist, muusik oli väärtustatud. Kuna nüüdisajal muusikute ja muusikaõpetajate palgad on alla keskmise, siis see ongi kohe üks põhiline asi, mis praeguses

Lastes peab äratama ambitsioone ja armastust muusika vastu, arvab Toivo Peäske.

FOTO SCANPIX

kapitalistlikus ühiskonnas ameti prestiiži määrab.

Nõukogude ajal olid muusika ja sport ju ka ideoloogia teenistuses. Praegu pole muusikal enam sellist ideoloogilist tähendust.

Spordil siiski nagu oleks, aga muusika millegipärast ei tundu nii tähtis olevat.

Kui hiljuti Muusikakeskkooli õpilane Triin Ruubel sai Enescu konkursil *grand prix*, anti edasi pressiteade, aga ükski ajaleht seda ei avaldanud. Kuid popmuusikust, kes kavatseb plaati teha, või sportlasest, kes tuli Eestisse oma õde külastama, on üle terve lehekülje pikad piltidega lood.

Direktoritöö kõrval jätkate ka klaveriduos Nata-Ly Sakkosega. Kui pikka aega olete juba koos mänginud?

2. detsembril oli meil kontsert ja sama päeva hommikul tuletas Nata mulle meelde, et meie esimene kontsert Estonia kontserdisaalis toimus täpselt kolmkümmend aastat tagasi. Enne seda oli jaanuaris Leningradi konservatooriumi suures saalis kontsert ja Eestis

mängisime esimest korda televisioonis "Kontserdistuudios".

Kolmkümmend aastat on pikk aeg. Kas nüüd on kogu see repertuaar läbi mängitud?

Ei ole, eriti nelja käge repertuaari on tohult palju. Juba Schuberti nelja käge teoste läbimängimiseks läheks ikka hulk aega veel. Alles nüüd kandsime esmakordselt ette Tšaikovski "Aastaaegade" nelja käge variandi. Ja kui meil oli juubelikontsert viimasel klaverifestivalil, siis oli seal kaks esiettekannet: Tambergilt ja Timo Steinerilt. Kunagi loendasime, et on mängitud üle 200 teose ja olnud 60 ringis eesti heliloojate teoste esiettekanneid.

Milliseid lugusid on kõige rohkem meeldinud mängida?

Noh, keda me heliloojatest rohkem armastame: Brahmsi, Mozartit; Debussyl on väga ilusad ansamblihood; Raveli, kuigi Raveli teosed on tihti seaded. Rahmaninovi "Sümfoonilised tantsud" on fantastiline teos.

Mänginud oleme Bachist George

Crumbini. Crumbi mängimine oli väga vahva, seal oli igasuguseid ekstreemvõtteid: tuli kampoiga mööda keeli tõmmata ja mängida klaverikeeltele flažolette...

Duokultuuril on päris palju järgijaid. Mõnda aega tegutseb ka juba klaveriansamblielts Allegro.

See, et Allegro rahvas kokku tuleb, et nad mängivad ja kontserte annavad, on väga vahva. See teeb ainult head meelt. Ja üliõpilaste hulgas on duo kui aine nii populaarne, et lausa ei mahu koormusesse ära kõik soovijad.

Olete ka Tallinna Noorteorkestri dirigent. Kuidas te dirigenditööle sattusite?

Lapsepõlves oli mul üksvahe lausa unistus orkestridirigendiks saada. Isa võttis mind Polütehnilise Instituudi orkestrisse kaasa, mängisin seal trummi ja siis ta pani mind vahel ka orkestri ette takti lööma. Pärast oli aeg, kui ta oli enesetäiendusel Moskvas ja siis tegingi mina orkestri töö.

1992. aastal jäi Muusikakeskkooli keelpilliorkester järsku ilma dirigendita.

Tuldi siis minu peale, pakuti seda tööd ja ma mõtlesin, et võiks ju proovida. Kahe kuu pärast pidi orkester esinema Londonis. Nii siis juhtuski, et minu dirigendidebüüt oli Inglismaal.

Tallinna Noorteorkester sai alguse sellest, kui ükskord tulid mu juurde Muusikakeskkooli orkestri endised mängijad Mihkel Kerem ja Mikk Murdvee ning ütlesid, et tahaksid veel nendega mängida, kellega on kunagi koos mängitud. Ja siis ma hakkasin mõtlema: miks ei võiks see olla sümfooniaorkester, on ju küllaltki palju ka noori puhkpillimängijaid. Nii me oleme viis aastat tegutsenud ja teinud nii mõnedki ilusad kontserdid. Meie eest on palju soliste läbi käinud, nende hulgas Hanna-Liis Nahkur, Kaija Lukas, Triin Ruubel, Tanja Romanova, Liidia Ilves, Mai Ots, Marius Järvi jpt. Kui oli klaveriduode festival, siis said duod ka orkestri ette, vennad Markovid Narvast mängisid Bachi kontserti, nad olid siis 10-aastased.

TMKK keelpilliorkestriga esinesime Pärdi festivalil, oleme nüüd viis korda käinud Kuhmo orkestrimängu kursustel, kus eelmisel aastal Kaija Lukas ja Triin Ruubel mängisid ühisorkestri ees fantastiliselt hästi Bachi Kontserti kahele viiulile. Sel aastal oli ühisorkestri ees juba kuus meie solisti, lisaks oli meilt orkestri kontsertmeister ja häalerühmade esimeste pultide mängijad. Aga seal on rahvusvaheline seltskond!

Ma võin oma kogemustest öelda, et väga mitmed neist, kellega mina olen koostööd teinud, võiksid vabalt mängida ERSO esimestes pultides. Meil on terve plejaad väga häid orkestrikogemusega mängijaid

Direktorina puutute kõige otsesemalt kokku töös oleva huvikooli seadusega. Küsisite toona, kui seaduse eelnõu avalikustati, et kas ametnik, kes seda tutvustas, on ka ise mõnd pilli õppinud?

Kui ma seda tookord küsisin, siis ei olnud see isiklik küsimus. Mõte oli hoopis teine: kas need inimesed teavad, mida pilliõppimine tähendab, missugust pühendumist lapsepõlvest peale?

Minu jaoks on juba väga eksitav see muudatus, mis tehti 90ndatel aastatel, kui lastemuusikakoolid nimetati ümber muu-

sikakoolideks ning pandi nad ühte laht-risse huvikoolidega. Muusikaõppimine teatud tasemel ei ole mingil juhul huviope, see on tihe ja asjalik töö.

Ma esitaksin näiteks niisuguse küsimuse: kui Rakvere muusikakool tahab taotleda endale Jaan Paku nime, kuidas neil koolidel siis vahet tehakse: Jaan Paku nimeline muusikakool, Georg Otsa nimeline muusikakool, Heino Elleri nimeline muusikakool... Miks ei võinud nimetuseks siis jääda lastemuusikakool, millele järgneb muusikakool ja muusikaakadeemia. See oleks olnud selge ja loogiline.

Ja nüüd siis seadus, mida tahetakse muuta, eesmärgiga korrastada huviharidust. See korrastamine tähendab ministeeriumi mõistes seda, et üks huviala on klaver, teine oboe ja kolmas kudumine. Kuid sellisel kujul on see eesti muusikahariduse surm. Tõsi, viimasel ajal on tänu Eesti Muusikakoolide Liidu aktiivsele selgitustööle ministeeriumi ametnike peas midagi liikuma hakanud, vähemalt riiklike programmide nõue on seaduseelnõusse tagasi pandud ja üht-teist veel, kuid olen veendunud, et Eesti muusikaharidus vajab oma seadust ja tugevat riigi toetust.

Lausa kuritegelikuks Eesti professionaalse muusikahariduse suhtes pean aga Muusikakeskkooli, Otsa kooli ja balletikooli ühendamise projekti. Tuletan meelde, et muusikakeskkoolide süsteem loodi Venemaal 30. aastatel tolleaegsete parimate muusikute poolt ning ühinen täiesti professor Mari Tampere arvamusega, et see süsteem on parim, mis maailma muusikahariduses on välja mõeldud. Kui vaadata, mida Muusikakeskkool on aegade jooksul eesti muusikakultuurile andnud, kui palju on sealt tulnud Muusikaakadeemia õppejõude, Muusikakeskkooli ja Otsa kooli õpetajaid, tippinterpreete, orkestrante, keda jagub nii Eesti kui välismaa orkestritesse... Naabermaades Lätis, Leedus ja Venemaal ei kavatse keegi seda süsteemi lammutada. Vastupidi, Ida-Helsingi muusikakool Soomes ehitab praegu seda tüüpi kooli, sellesarnane kool töötab Stockholmis, selle löid mui-de venelased. Londonis on selline kool, Ameerikas luuakse seda tüüpi koole.

Vahel on niisugune tunne, nagu oleks Eesti kõrgetasemeline muusikaharidus kellelgi pinnuks silmas. Kuid tegelik olukord räägib teist keelt, meie muusikud löövad igal pool maailmas läbi, saavad koolidesse sisse, võiks öelda: muusika on meie Nokia.

PS. Lugesin suure huviga eelmises Muusikas ilmunud Toomas Velmeti tehtud intervjuusid Eesti keelpillimängu teemadel ning olen täiesti nõus arvamustega, mis puudutavad eesti muusikakultuuri juhtimist ja rahastamist. Mõnele asjale aga, mis puudutavad Muusikakeskkooli praegust tegevust, tahaksin küll vastu vaielda.

1. Muusikakeskkool ei asu linna piiridest väljas, Kivimäelt kesklinna on normaalse liikluse korral 15–20 minutit. Peale selle on seal olemas kogu õppetööks vajalik infrastruktuur: õppeklassid nii eriala- kui üldaine tundideks, kolm saali, ühiselamu, staadion, ujula viie minuti jalgsikäigu kaugusel jne. Muidugi on see kõik räämas ja vajab remonti.

2. Muusikakeskkoolis ei "seisa vesi teeklaasis"; igal aastal lõpetab kooli hulk väga kõrge tasemega noori muusikuid, kes tegelikult ju kujundavadki Eesti muusikaelu.

3. Ma ei taipa midagi professor Paemurru väitest õpetajate eneseteostuse kohta. Iga inimene töötab ju selleks, et ennast teostada, ja mis võiks olla muusikaõpetajale parem eneseteostamisviis kui et tema õpilane saavutab kõrge erialase taseme, lõpetab edukalt kooli, saab häid tulemusi konkurssidel ja esinemistel ning võib sisse saada mis tahes maailma kõrgkooli? Nii see ju praegu on! Ja etteheidet, et Muusikakeskkooli õpilased ei arene EMTAs enam edasi, on küll kohatu suunata Muusikakeskkooli õpetajate pihta.

Eriti kummaline on väide, et 4 +1 aastaga ei ole enam võimalik muusiku silmaringi avardada?! Nii professor Paemurru kui ka professor Tampere on lõpueksamikomisjoni esimeestena kuulnud TMKK keelpilliosakonna lõpueksameid ning andnud lõpetajate tasemele ülivõrdes hinnanguid (protokollitud!).

Toivo Peäskega vestelnud Ia Rimmel

RAHVUSOOPER
ESTONIA

esitleb

René Eespere ooper

gurmaanid-2

Libreto: Ervin Õunapuu ja René Eespere • Lavastaja ja kunstnik Ervin Õunapuu
Muusikaline juht ja dirigent Arvo Volmer

Osades: Jassi Zahharov, Rauno Elp, Riina Airene, Priit Volmer, Märt Madiste

Maailmaesietendus: 3. märtsil 2006 • Etendused: 03.03., 05.03., 11.03., 29.03., 17.05. ja 20.05.

SEB
EESTI OHISPANK

LEXUS

PHILIPS

Postimees

EOR Eesti Raadio

MOODI
ECONOMII

Luksemburg – väike, aga vaimult suur

TIIA TEDER

Klassikaraadio peatoimetaja

Luksemburgis elatakse hästi. Saksamaa, Prantsusmaa ja Belgia vahelises nurgas paiknev Euroopa Liidu väikseim riik on leidnud tasakaalu uue ja traditsioonilise vahel ning on suurte naabrite hulgas poliitiliselt ja majanduslikult mõjukas. Luksemburg on umbes 100 000 elanikuga linn ja tema ümber asuv samanimeline vürstiriik (Grande Région), kus on ligi pool miljonit elanikku. Tuhanded inimesed naaberriikidest tulevad iga päev tööle Luksemburgis asuvasse finantskeskustesse, kindlustusfirmadesse ja Euroopa Liidu asutustesse. Luksemburgi sõidetakse nii kultuuri- kui ka ostureisile, sest liberaalne maksupoliitika teeb paljud kaubad naabritega võrreldes odavamaks. Pisiriigis jätkub raha, inimesi ja andeid nii konservatooriumi kui ka näiteks oma lennufirma tarbeks. Mägedel kõrguvad ajaloolised lossid ja maalilised orud paeluvad turiste.

Ma olin esmakordselt riigis, kus keegi ei kurtnud, et kultuuri jaoks ei jätku raha. Luksemburgi kultuuripoliitika on sama eesrindlik kui tema majanduspoliitika. Delikaatsed, peaaegu märkamatud kraanad kõrguvad ida- ja lääneosas, restaureeritakse vanu losse, kivilõhku ning UNESCO kultuuripärandiks peetavat vanalinna. Linn on tihedalt täis hästi organiseeritud ja reklaamitud muuseume. Suvel avatakse neist uusim, suurvürst Jeani nime kandev moodsa kunsti muuseum.

Pärast Euroopa kultuuripealinnaks olemist 1995. aastal võttis valitsus vastu programmi kultuuri infrastruktuuri väljarendamiseks ja rahvusvahelise mõju suurendamiseks. Valmistudes kandma Euroopa kultuuripealinna tiitlit 2007. aastal, on Luksemburgi kultuurielu rikkam ja uhkem kui kunagi varem.

Üks olulisi Luksemburgi kultuuri-märke oli möödunud sajandil raadio.

Luksemburgi kontserdimaja fuajee on kurviline ja pehmete vormidega. Kaldu põrandatega jalutussaalid ja sillad on kunstipäraselt valgustatud ning külastaja viibib pidevas valgusinstallatsioonis.

Kontserdisaali kaheksa kõrget rõdutorni loovad mulje Shakespeare'i-aegsest teatrist.

FOTOD JOERG HEJKAL

Euroopas väga tähtis popmuusikakanal Radio Luxembourg töötas kesklinnel alates 1930. aastatest, oli mitme valitsuse häälekandja ja pühendus 1960ndatest popmuusikale. Põhiliselt sihiti Briti saarte publikut, sest Euroopa popmuusika kuningriigis ei lubatud turule kommerts-jaamu. Paljud saated ja enamik muusikat salvestatigi Inglismaal ja transporditi Luksemburgi, et need seal eetrisse anda. Saatejuhid olid nädalaid Luksemburgis

“komandeeringus”, et teha igapäevaseid *live show*’sid, mida oli kavas 20 protsenti eetriaajast. Radio Luxembourg löi trende ja näitas suunda moodsale meelelahutusraadiotele. Saatekülalisteks olid Euroopa suurimad televisiooni- ja filmitähed. Hiilgeaegadel oli programm mitmekesine ning eetrisse jõudsid ka sotsiaalsed teemad ja satiirisaated noortele, saatejuhtide hulgas näiteks legendaarne Vivian Stanshall. Parimad *show*’d olid

eetris õhtusel ajal, mil keskaine levi parem. Kolmkümmend aastat järjest oli samal kellajal soovikontsert, millele saabus soovikirju kõikjalt Lääne-Euroopast. "Luxy" kandis keskainet pidi popmuusikat ka raudse eesriide taha ning oli Eestis 1960. ja 1970. aastail väga populaarne. Mäletan isegi lapsepõlvest õhtuid Viljandis, kus transistorraadiost läbi ragina lainetades jõudis kõrvu moodsa maailma kõla. Radio Luxembourg'i omanik, meediakorporatsioon RTL (Radio Télévision Luxembourg) kerkis sajandi lõpukümnendiks üheks mõjukamaks meediatööstuseks Euroopas. Legendaarse "Luxy" nüüdisaegne reinkarnatsioon on muusikajaam 208 RTL, mis võistleb väikeriigi turul kuue konkurendiga. RTL toodab ka kohalikku igapäevast teleprogrammi.

Väikeriigi kultuuriraadio

Luksemburi (letseburgi) keelt räägib vaid 200 000 inimest, kuid ometi töötab selles keeles 1991. aastast avalik-õiguslik raadiojaam 24 tundi päevas. Kultuuriraadiot (De Soziokulturelle Radio 100.7) finantseeritakse otsetoetusega kultuuriministeriumi eelarvest ning raadiol on tegutsemislitsents kümneks aastaks. Väikese villa sarnases raadiomajas tegutseb umbes 30 töötajat ja umbes sama palju kaasautoreid. Kaks toimetajat tegeleb klassikalise muusikaga. Inimesed on entusiastlikud ja oma töö tähtsuses veendunud. Nädalalõpul teeb muusikaprogramme isegi raadio direktor, muusikateadlane Fernand Weides. Programmis on uudised ja ühiskonnaelu saated, kirjandus, kultuuriteemad ja lai valik head muusikat. Lõviosa kuulub klassikale, kuid on ka iganädalased džässiseeriad, *songwriter*'ite õhtu, rahvaste muusika programm ja sari "Rockkultuur". Osa saateid on prantsuse ja inglise keeles. Õökava on jagatud kahetunniste plokidena klassika, kerge muusika ja klubi muusika vahel. Raadio 100.7 telereklaamis puistatakse klaasi häid komponente, raamatuid ja muusikariistu, ning kokku saab värskendav roheline kokteil. Raadiot kuulab iga nädal 27 protsenti luksemburglastest. Raadiol on oma ajakiri, kus avaldatakse saatekava ja artiklid

saatesarjadest.

Väike Luksemburg elab täisverelist muusikaelu. Klassikalise muusika ajakiri "Pizzicato" avaldab neljas keeles artikleid, ohtralt plaadiarvustusi ning tutvustusi ja arvustusi peaaegu igast filharmoonias toimuvast kontserdist. Just tänavu saab saja-aastaseks Luksemburgi konservatoorium. Nüüdisheliloojaist on nimekad Austraalias elav George Lentz ning kodulinnas resideerivad Claude Lenners, Alex Müllenbach, Jeannot Heinen ja Camille Kerger. Muusikainfokeskus annab välja kohaliku muusika antoloogiat.

Juveel Euroopa südames

Kuigi väikeses Luksemburgis on rahvajuutu järgi suur ainult hertsog, paistab suurejoonelisus välja nii kontserdielu vormi kui ka sisu poole pealt. Muusikaelu tähtsaim keskus on mullu juunis valminud uus kontserdisaal, mis kannab hiljuti lahkunud suurvürstinna Josephine-Charlotte nime. Kontserdimaja looja on Christian de Portzamparc, tunnustatud prantsuse arhitekt, kelle töödest on muusikajakirja lugejaile tuntuim näiteks Pariisi La Cité de la Musique.

Kontserdimaja asub moodsas linnasosas Kirchbergi platool Euroopa väljaku lähedal, helendab kontorihoonete keskel nagu lummus. Arhitekti sõnul oli tema nägemuses kontserdimaja kui kiirgav kalliskivi ümbritsevate kõrghoonete kolmnurgas. Merekarbisarnane ovaalne hele hoone on kõrge, efektselt valgustatud ning jätab pühakoja mulje. Maja kurvilise välisfassaadi muudab läbipaistvaks kaheksasada sihvakat sammast. Valgus on ka sisekujunduse oluline osa ja loob meeoleu. Fuajee on samuti kurviline ja pehmete vormidega. Kaldu põrandatega jalutussaalid ja sillad on kunstipäraselt valgustatud ja külastaja viibib pidevas valgusinstallatsioonis.

Klassikalise karbikujulise 1300–1500 kohaga suure saali kaheksa rõdutorni tekitavad mulje Shakespeare'i-aegsest teatrist. Saal on kõrge ja rõdude ülemised kohad päris lae all. Akustika on kergelt kajav ja sume. Kolmesajakohaline kammerisaal on üllatava kujuga, justkui teokarp, millesse kuulajad kurvi pidi sisenevad. Lisaks on kontserdimajas veel

120 kohaga elektronmuusika saal, kus korraldatakse etendusi ka lastele. Sümfoniakontserdi piletihinnad on üsna kallid, 25–45 eurot, kuid alla 27-aastased külastajad saavad sisse poole hinnaga. Ligikaudu kolmandik publikust tuleb naaberriikidest. Edela-Saksamaalt ja mitmest Prantsuse või Belgia linnast on Luksemburgi kontserdile minna hoopis lühem ja mugavam teekond kui näiteks Tallinnast Jõhvi.

Esimene hooaeg on tihedalt täis staaride esinemisi, külalisorkestreid ja džässitähti. Ühe kuu vältel annab Luksemburgis kontserdi uhke nimekirja rahvusvahelisi kuulsusi, näiteks Viini Filharmoonikud, kõmuline ameerika dirigent John Axelrod koos Olli Mustoneniga, Pierre-Laurent Aimard ja Marco Stroppa, Katia ja Marielle Labeque, džässistaarid Paolo Fresu ja Maceo Parker. Maja avamiseks tegi heliinstallatsiooni DJ Spookie. Kontserdimajas töötab ja annab igal nädalal kontserdi Luksemburgi filharmoonia orkester.

Orkester Luksemburgi Filharmoonikud asutati 1933. aastal meediafirma RTL juurde. Tähtsaimad kauaaegsed dirigendid on olnud Henri Pensis, Louis de Froment ja Leopold Hager. Üheksakümnendate keskel orkester iseseisvus, riik asus orkestrit jõuliselt toetama ja suund võeti rahvusvahelise mõjukuse suurendamisele. Aastast 2002 juhib sümfoniikuid briti maestro Bramwell Tovey ja esimene külalisdirektori on Eugene Krivine. 2003. aastal toimus esimene Aasia turnee ja aasta hiljem esines orkester Ameerikas. Tovey käe all on asunud aktiivselt salvestama ja pälvitud mitmeid plaadiauhindu. Kõiki filharmoonikute kontserte vahendab Luksemburgi raadio. Sajaliikmelises orkestris mängib muusikuid seitsmeteistkümnest rahvusest. Orkestri eelarve lõviosa on 10 miljonit eurot riigi toetust. Aastas annab orkester 60 kontserti, neist veerand välismaal. Tänavu maikuu keskel on võimalik Luksemburgi kultuurisaadikuks kutsutud orkestrit kuulata ka Eesti kontserdimajades.

Luksemburg on väike ja rikas, kuid neil on mõttehaaret. Vähemalt kultuuri vallas kindlasti.

Ryuichi Sakamoto

– multitalent subkulturaalsel muusikamaastikul

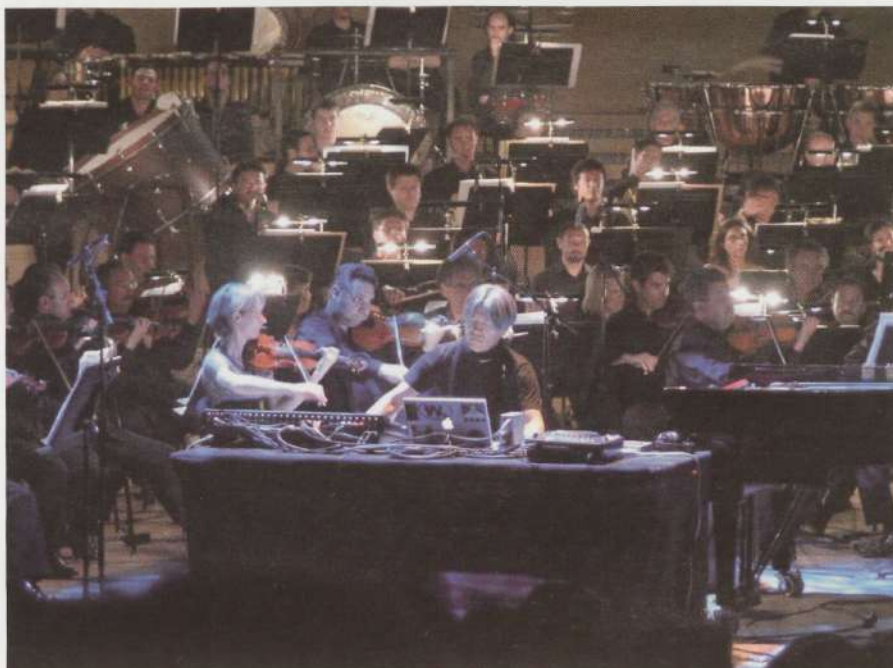
MARI-LIIS REBANE

õpilane

Aasta on 2006. Tualettruumides ei pea automaatsüsteemi tõttu enam ise vett peale tõmbama, netikuller.ee pakub robottolmuimejaid ja postkontori töötajatel on rohkem vaba aega, sest kommunikatsioon käib enamjaolt läbi elektrooniliste vahendite. Inimesed kolivad tehismaailma mugavustesse. Jaapanist, kust tuleb meeletutes kogustes ulmetehnikat, tuleb ka uenduslikke muusikuid – Ryuichi Sakamoto on üks silmapaistvamaid nimesid, olles sillaks nii popi ja nüüdisaegse klassika, elektroonilise ja akustilise muusika, kui ka ida ja lääne vahel.

Sakamoto on vaieldamatu geenius ja multitalent, jaapanlaste au ja uhkus, mees, kes on suutnud oma nime maksma panna ka väljaspool kodumaad, tõusnud koos hommikupäikesega ka õhtumaade taevasse. Sakamoto on põiminud oma muusika juured erinevate muusikažanritega, tema looming on saanud mõjutusi biitlitest Bachini ning tema diskograafia on vaat et hoomamatu. 1970ndate lõpul alustas ta Jaapani süntpopi trios Yellow Magic Orchestra; ta on teinud lugematul arvul projekte erinevate muusikutega (nende hulgas David Sylvian, Cornelius, Fennesz, Bill Laswell, Alva Noto, Yoshihiro Hanno jne), peale selle kirjutanud muusikat filmidele ja *animé* 'dele, videomängule; loonud mobiilihelinaid Nokiale, seadnud heli Jaapani telereklamidele kuni Barcelona olümpiamängude avatseremooniani välja.

Muusikaga on Ryuichi Sakamoto tegelnud juba maast madalast. Kui meie naabritüdruk ei osanud veel kolmeaastaselt korralikult potil käia, siis Ryuichi

Ryuichi Sakamoto on vaieldamatu geenius ja multitalent, jaapanlaste au ja uhkus, kes on suutnud oma nime maksma panna ka väljaspool kodumaad.

FOTO INTERNETIST

Sakamoto alustas sama vanalt juba klaveriõpinguid.

Oma esimese sooloalbumi andis ta välja umbes sel ajal, kui nad moodustasid Haruomi Hosono ja Yukihiro Takahashiga sensatsioonilise elektropopi ansambli Yellow Magic Orchestra. Kasutades ära uusi võimalusi, mida pakkusid süntesaatorite, trummimasinat ja sämplerite kasutuselevõtt ning kompuutritehnoloogia, suutsid nad oma innovatiivsusega äratada kuulajates märkimisväärset uudishimu, andsid endistele *rock'n'roll*'i kunnidele jalaga ja asusid edetabelites nende kohale.

YMO loomingu algusperiood jääb ühte aega "Space invadersi", esimeste *shooter*'ite ja "Pacmaniga", mistõttu võivad nende loomingus kõlavad masinlikud helid kuvada kuulajale silme ette pilte kosmoselaevade paraadidest või videomängu karakterite pidudest kuskil kirjudes 80ndates.

Vähem kui kümne aasta pärast läks bänd aga laiali ning selle liikmed otsustasid alustada sooloprojektidega.

Kuigi kõik kolm muusikut on välja andnud mitu sooloalbumit, osutus Ryuichi Sakamotot saatma suurem edu kui endisi bändikaaslasi. Hosono ja

Takahashi ühinesid muide taas mõni aasta tagasi ja teevad praegu koos Sketch Show nimelist klikirohket *avant-pop*'i projekti, millega on ka Sakamoto kaasa löönud.

Kuulsa tekno-popi-pioneeri Jaapani tuur Christian Fenneszi, Steve Janseni, Skuli Sverissoni ja Keigo Oyamada aka Corneliusega oli välja müüdnud muidugi tükk aega enne tuuri algust. Läbi higi ja vaeva ning väga lahkete inimeste abiga – Fenneszi *live booking* kontaktisiku ja sitesakamoto.com staffi –, kes olid nõus kaugele külalisele seitsme mäe ja mere tagant vastu tulema, sain pileti kontsertkarussellile keset Nagoya südalinna, kus helid ja kultuurid segi löödi ning igas suunas võnkuma pandi.

Kontsert algas pinget üles kruviva hilinemisega, kuid ilma esinejateta. Mustade seintega saal oli täis musti peanuppe, kes oma sama mustade silmadega lava poole piidlesid. Kaua enam ootama ei pidanudki, õhtu tähed aplodeeriti palavalt lavale ja ootamise pahameel lahtus aplausi nagu suhkur tee sisse. Olgu veel öeldud, et see oli Sakamoto esimene tuur Jaapanis üle kümne aasta. Et seltsis segasem oleks, oli Sakamoto kaasanud tuuri *lap-top*'imuusiku Fenneszi, kes proges ja tinistas koos Corneliusega kitarriga, David Sylviani venna Steve Janseni, kes tegeles trummide ja kompuutriga, ning Skuli Sverissoni, kelle mureks jäi bass. Sakamoto ise istus vaheldumisi Yamaha *grand piano* ja Maci taga.

Kuigi Sakamoto on eespool mainitute ka eraldi suuremaid või väiksemaid projekte teinud (ainult Sverissoni puhul valdab mind kahtlus), täitsid nad seekord ainult tehniliste abiliste rolli. Esitamisele tuli Ryuichi Sakamoto loomingu erinevate aegade läbilõikes.

Nostalgiliselt, Yellow Magic Orchestra hitilooga "Behind the Mask" löödi kontsert hooga käima. YMOt on kõrvutatud korduvalt Kraftwerkiga, kuid kui Kraftwerki võib pidada rohkem "tõsiste robotite muusikaks", siis YMOt ise loomustab kergelt naiivne *happy sound*. YMO on pigem midagi sellist nagu Jean Jacques Perrey ja Gershon Kingsley kunagine kogumik, mis pidi tõestama, et *future is fun*, ja kõigutama arvamust, et

elektrooniline muusika on esoteeriline *avant-garde* üksnes eliidile.

Kummalise kõlaga juustusünt, hüplev biit ning sumisev, *vocoder*'iga saavutatud robotivokaal olid ideaalne sissejuhatus, et saalis viibijaid kaasa haarata. Ühtäkki oli saal elektrit täis. Korraks olid jälle 80ndad ning vanem publik sai end paarkümmend aastat nooremana tunda.

Võib öelda, et Ryuichi Sakamoto muusikas katkevad piirid, sulavad kokku folk ja funk, *dub* ja Debussy, bossa ja Brian Eno. Staažikas muusik on suutnud enda ümber luua omaette helimaailma, mis koondab erinevaid kultuure üle kogu maailma. Ühes oma intervjuus on ta öelnud, et žanrite-, kategooriate- ja kultuuridevaheliste müüride murdmine pakub talle väljakutset. "Mul on peas kultuurikaart, kust ma leian sarnasusi erinevate maade kultuuride vahel. Näiteks kodumaine jaapani pop kõlab vokaali intonatsiooni ja *vibrato* tõttu mulle nagu araabia muusika ning Bali ja New York asuvad minu kaardil kõrvuti."

Esitamisele tuli ka legendaarne "Riot in Lagos", mis aastal 1980 oli oma elektrolike käikudega kaugel ees mis tahes teistest kaasaegsetest (Queen, Blondie, Joy Division...). Kuivad, krõpsuvad *sound*'id pörkuvad nagu väikesed kummipallid, *funky* sünt ja eksperimentaalsed helimoonutused lünkliku katkeva biidi taustal olid tollal midagi täiesti uut. Veel kaksikümmend kuus aastat hiljem kõlab "Riot in Lagos", nagu oleks see lugu alles eile, mitte 80ndatel välja antud.

"Forbidden Colours" on romantiline lembelugu, mis on kuulsaks saanud Nagisa Oshima filmist "Merry Christmas Mr. Lawrence". Samas filmis tu-

Sakamoto kasutab oma kõlapiltides universaalseid suhtlusmehhanisme, mis sulatavad kokku erinevad generatsioonid ja subkultuurid.

li Sakamotol endalgi briti rokistaari David Bowie ja filmirežissöörina tuntud Takeshi Kitano kõrval näitleja rollis üles astuda. David Sylviani vokaal ja kuulsaks mängitud oriendivõtmes viisijupp klaveril sööbib lausa vägivaldselt mällu.

Loos "Undercooled", kus ei räpi ei David Sylviani ega maestro Sakamoto, vaid Koreast pärit MC Sniper, kõlas mahedamaid *hip-hop*'i rütme ja natuke aasiapäraseid helivirvendusi. Oma meelde jääva meloodia ja uniselt laisa tempoga vahest kõige kommertslikum lugu kogu repertuaarist, mis sobiks kuskile argipäevaõhtu raadiosaatesse.

Mida aeg edasi, seda enam tundub Sakamoto edastavat muusika kaudu sotsiaalseid ja poliitilisi sõnumeid. Sõnad loole "War and Peace", kust jooksevad läbi vokaalklipid küsimustega "If I love peace, do I have to love trees?", "Is war as old as gravity?", "Do we love without thinking?", on kirjutatud pärast World Trade Centeri katastroofi New Yorgis.

Mis mind kogu selle koloriitse kontserdi juures lõpuni ära võlusid, olid ikkagi Sakamoto kurblikud klaveripalad, mis olid selle õige fiilinguga ja lõpuni hingetatud. Kuigi läbi on proovitud peaaegu kõik äärmused, ka takerdub *merzbow*'lik *noise*, jääb see minimalistlik habras klaver siiski Sakamoto tõmbenumbriks.

Sakamoto kasutab oma kõlapiltides universaalseid suhtlusmehhanisme, mis sulatavad kokku erinevad generatsioonid ja subkultuurid. Rahvas oli transis ja kui kontsert lõppema hakkas, ei lastud Sakamotot kuidagi lavalt ära, vaid nõuti lisalugu. Nii siiralt vaimustunud publikut nagu Jaapanis pole ma vist kunagi varem näinud. Lisaloona esitati David Sylviani ja Ryuichi Sakamoto lugu "World Citizen". Lindilt kõlanud Davidi vokaal oli kummituslik, kuid sümpaatne nagu alati, meloodia meeldiv ja ujuv, klõpsud-klidik mõjusid nagu sõbralik sügelus kuskil sügaval sees.

Kontserdi kokkuvõtteks võib öelda, et Sakamoto ei paista kunagi lakooniliseks jäävat, vaid üllatab ja hoiab muusik jätkuvalt kirjuna. Lihtne vaheldub keerulisega. Müra harmooniaga. Kommerts klassikaga. Žanr žanriga. Jättes nõnda enesele kõik teed alati avatuks.

Tartu süntees ja fusioon

MARGUS KIIS

muusikakriitik

2004. aasta lõpul ja 2005. aasta algul sai Tartus (uue) alguse üks omapärasemaid ja mitmes mõttes kummalisemaid nähtusi eesti popis ja rockis – uus džässiliku, improvisatsioonilise ja suuresti instrumentaalse rocki laine. Tegemist on isegi maailma mastaabis erandliku nähtusega, sest kuigi *fusion*'i viljeldakse kohati päris agarasti, on tegemist eelkõige retro- ja nostalgianähtusega, seoses igikestva 70ndate järele õhkamisega. Tartus sellised seosed peaaegu et puuduvad. Intervjuudest muusikutega ilmneb, et konkreetset eeskujud ja iidolid neil enamasti puuduvad, tehtav muusika on välja kujunenud pigem enda katsetuste tulemusena.

Eelnevalt

Eestis pole muidugi tegemist päris enneolematu nähtusega. *Fusion*'i traditsioonid olid NSV Liidus ja Eesti NSVs hämmastavalt tugevad. Kuuekümnendate lõpul tekkis mitu ansamblit, mis võtsid eeskujuks Bloodi, Sweat & Tearsi ning Chicago, 70ndatel ja 80ndatel tegutsesid siin tõhusalt džässi ja rocki piiril ansamblid Psycho, Suuk, Uus Generatsioon, Haak, Radar, Kaseke, VSP Projekt, KOP, Avicenna; ansamblijuhid-instrumentalistid Tiit Paulus, Lembit Saarsalu, Helmut Aniko, Rein Rannap, Tõnu Naissoo, Villu Veski jt.

Üheksakümnendatel oli see suund justkui varjusurmas. Alles 90ndate lõpul avas uuesti katseklaasi korgi Luarvik Luarvik, mis loob noorte muusikutekunstnike Mihkel Kleisi (klahvpillid) ja Andres Lõo (trummid) eestvedamisel gruuvivat, džässilikku, kergelt retromailulist instrumentaalmuusikat. Luarvik Luarviku üllatusedu tiivustas lagedale tulema mitmeid seni varjus või kõhklevaid koosseise. Tallinnas said mõneks ajaks hoo sisse Phlox, Beggars Farm, Edasi jt. Ka Tartus tekkis mitu selle liini peal sõitvat koosseisu, tuntuim neist

ehk Martin Tamm Kvartett; džässilikult alustasid ka Rumours Is News ja Radio de Libertad, mis mõlemad kaldusid siiski teistele teedele.

Selle “uue laine” fusionistide eripäraks võis pidada seda, et lähtuti rohkem rockmuusika (eriti proge) ning elektroonilise tantsumuusika ideedest ja hoopis vähem vanadest kanoniseeritud džässitraditsioonidest. Üllatavalt hästi sobis rocki stabiilne neljandikrütüm improvisatsioonide aluseks; ülistatud vana kooli (puhk)pillide asemel sobisid palju paremini digiklahvid, analoogsüntesaatorid, sülearvutid ja eksootilisemadki instrumendid. “Uute” teeneks peaks arvama ka vahepeal just nagu põlu all olnud radikaalsete kõladega kitarriefektiplokkide au sisse toomise. Algul oli siiski hea mängutehnika olulisem improde fantaasiarikkusest, sageli olid pealtnäha spontaansed soolod prooviruumis hoo-

likalt ette valmistatud, “vaba” jooks pikaaegse eeltöö tulemus.

2003. aasta lõpul jooksis see laine siiski vaikselt kaldasse. Ansamblid küll enamasti tegutsevad, kuid kaugeltki mitte endise hooga.

Süntees

2004. aasta lõpul ja 2005. aasta algul tekkis aga Tartus mitu uut ansamblit, mis väliselt täiesti arusaamatutel põhjustel hakkasid peaaegu korraga viljelema improvisatsioonilist džässilikku rocki, mida on üle kolmekümne aasta, nagu eelnevast tekstist võis arugi saada, kutsutud *fusion*'iks (*fusion* – inglise keeles kokkukulamine). Neid ansambleid võib nimetada ka sünteesibändideks (*synthesis* – kreeka keeles kokkuliitmine). “Süntees” on ka kontserdisari Tartu klubis Rock & Roll, kus enamik neid ansambleid on koos esinenud. Nende koosseisu kuulub

Tartu Popi ja Roki Instituut puhkehetkel.

FOTO LAURI KULPSOO

reeglika ka ehtne analoogsüntesaator, mis mängib kõlapildis tähtsat rolli.

Mooses ja Wrupk Urei

2005. aasta algul alustasid korraga kaks ansamblit, veidrate nimedega Mooses ja Wrupk Urei. Ansambleid ühendab ka ühine liige, analoogsüntesaatori ja elektriklaveri mängija Kaspar Aus. Kaspar Ausi huvi mainitud laadi muusika vastu sai alguse Tallinnas elades ja suheldes Phloxi liikmete, eriti saksofonist Priit Lumingiga; viimase suur plaadikogu oli Ausi enese sõnul vägagi oluline inspiratsiooniallikas.

Moosese tuumiku moodustavad liisaks Ausile trummar Lauri Pajos (*ex-Pedigree*), kitarrist Andreas Johandi (*ex-Rooza Öökull*, nüüd ka Shelton Sani liige) ning klahvpillide ja arvuti spetsialist Indrek Martis. Praegu kuuluvad bändi ka Martini (endine Guruharki ja Radio de Libertadi liige, mängib lihtsignaalide generaatorit, bassi ja kitarr) ja Tõnis Kärson (löökriistad). Ansambliga teeb tihedat koostööd ka DJ Toomas Erikson.

Mooses alustas elektroonilise tantsumuusika ja suuresti improviseerimise instrumentaalse rocki ühendamisega ning esialgu domineerisid kõlapildis *house*'i *breakbeat*'i ja *drum'n'bass*'i rütmistik ning eelnevalt arvutisse programmeeritud struktuurid. Rocki instrumentarium oli siis justkui värviks. Hiljem ideed settisid ja nüüdseks on grupi kõlapildis raskuse rockil, kusjuures tegemist on üsna massiivse kõlapildiga. Moosese muusika baseerub Pajose virtuosel, kuid üsna rustikaalsel neljandikrütmil, mille peale ülejäänud ansambel ehitab korduvementidest, gruuvideist ja ekspromptideedest seinad ja katuse. Teistest rohkem tegeleb Mooses erinevate kõlade ja elementide koostöö loomisega, kasutades nii tänapäevast digitehnoloogiat, programmeerimist kui ka "vanaaegseid" meetodeid ning seadmeid.

2005. aasta kevadel andis Mooses välja täispika demoplaadi, mis kajastab algusaegade ideid ja suundumusi. Hiljem on keskendunud rohkem kontsertidele ja Kaspar Ausi sõnade kohaselt "areneamisele".

Wrupk Urei tekkis lagunenu Martin Tamm Kvarteti asemele: Martin Tamm (trummid, löökriistad) ja Siim Randveer (kitarr) võtsid kampa viimase bassistist venna Lauri, Kaspar Ausi ning teiseks klahvpillimängijaks Indrek Saarmetsa. Kuigi Wrupk Ureil on Mooseseга mitmeid kõlalisi sarnasusi, on WU tunduvalt džässilikum, dünaamilisem, improviseerivam, vähem tantsuline, samas ka mõneti traditsioonilisem. Siim ja Lauri Randveeril on aukartustäratav plaadikogu, kust võib leida eelkõige džässi ja progerocki klassikat, see on teinud neist n-ö teadlikud muusikud. Kõik ansambli liikmed valdavad oma pille kadestusväärset hästi, samas ei ole see ära võtnud improviseerimiseisu, mida kontsertidel hoolega rahuldatakse. Kaspar Aus on nimetanud seda ka "jälitusmuusikaks", vihjates laval toimuvale loo elementhaaval sünergilisele arendamisele kogu grupi koostöös.

Tartu Popi ja Roki Instituut

Vennad Randveerid on pikka ja Kaspar Aus mõnda aega kuulunud omapärase nimega gruppi Tartu Popi ja Roki Instituut, mis on viimasel ajal hakanud jõudsalt koguma üle-eestilist kuulsust. Enne 2005. aastat ei olnud küll TPRI puhul erilist vajadust rääkida fusioonist, sest ansambel viljeles omamoodi retrofutupoppi, mille kõlapildis kasutati tõesti keskmisest rohkem süntesaatorit. Esialgu aga improviseerimine element puudus täiesti, lauludel oli kindel konstrueeritud struktuur. 2005. aasta sügisel kutsus Siim Randveer ansambelisse Kaspar Ausi ja nii on TPRI põhimõtted muutunud ning grupi kontsertidel ja ka stuudioloomes on spontaanne ja vaba arendus saanud täieõiguslikuks elementiks. Siiski pole TPRI suundumusel veel päris kristalliseerunud, tuleb oodata bändi debüütalbumi ilmumiseni 2006. aastal.

TPRIsse kuuluvad peale eespool mainitute veel ansambli kunstiline juht Kristiina Reidolf (vokaal, klahvpillid), trummar Lauri Kulpsoo ja sageli vahetuvad naisvokalistid. Ansambelile iseloomulik kõla on fantaasiarikas, (tulevikust) unistav, unelev ja harmooniline, samas

hoopiski mitte uimane. Algusest peale on grupp viljelnud ka tempokaaid instrumentaale, mis sobivad hästi ka filmimuusikaks.

Blend

Teistest täiesti eraldi (ja nendest ka midagi teadmata) tegutseb Tartus trio Blend, mille loodud muusikat kannab samuti idee džässi ja rocki ühendamisest. Samas puudub Blendis see nii elementaarsena tunduv süntesaator ning "sünteesidest" pole Blend veel osa võtnud. Seega ei ole Blend veel päris sünteesibänd, aga võib selleks saada. Fusioonibänd on Blend kindlasti.

Blend alustas 2004. aasta lõpul, bändi liikmed on aga eespool mainitud mõned head aastad nooremad Raimond Virsa (kitarr, hää; tuntud ansambelitest Spiritual Alien ja Keel, Nahk & Pojad), Raimond Mägi (bass) ja Keio Müntti (trummid). Väga hea mängutehnikaga kolmik on seni silma-kõrva jäänud ja auhinnatud peamiselt kõikisugustel noortebändide ülevaatustel ning Tartu kohalikel rockiüritustel.

Blendi iseloomustab niisiis mängutehniline võimekus, muusikalise üldmulje järgi suur protsent džässi, samas lugude hoolikas struktureeritus ja päris silmatorkav kogus hõrku retrot. Kui see ansambel oleks tegutsenud 80ndatel, oleks ta olnud Tartu muusikapäevadel kõva tegija. Virsal on kas teadlik või alateadlik kalduvus 80ndate melodramaatiliste kitarrangelaste, näiteks Gary Moore'i poole. Samas pole ka VSP Projekt teab mis kaugel. Vihjeid kahekümne aasta taha leidub ka pealkirjades *à la* "Hiroshima 1945".

Blendi jonn ajada oma rida on kadestusväärne, samuti tahe olla mittetrendikalt idealistlik ja isegi naiivne. Aga võib-olla see ongi nende põlvkonna identiteet ja tunnus?

Ja nii ajavadki Tartu fusiooni- ja sünteesibändid sihikindlalt oma rida, hoolimata sellest, kas see lõpuks tasub end kuidagi ära või mitte. Ja kunagi ei tea ette, mis on nimetatud protsesside tegelik tulemus.

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia kontserdid märtsis 2006

1. märts kell 18.00
EMTA kammersaal
Doktorikontsert
IVO LILLE (saksofon)
Kaastegevad Mari-Liis Lille,
Jorma Toots (klaver)

2. märts kell 19.00
EMTA kammersaal
Kontserdisari JAZZ
AKADEEMIAS
Pilet 30.-

3. märts kell 18.00
EMTA kammersaal
Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia
KAMMERORKESTER
dirigent Nicolaus Richter
(Saksamaa)

4. märts kell 16.00
EMTA kammersaal
Dots Mare Teearu VIIULIKLASS
Klaveril Lille Randma

11. märts
EMTA kammersaal
FLÖÖDILAUPÄEVAK
kell 11.00 Hommikukontsert
kell 16.00 Pärastlõunakontsert

11. märts kell 16.00
EMTA orelisaal
Prof Kalervo Kulmala
METSASARVEKLASS

12. märts kell 16.00
EMTA kammersaal
JAAK SIKK (klaver)

15. märts kell 18.00
EMTA kammersaal
Kontserdisari JUBILATE - Béla
Bartók 125
Pilet 30.-

16.-18. märts KAMMERMUUSIKAFESTIVAL

16. märts kell 17.00
EMTA kammersaal
Esinevad Läti
Muusikaakadeemia üliõpilased
Oskars Petrauskis (saksofon),
Raimonds Petrauskis (klaver)
Indulis Cintiņš (viul), Rūdofs
Vanks (klaver)

17. märts kell 17.00
EMTA kammersaal
Esinevad Eesti Muusika- ja
Teatriakadeemia kammer-
muusika üliõpilased

18. märts kell 17.00
EMTA kammersaal
Esinevad Leedu Muusika- ja
Teatriakadeemia üliõpilased
Jurgita Žiūraitė (viul),
Ieva Mikaitė (viul), Asta
Jankauskienė (vioola),
Agile Storyk (tšello), Ieva
Žemaitytė (klaver)

19. märts kell 16.00
EMTA kammersaal
Prof Mari Tampere-Bezrodny
VIIULIKLASS
Klaveril Elena Fomina, Thea
Nestor

20. märts kell 18.00
EMTA kammersaal
Eesti Muusika- ja Teatri-
akadeemia
VÄLISÜLIÕPILASTE KONTSERT

Teisipäev 21. märts
kell 18.00 EMTA kammersaal
Doktorikontsert
RUTA LIPINAITYTE (viul)
Kaastegevad Reet Ruubel,
Mihkel Mattisen (klaver)

23. märts kell 19.00
EMTA orelisaal
Eesti Muusika- ja
Teatriakadeemia ning Läti
Muusikaakadeemia kandle-
üliõpilaste ÜHISKONTSERT

24. märts kell 19.00
Vanalinna Muusikamaja
Doktorikontsert
ARDO VÄSTRIK (tšello)
Klaveril Lea Leiten

25. märts kell 16.00
EMTA orelisaal
Itaalia muusika lätetel I
ANNIKA ILUS (sopran)
SAALE METSAR (klavessiin)
AGNES TOOMLA (plokkflööt)

26. märts kell 17.00
Estonia kontserdisaal
Eesti Muusika- ja Teatri-
akadeemia sümfooniaorkester
Dirigent Toomas Vavilov
Solist Margus Uus (tšello)

27. märts kell 17.00
EMTA orelisaal
Magistrikontsert
DANIEL JULLE (kitarr)

28. märts - 1. aprill RAHVUSVAHELISED TROMPETIPÄEVAD

28. märts kell 17.00
EMTA kammersaal
Avakontsert
Brass Academy, Tallinna
Muusikakeskkooli
Puhkpillisümfoonikud ja trom-
petisolistid, klaveril Meeli Ots

29. märts kell 17.00
EMTA kammersaal
Prof Lilian Semperi
KLAVERIKLASS

29. märts kell 17.00
EMTA orelisaal
Magistrikontsert II
KRISTO KÄO (kitarr)
Kaastegevad Ivi Ots (viul),
Leonora Palu (flööt), Lauri
Jõeheht (kitarr)

29. märts kell 19.00
Estonia kontserdisaal
RAHVUSVAHELISED
TROMPETIPÄEVAD
Sümfoonilise puhkpillimuusika
kontsert

30. märts kell 18.00
EMTA kammersaal
VSEVOLOD POZDEJEV (klaver)

31. märts kell 16.00
Estonia Talveaed
RAHVUSVAHELISED
TROMPETIPÄEVAD
Trompetimuusika tähtteoseid
dots Aavo Otsa trompetiklass
ja külalisesinejad
klaveril Meeli Ots

31. märts kell 18.00
EMTA kammersaal
TUI HIRV (sopran)
Klaveril Farištamo Susi

Rävala pst 16
Info 667 57 58

EESTI
MUUSIKA- JA TEATRIAKADEEMIA

Laia haardega VI Narva Chopini konkurss

LILIAN SEMPER

EMTA professor

VI rahvusvaheline Chopini loomingule pühendatud Läänemere maade noorte pianistide konkurss Narvas 28. jaanuarist 5. veebruarini.

Nüüdseks on konkurss tõepoolest täistuurid peale võtnud. Kuigi bukletil seisib "Läänemere maade noorte pianistide konkurss", on see geograafiline määratlus pisut tagasihoidlik, et mitte öelda vale. Konkursi ligi viiskümmend osavõtjat esindas Poolat ja Belgiat, Hiinat ja Jaapanit, nelja Põhjamaad ja nõnda edasi, kokku kolmeteistkümmet riiki. Niisugune lai haarde pakub loomulikult ka sisulist mitmekülgust. Eriti valmistas rõõmu eelmistel kordadel väikesearvuliseks jäänud kolmas vanuserühm – 16–18-aastased. Oli palju osavõtjaid ja kõrge tase. Tegemist on eaga, mil inimene mõistab Chopini muusikat natuke rohkem kui kümneaastaselt ja pakub muidugi enam ka kuulajale.

Ka väikesed olid tublid. Osavõtjaid oli siin tervelt kakskümmend. Väga heatasemelise võitja Mihhail Iljassovi (Moskva, õp Sergei Massõtšev) kõrval jäi eriti meelde Nodira Dadamuhamedova Taškendist. Selle väikese pianisti esinemisrõõmust kiirgas tema kõrvuni ulatuv naeratus lavale tulles ja sealt minnes. Ent kui ta oma nelikümmend patsi ulja pealiigutusega selja taha löi ja mängima hakkas, siis oli selles tõsist süvenemist ja haaravat loomulikku musikaalsust. Meie žürii Poola liige oli tüdruku mängust nii võlutud, et lisas preemiate ritta oma isikliku auhinna Nodirale. Kolmanda preemia laureaati Leo Kaldas Narvast (õp Tatjana Gontšarova) paistis silma aruka mängu (väga hea Bach) ja peene kõlakujundusega. Tartu poiss Algis Pauljukaitis (õp Kadri Leivategija), kes oli eriti tubli esimeses voorus, pälvis eripremia oma-

maise helilooja pala parima esituse eest. Ta mängis Tõnis Kaumanni vaimukat lugu "Etüüd etüüdi harjutamisest". Narva muusikakoolidest osales väikeste rühmas tervelt kuus last. Kasu, mida nii õpilased kui õpetajad on saanud niisuguse võistluse toimumisest nende linnas, on kõrvaga kuulda. Meeldis preemiast napilt ilma jäänud Daniil Gretšnev (õp Ludmilla Homjakova), ka noorima teise vooru pääsnu diplomi saanud Angela Polštšikova (õp Olga Zrjanina) ja mõni teinegi. Sümpaatselt esines Soome neiu Tatiana Heikkilä.

13–15-aastaseid oli kuusteist, sealhulgas mitmeid eredaid isiksusi. Kõigepealt Sergei Redkin – võistluse *grand prix*. Redkin on Krasnojarski poiss, kes nüüd teist aastat õpib Peterburis (õp Olga Kurnavina). Väike neljateistkümnneaastane prilliidega "professor" tunnetab Chopini nii ehedalt ja sügavalt – marsurkad *op 24*, nokturn E-duur, Rondo c-moll, ka suurepärase Bach –, et teda kuulata oli lausa nauding.

Eesti au hoidis seekord kõrgel Ruslan Stroggi Muusikakeskkoolist (õp Maigi Pakri). Temas on vulkaanilist jõudu, head tervikutaju ja sära. Programm oli

tal väga nõudlik, näiteks etüüd gis-moll *op 25* või polonees As-duur, ja esimene preemia vastuvaidlematu. Selles vanuserühmas jäi teine preemia välja andmata, et rõhutada nende kahe noormehe ilmselget edumaad järgnevate ees. Tubli noor pianist Harkovist Hristina Sapeljak sai kolmanda koha. Diplomi saanud, Rootsit esindanud Maria Verbaitel on äge temperament, kuid üsna puudulik mängukultuur. Ta elab Stockholmis alles teist aastat. Võib-olla suudab teda ohjeldada ja harida üks tema kahest õpetajast Ireen Koop-Lind, kes on meie konservatooriumi lõpetanud. TMKK esindaja Eva Vorobjova pääses küll teise vooru, kuid langes seal esinemisnärvi küüsi. Kahju, et napilt teise vooru piiri taha jäid tartlased, päris tublid poisid-tüdrukud. Mõnel ei pidanud samuti närv vastu, mõni polnud vist väga valmis. Või on see siiski tegelikult sama asi? Ehk siis järgmistel kordadel...

Kolmanda vanuserühma põhjal saab teha isegi mingeid üldistusi, mis võivad muidugi ka veidi ekslikud olla. Väga tugevad olid Poola pianistid. Nad olid muide igaüks ise linnast ja mitte ükski Varssavist! Chopini-mängu traditsioonile lisaks annab see tunnistust kõrgest pianistlikust kultuurist sellel maal.

Tundliku ja sisuka esitusega mängis end esimesele preemiale Michał Kozłowski (õp Katarzyna Popova-Zydrón). Väga head olid ka kolm Poola neidu, kellest vaid ühele, Tamara Niekłudowile jätkus kohta finaalis. Sinna pääses neli esinejat.

Nimelt oli kolmandas rühmas ette nähtud kolm vooru, viimane koos Narva sümfooniaorkestriga. Siinjuures tahaks suurt tunnustust avaldada Poola dirigendile Zygmunt Rychertile, kes sellel konkursil juba teist korda dirigeerib. Ta teeb seda temperamentselt, sütitavalt ja noori

soliste osavalt toetades.

Teise preemia sai André Hæhre Norrast. Tegemist oli teatud üllatusega selles mõttes, et pole me ju Põhjamaade noori soliste eriti kuulnud ega oska seetõttu sealt ka midagi oodata. Noormees mängis eriti eredalt esimeses ja teises voorus. Tal on tore tehnika, hea arusaamine ja mängus suur arengujoon. Kolmandas voorus tundus ta pisut kammitsatud. Võib-olla on ka tegemist kinnise natuuriga, ta ei pane just "südant liuaga lauale", ometi on kogu aeg tunda, et see on olemas. Väikest poleemikat tekitas meie meeldivalt üksmeelses žüriiseltskonnas Jekaterina Gumenjuk Peterburist. Nimelt oli tal väga hea kool ja hiilgav tehnika, mis andis kogu mängitavale virtuosse kallaku. Siit tuli konkursi säravaim etüüd ja väga hea "Andante spianato ja suur hiilgav polonees". Teoste sisulistest rikkustest kippus ta siiski üle libisema. Lõppresultaat – kolmas koht. Venemaad esindas selles rühmas viis soliidse tasemega pianisti. Tahaksin mainida ka Yuki Sunamurat Jaapanist, kes praegu õpib Viinis. Küllap on temas midagi tüüpilist idast Euroopasse õppima tulnutele: kõik on detailideni nii, nagu peab, kuid seletamatul kombel jääb midagi väga puudu. Tuleb tunnistada, et teises voorus rehabiliteeris ta end tuntavalt, mängides päris mõjuvalt Chopini b-moll sonaati.

Puupüsti täis saalid nii konkurssil kui ka lõppkontsertidel Narvas ja Estonia kontserdisaalis näitavad, et huvi süvamuusika vastu on tegelikult suur. See teadmine teeb rõõmu.

BAGATELLID*EESTI

Uudiseid Teatri- ja Muusikamuuseumist

ALO PÕLDMÄE

TMMi muusikaosakonna juhataja

2005. aasta lõpul täienes TMMi kogu mitme huvitava klaveriga. Varalahkunud helilooja Rauno Remme abikaasa Anneli Remme annetas muuseumile Peterburis 20. sajandi algul valmistatud kabinet-tiibklaveri Becker, millel Remme lõi suurema osa oma teostest. Beckeri klaverifirma tegutses Peterburis aastail 1841–1903, kuni liitus firmaga Schröder.

Muuseumil on veel kaks kultuuriväärtuslikku Beckeri tiibklaverit. Neist vanim on 1842. aastal valmistatud pill, millel samal aastal mängis Peterburi külasthanud Ferenc Liszt. Klaver asub muuseumi püsiekspositsioonis. Heino Ellerile kuulunud Becker asub deponeerituna Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias Elleri-nimelises kompositsiooniklassis.

Huvitava disainiga ja hea kõlaga Eesti kabinet-tiibklaveri Astron annetas muuseumile Eda Öpik. Pill on kuulunud insenerile Ilmar Öpikule ja tema keemikust poja Andres Öpiku perekonnale.

Klaverifirma Astron loodi 1922. aastal Tartus, tuntuim osanik oli seal Ernst Ihse (hilisema nimega Hiis). Klaverivabrik tegutses 1939. aastani ja selle aja jooksul valmistati lisaks tiibklaveritele ka kolme liiki pianiiinosid, kokku 832 instrumenti.

Üks viimaseid uudiseid TMMi pillikogu täiendamisel on hästi säilinud Eesti pianiiino Oskar Heine ostmine. Heine klaverivabrik sai alguse 1922. aastal Tartus J. Moritzi klaverivabriku baasilt. Peamiselt toodeti pianiiinosid, vähesel määral tiibklavereid, millest osa müüdi ka Soome, Lätisse ja Leetu. Heine klaverivabrik tegutses 1944. aastani ja saavutas oma toodanguga hea maine.

*

Huvitavat museaalset materjali andis muuseumile üle organisti ja helilooja Endel Kingu (1919 – 1992) lesk Elsa Kink. Annetus sisaldab Kingu helitööde käsikirju, fotoalbumeid, kontsertide kavu jm.

Endel Kink sündis Kuusalu lähedal, õppis Tallinna konservatooriumis orelit August Topmani klassis ja heliloomingut Artur Kapi juures. Tegutses organisti-koorijuhina Kuusalus ja 1961–1981 samas ametis Tallinna Jaani kirikus. Ta on loonud arvukalt vaimulikku muusikat, mis enamikus on leidnud kasutamist kirikuringkondades. Kuid tema looming väärib tundmaõppimist ja tutvustamist laiemaltki. Endel Kingu koorilaule ongi juba ka trüki ilmunud. Prof. Hugo Lepnurm on kirjutanud: "Me ei saa Endel Kingu elutööd unustada. See paistab olevat kõik Jumala enda juhitud, või, tarvitades moodsat sõna – programmeeritud. Ja austus talle, et ta oma koguduse ning selle muusika eest hoolitses ka raskel ajal, jätmata oma töösse tühimikku."

Elsa Kink on elukutselt kunstnik, kelle hiljutist 80. sünnipäeva tähistas Nõmme muuseum maalide ja joonistuste näitusega. Kaks õlimaali sellelt näituselt said TMMi omandiks. Need on pildid Endel Kingu oreliõpetajast August Topmanist, mille maalimist Elsa Kink alustas 1947. aastal ja lõpetas alles nüüd. Teine maal on USAs elavast eesti heliloojast Helen Tobias-Duesbergist, Endel Kingu konservatooriumikaaslasest.

Baltisaksa muusika Travemündes

ALO PÕLDMÄE

TMMi muusikaosakonna juhataja

Sellist pealkirja kandis seminar-konverents, mis toimus 2.–4. detsembrini 2005 Saksamaal Lübecki-lähedases suvituskeskuses Travemündes, seelses Läänemere Akadeemias. Seminar oli jätk 2005. aasta aprillis Liepāja Pedagoogika Akadeemias (Läti) toimunud üritusele. Traditsiooniks kujuneval kokusaamisel osalesid baltisaksa muusikat uurivad teadlased Saksamaalt, Lätist ja Eestist. Saksamaad esindasid selle ala üks põhjalikumaid asjatundjaid Helmut Scheunchen (Esslingen) ja dr Marek Bobeth (Berliin); lätlasest osalesid dr Arnolds Klotinš (Riia), dr Zana Gailite (Liepāja) ja Mikus Čeže (Riia); Eestit esindasid muusikateadlane Geiu Rohtla (Tartu) ja siinkirjutaja Eesti Teatri- ja Muusikamuuseumist. Kogu ürituse entusiastlik eestvedaja oli paruness Babette von Sass.

Kõik seminari tunnipikkused ettekanded olid eranditult pühendatud väljapaistvatele isikutele, heliloojatele ja pianistidele. Mõnegi teenimatult unustuse hõlma kipuva loomeinimese eluja loominguete üksikasjaline valgustamine (koos igale ettekandele järgnenud diskussiooniga) lõi väga omapärase, avastuslikult loominguulise õhkkonna. Seda õhkkonda süvendas veelgi see, et mitmelt poolt Saksamaalt kohalesõitnud asjahuvilised elasid ettekandjatega samas hotellis, osalesid kõikidel seminari istungitel ja nii moodustus ürituse kulgedes tore mõttekaaslaste sõpruskond.

Seminari üks kasutegureid on kindlasti selgemaks saav teadmine, et baltisaksa muusika ei ole olnud Eestis ega Lätis mingi eraldi seisev nähtus, vaid mõlema maa muusikakultuuri üks osa. See osa väärrib kindlasti veel laiemaid käsitlusi konverentside või eraldi kontserptide näol. Avastada selles kultuuriruumis on veel palju.

Sigrid Antropoff-Hoerschelmann – pikka aega Eestis tegutsenud teenekas klaveriprofessor.

FOTO TMMI KOGUST

Helmut Scheunchen tegi mitu ettekannet: baltisaksa muusika üldülevaate, baltisaksa ühest tippheliloojast, pikemat aega Tartus elanud Heinrich von Weyrauchist (1788–1865) ja traagilise elukäiguga, Riias sündinud, Tartus õppinud ja Moskva lähedal sõjavangina surnud helilooja Walter Freymannist (1886–1945); dr M. Bobeth käsitles Hans Schmidt (1854–1923) ja väljapaistva isiksuse, pianisti ning helilooja Eduard Erdmanni (1896–1958) loomingueteed. Dr A. Klotinš käsitles Lätis tegutsenud baltisaksa heliloojate seotust Beethoveniga, dr Z. Gailite teema oli klassikalise muusika perioodi kuuluva Franz Adam Veichtneri (1741–1822) tegevus mitmetes õukondades ja M. Čeže käsitles Alexander Maria Schnabeli (1889–1969), mitmekülgse andega heliloo-

ja, pianisti ja muusikateadlase tegevust Riias ja Hamburgis.

Tartu Ülikooli raamatukogus töötav Geiu Rohtla oli vaatluse alla võtnud Friedrich August Brenneri (1815–1898), Tartu muusikaelu organiseerija, kauaaegse Tartu Ülikooli muusikadirektori, organisti ja helilooja tegevuse. Siinkirjutaja rääkis kahest väljapaistvast baltisaksa pianistist, Wilhelm Tiltingist (1911–1979) ja Sigrid Antropoff-Hoerschelmannist (1886–1987). Wilhelm Tilting tegutses Tartus, oli seal 1930. aastail aktiivne kontsertpianist ja õppejõud Tartu Kõrgemas Muusikakoolis. Sigrid Antropoff-Hoerschelmann oli tegev Tallinnas pianisti ja õppejõuna Tallinna konservatooriumis. Ta oli Eestis esimene naisprofessor (1936). Mõlema pianisti saatus oli elu teisel poolel sarnane. 1939. aastal lahkusid nad ümberasumise käigus Saksamaale ja elasid ning õpetasid klaverimängu Lübeckis. Tilting on maetud Lübeckisse, 101-aastaseks elanud Antropoff aga Hamburgis.

Tiltingi ja Antropoffi kohta olen saanud huvitavat materjali pikemate Lübeckis viibimiste ajal 1997. ja 2004. aastal Tiltingi leselt Ljubalt ja Antropoffi tütrelt Renata Jungilt. Ljuba elab praegugi Lübeckis, Renata aga Hamburgis. Mõlemad olid kohal ka Travemündes.

Seminari sisustas esinduslik kontsert baltisaksa heliloojate loomingueteed. Esinejaks oli sellele muusikale spetsialiseerunud Malinconia-Ensemble Stuttgart koosseisus Helmut Scheunchen (tšellist ja ühtlasi ansambli juht), Günter Schmidt (klaver) ja Chieko Schmidt-Mitsuhashi (sopran). Esitati neljateistkümne baltisaksa autori helitööid alates 18. sajandist kuni 20. sajandi keskpaigani.

Mõtteid Pärnu nüüdismuusika päevadest

Tänavu jaanuaris toimusid Pärnus neljandad nüüdismuusika päevad (PNP), mis jätkavad 1980ndate lõpul Pärnus alguse saanud ja hiljem Tartus toimunud uue muusika päevade traditsiooni. Eesti Arnold Schönbergi Ühingu eestvedamisel 2003. aastal taas-sündinud festivali läbiv teema on olnud mõtisklused modernismist, selle pärandist ja elujõulisusest tänapäeva postmodernses kultuuris. PNP üks selgemaid taotlusi on olla interdistsiplinaarne ning vahendada ja siduda eri kultuurivaldkondades toimuvat. Või nagu ütleb PNP kunstiline juht Märt-Matis Lill Muusika 2004. aasta märtsinumbris: "PNP lähtekohaks on paljuski lihtsalt eneseharimise vajadus, soov õppida tundma uut."

Seekordse festivali teemaks oli "Olivier Messiaen õpetajana", samas jätkus eelmisel aastal alguse saanud süvenemine Iannis Xenakis muusikasse. Ürituse kaalukama osa moodustas neljapäevane konverents, kus külalistena osalesid Messiaeni õpilane Klaus Ager Austriast ning Xenakis muusikaloomeskuse CCMIX juht Gérard Pape Prantsusmaalt. Kontsertide poolt oli konverentsi vääriline Ansambel U: ülesastumine Pärnu kontserdimajas, kavas Xenakis, Betsy Jolas, Cornelius Cardew, Gérard Grisey.

Kirjastus Scripta Musicalia esitles eestikeelset artiklikogumikku, kuhu on koondatud eelmiste PNP konverentside modernismiteemalised ettekanded.

Ideeliselt ei kahtle ilmselt keegi PNP tähtsuses ja vajalikkuses, tegelikult aga on festivalist kujunenud kahetsusväärset kitsa ringi muusikute klubilaadne nišiüritus, millest osavõtjaid võib liialdamata kahe käe sõrmedel üles lugeda. Kui Tallinnas toimuvad nüüdismuusika üritused NYVD ja EMP ei pea enam ammu publikupuuduse üle kurtma ning on üha atraktiivsemad ka muusikavälistes ringkondades, siis: 1. Miks ei leia seesama publik teed Pärnu nüüdismuusika päevadele? Kas on põhjus halvas ajas, kohas või milleski muus? 2. Kas PNP oma

Festivali külalised Klaus Ager (paremal) ja Gérard Pape Eesti Litograafiakeskuses Pärnus. Vasakul keskuse üks juhte Jaak Visnap.

FOTO EESTI ARNOLD SCHÖNBERGI ÜHING

praegusel kujul vastab Teie ootustele? Kui ei, siis milliseid nüüdismuusika päevi me vajaksime ja mida peaks selleks ette võtma? 3. Kindlasti oli seekordsel festivalil ka midagi rõõmustavat ja elamust pakkuvat?

Neile Muusika küsimustele vastavad inimesed, kes, olgu ülejutus või käre pakane, ikka nüüdismuusika päevade ajal Pärnusse sõidavad.

Monika Mattiesen, flötist, Küberstudio kunstiline juht:

1. Me ei peagi võrdlema Pärnu nüüdismuusika päevi NYVD-festivali või Eesti muusika päevadega, sest Pärnu festival ongi mõeldud konverentsilaadseks, mida mõningad kontserdid vaid illustreerivad. See on vastupidine NYVDile ja EMPile, mis on orienteeritud puhtalt avalikele kontsertidele. Mis puutub aga muusikute gruppi, kes Eestis nüüdismuusika teoreetilistest ja n-ö süvaprobleemidega tegelevad, siis on see loomulik, et nii väikese rahva hulgas on neid inimesi võimalik kahe käe sõrmedel üles lugeda. Ja siin pole midagi kahetsusväärset. Samamoodi juhtub tihti

ka NYVD-festivali lisaüritustega, näiteks viimati, kui korraldati kohtumine Michael van der Aaga, rääkimata Kaija Saariaho autoriõhtust laustühjale saalile mõned aastad tagasi.

Pärnu aeg ja koht ei ole sugugi halvad. Pole ka mingi uudis, et vaatamata Pärnu Postimehes ilmunud üleleheküljelisele tutvustavale artiklile, ei õnnestu ka Pärnu enda inimesi kuidagi festivali suhtes üles kütta. Ja loomulikult ei ole ka kõik aastad vennad, näiteks möödunud aastal oli Nicholas Cooki ettekannet kuulamas mitukümmend inimest, rääkimata noorterüritustest Sunset klubis ja veekeskuses.

2. Jah, see festival on mulle pakkunud tugevaid ja teravaid elamusi juba ainuüksi võimaluse pärast kohtuda ja vestelda kontsentreeritult uuest muusikast oma kolleegide ja kaasmuusikutega. Midagi drastilist pole vaja ette võtta. Siiski võiks soovida paremat rahastamist, et festivali mõjuvamalt reklaamida.

3. Kohtumine Pariisi Xenakis Ühingu esimehe, psühhoanalüütikust ja heliloojast fanaatiku Gérard Pape'iga ning osalemine tema aktiiv-workshop'is, mis

töi ühe suhteliselt kauge helilooja mulle sammukese võrra lähemale.

Taavi Kerikmäe, pianist, Ansambel U: asutajaliige:

1. Arvan, et kõnealuste Tallinna festivalide ja PNP publik ei peakski võibolla kattuma. See festival ei peagi ehk olema suunatud nii laiale publikule kui näiteks NYYD. Samas leidub kindlasti hulk NYYD-festivali kuulajaid, keda Pärnus toimuv võiks huvitada. PNP on hetkel ainuke üritus Eestis, kus nüüdismuusika ümber toimub ka tõsine teoreetiline diskussioon ja analüüs. Tähtis on, et olulised kultuurisündmused toimuvad ka väljaspool pealinna. Samas vajaks festival pisut paremat reklaami ja eeltuvust. Mitmel puhul ei ole väga oluliste mõtlejate viibimine Pärnus kahjuks leidnud väärilist kajastust meedias.

2. Leian, et elusaid muusika ettekandeid võiks olla rohkem ja samas oleks tore siduda teoreetiliste ettekannete pool konkreetsetel esitatavate teostega. See pakuks kindlasti suurt huvi nii mängijaile kui ka kuulajajale.

3. Hindan väga PNP festivali atmosfääri ja intensiivseid diskussioone, mis asjahuviliste vahel jätkuvad sageli ka pärast ametliku programmi lõppu hiliste öötundideni.

Tanja Kozlova, helilooja:

1. Kui EMPi ja NYYDi keskpunktis on kontserdid ja elav muusika, siis PNP-l on selleks loengud, arutelud ning mõtisklemine muusikast. Sellise suunitlusega üritusel ei saagi olla sama palju publikut kui teistel festivalidel. Kui aga festivali publik koosnebki suures osas ainult korraldajatest ja osalejatest (nagu juhatus selgi korral), siis tuleb tõsiselt mõtlemata hakata, miks on see nii. Üks suurim probleem PNP juures juba teist aastat on reklaami puudumine. Vahel tundub koguni, et korraldajad pole osalejatest absoluutselt huvitatud. Kui eelmisel aastal oli siin-seal väikseid ja üsna väheinformatiivseid plakateid, siis sel aastal leidis infot vaid Schönbergi Ühingu koduleheküljel. EMTA, Heliloojate Liidu ning Eesti Muusika Infokeskuse internetilehekülgedel ei ole ma midagi festi-

vali kohta märganud ning mulle tundub, et isegi EMTA kompositsiooniosakonna õppejõud ei olnud festivali toimumisest teadlikud.

Selleks et asi edaspidi paremini toimiks, oleks vaja teha korralikku reklaami ning eelkõige kaasata muusikaakadeemia üliõpilasi. Tõenäoliselt võimaldaks EMTA hea meelega valida üliõpilastel festivali loenguid lühikursusena ning selle eest ainepunkte saada. Võiks paluda ka Heliloojate Liidu abi ning saata festivali kava liidu liikmetele. Peaks mõtlema ka selle peale, kuidas huvilisi majutada. Informatsioon festivali toimumisest ja põhitagijatest peaks olema väljas piisavalt vara, et inimesed jõuaksid oma aega planeerida.

2. Olen tegelikult festivaliga üsna rahul. Sellel on oma spetsiifika, mida võiks võrrelda suvekursuste omaga. Aga kui isegi suhteliselt lühiajaliste suvekursuste eest tuleb tavaliselt päris palju maksta, siis PNP-l osalemine on tasuta ja ka sõidukulud on minimaalsed. Minu arvates on festival hea võimalus ennast täiendada, saada uusi ideid, kohtuda uute inimestega.

3. Üks meeldivamaid sündmusi oli minu jaoks kohtumine helilooja Gérard Pape'iga, kellega oli erakordselt huvitav vestelda ning kelle seisukohtades ja muusika tajumises leidsin palju omast. Samuti oli väga rõõmustav Ansambel U: kontsert. Minu meelest on ansambel märkimisväärselt arenenud nii tehnikas, koosmängus kui ka üksteise tunnetamises ning tase tõuseb iga kontserdiga. Kinnituseks sellele mõttele oli ka Gérard Pape'i hinnang, kes oli eriti vaimustatud Grisey "Talea" esitusest. Tema arvates oli see seni kuulnud variantidest parim. Mulle oli kõige meelde jäävam Cardew' teose "Tiger's Mind" suurepärase esitus.

Tarmo Johannes, flötist, Ansambel U: asutajaliige:

1. PNP teema – modernism, eriti sellesse sügavuti minemine – ei huvita väga suurt hulka inimesi. Korraldusmeeskonna huvi pole minu meelest kunagi olnud pakkuda erutavaid, atraktiivseid ja populaarseid projekte, mille põhiline eesmärk oleks tuua

saali rohkem kuulajaid. Potentsiaalne publiku hulk ongi seega suhteliselt väike, ometi on üritus minu meelest oma ainulaadsuse ja kõrgetasemelisusega väga oluline.

Tõsi, reklaam ja festivalist teavitamine sihtgruppides (EMTA, Heliloojate Liit, Eesti Muusikateaduse Selts, nüüdismuusikaga tegelevad muusikud jne) oli nõrk – paljud võimalikud tulijad lihtsalt ei teadnud üritusest. Paljud inimesed ka ei teadvusta, et teine keskkond ja enda väljarebimine tööruutiniist soodustavad igati mingi teemaga tegelemist. Et festival toimub Pärnus, mitte Tallinnas, on minu meelest väga oluline. Ning PNP aeg, jaanuari 3. nädala lõpp, on samuti hea – siis ei toimu enamasti midagi muud suurt ja tähtsat, NYYD ja EMP jäävad piisavalt kaugele, EMTA tudengitel on koolivaheaeg, Pärnus on hea rahulik.

2. PNP kontseptsioon ja põhiideed on tugevad ja vajalikud. Eriti oluline on alati väga kõrgetasemeline ja multidistsiplinaarne konverentsi osa (eriti eelmisel aastal, kui osalesid näiteks Nicholas Cook, Ludwig Holtmeier, Leonhard Lapin, Veronika Valk, Toomas Siitan, Jaan Ross jpt), kus samadele probleemidele otsivad lähenemisteid eri alade tipptegijad. Samuti on hea, et on üritusi, mis on suunatud sisule, mitte müügiarvudele; et on võimalus teostada eksperimentaalsemaid ja heas mõttes elitaarseid projekte. Suurem võiks olla kontsertide ja elava muusika osa. Samuti tuleks otsida võimalusi, kuidas paremini siduda festivali teoreetilist poolt kontsertide ja muusika esitamisega. Ja loomulikult peaks PR-pool olema aktiivsem ja info üritusest peaks jõudma laiema inimesete ringini.

3. Sain osa kahjuks ainult ühest päevast festivalil. Eriti meeldiv oli kuulata ettekandeid ja mõttekäike ühelt festivali peakülaliselt, helilooja Gérard Pape'ilt. Samuti oli huvitav Mati Abeli loeng matemaatiliste terminite seletusest Xenakise teooriates. Ansambliga U: oli tore kontserti anda. Ning üldine õhkkond PNP-l on alati väga hea ja inspireeriv.

Vahendanud **Kristina Kõrver**

Avaloni Kotkas

TÖNU KÕRVITS

helilooja

Ära ütle midagi. Lihtsalt kuula. Lähme.

Kas mäletad põrandat maakodus, suurtest paekividest laotud, kus ka suvel oli tunda talve jäist puudutust. Kunagi ei läinud see soojaks. On sul veel meeles, mis tunne oli sellel paljajalu käia. Kas mäletad seda lõhna, kui avasid ukse. Vihma õrna muinasjuttu, seda mõistsid ju ainult sina. Kaevuvee rohekat läiget. Jahedat pärastlõunat. Vana aita. Tuules kõikuva traadi rütmi. Jõge ja jõetagust, kuhu jõudsid alles siis, kui olid liiga suur. Tolmu, mis tõusis teelt õhku. Peegelsiledaks uhutud kive ja mäнди, mille harud olid kaardunud nagu lüüral. Liiva pööningul, mis oli kümneid aastaid olnud varjus ja mis pudenes hommi-kuhääälte peale.

Kas mäletad, kui teda viimast korda nägid. Kas läksid sellest mööda, või märkasid. Millal kuulsid sa esimest korda seda laulu? Laulu, kus oli Avaloni Kotkas, märk kaugest ajast. Aeglasest, justkui laisast ja hoolimatust tiivalöögist. Sellest, mis maandus su õlale. See on tema, kes sulle sellest ajast peale on kõrva sosistanud. Millal sa mõistsid, et oled üksi? Kas siis, kui katsusid puu rabedat koort, sinu enda puu, mille juurde teed tead ainult sina. Või siis, kui võilill su lõua all näitas kollast? Uskusid sa seda tõesti, nagu teised? Või siis, kui olid terve öö pidanud kõndima, vaene, aga õnnelik. Millest sa siis mõtlesid? Laulust, ei millestki muust. Lihtsalt laulust. Kas sa õppisid laulma seda lihtsat laulu? Või laulsid koos teistega?

Oota, peatu hetkeks. Millal õieti algas Su enda laul. Kas siis, kui tundsid seda pulssi? Murtud südant või pääsukeste siniste silmade läiget... pilvede paraadi. Või algas see siis, kui mõistsid, et teisi enam ei saa.

MELLOMAAN

Edvard Grieg. Peer Gynt. Paavo Järvi, Estonian National Symphony Orchestra, Peter Mattei, Camilla Tilling, Charlotte Hellekant, Ellerhein's Girl Choir, Estonian National Male Choir.
Virgin Classics 724354572227

Plaat on alates ilmumisest saanud peaaegu eranditult ainult kiidusõnu. Näiteks 16. detsembri New York Times nimetas plaadi üheks aasta väljapaistvamaks saavutuseks klassikalise muusika vallas. Ja mida muud oodatagi koosluse, milles peale ERSO teevad kaasa veel Rahvusmeeskoor ja tütarlastekoor Ellerhein, surepärased solistid Peter Mattei, Camilla Tilling ja Charlotte Hellekant ning mida liidab üheksa tervikuks dirigent Paavo Järvi.

Kuuskümme minutit Griegi ja eelmainitud interpretide seltsis möödub vaheldusrikkalt, kuigi pisut eklektiliselt. Kuna tegemist on näidendi-muusikaga, siis on paratamatu, et nii mõnedki lühemad numbrid jäävad justkui "õhku ripuma". Aga mõistagi on plaadil esindatud Griegi põhilised "hitid" – "Mäekuninga koopas", "Hommikumeeleolu" ja "Solveigi laul", mis enamikule inimestele varasest lapsepõlvest kõrvu helisema jäänud ja mis tekitavad ikka ja jälle äratundmisrõõmu.

Interpretatsiooni tugevus tuleb iseäranis hästi välja dramaatilisesmates numbrites, nagu "Åse surm". Kes muu peaks seda põhjamaist, depressiivsusele kalduvat ja kaamoslikku meeleolu täpsemalt tabama kui mitte

eestlased (peale norralaste endi muidugi). Orkester kõlab selles numbris eriti nüansirikalt ning Paavo Järvi on suutnud ERSOst välja võluda värve, mida võis muidugi kahtlustada seal olevat, kuid mida just liiga sageli ei juhtu kuulma. Sama võib öelda ka ülipopulaarse "Hommikumeeleolu" kohta, mida enamik eestlasi tahaks projitseerida Eesti suve- või kevadhommikusse ning samastada Elleri "Koiduga", kuid mis tegelikult muide kujutab hoopis Põhja-Aafrika hommikut. Kui tantsulisemad numbrid kipuvad jääma natuke tuimemaks ja raskepärasemaks, siis üks erand on kindlasti "Anitra tants", mille igast noodist on tunda orkestri väga head koosmänguuskust ning kerget, mängulist atmosfääri. Üldiselt on ERSO-l olemas iga emotsiooni saavutamiseks vajaminev arsenal, seda nii tehnilise kui ka interpretatsioonilise poole pealt.

Solistid on mõistagi suurepärased, Camilla Tillingi Solveigi on väga inimlik ja liigutav, kuid mitte liiga sentimentaalne. Sama kargelt põhjamaised on ka teiste solistide tõlgendused. Koorirahvas eestlased näitavad end jällegi heast küljest, nii Ellerhein kui ka Rahvusmeeskoor kõlavad veatult ning täidlaselt. Plaadi viimane number "Solveigi häällilaul" on üks lummavamaid ning seda just koori ja Camilla Tillingi vahelisest sünergias tulevalt.

Tuleb tunnustada ka Maido Maadiku tööd. Saavutatud on väga hea, selge ning ainumõeldav kõlaruum, mis asetab Edvard Griegi ajatu ning muinasjutulise muusika kuulaja jaoks täpselt õigesse konteksti. Sinna juurde veel väga hea interpretatsioon ning tund äärmiselt inspireeriva muusikaelamusena ongi garanteeritud.

Kadri Steinbach
muusikateadlane

Lepo Sumera. Mushroom Cantata & other choral works. Estonian Philharmonic Chamber Choir, Tallinn Chamber Orchestra, Tõnu Kaljuste.
BIS Records, BIS-CD-1560

Sumera koorilooming on mahult üsna tagasihoidlik, piirdudes vaid ühe *a cappella* kooriteose, nelja kantaadi ning paari koori ja orkestrit ühendava helitööga. Suur osa sellest ongi sellel plaadil esindatud: 3-osaline "Concerto per voci e strumenti" segakoorile ja keelpilliorkestrile (1997), "Kui tume veel kauaks ka sinu maa" (1985), 4-osaline "Seenekantaat" (1979–1983) ning "Saare piiga laul merest" (1988). Plaat on salvestatud Tallinnas, esitajateks Eesti Filharmoonia Kammerkoor ja Tallinna Kammerorkester. Dirigeerib Tõnu Kaljuste.

Imelikul kombel tekib Sumera muusikat kuulates vahel tunne, et tegemist on heliloojaga, kes ammutab inspiratsiooni eesti rahvamuusika allikatelt. Kuulates mõnd teost kas või selleltki plaadilt, tekib mul intuitiivselt mingi ürgse rahvalikkuse äratundmine. Tahes-tahtmata kipun siinkohal tõmbama paralleeli Tormisega, kellest erinevalt pole Sumera oma teostes rahva- viise siiski kasutanud. Tundub, justkui looks helilooja spetsiaalselt oma maailma, mis on kuidagi nii tuttav, kuid samas tabamatu.

Otsida sellelt plaadilt traditsioonilist koorimuusikat ilmselt ei tasu. Oma loomingu eelkõige särav instrumentalist,

on Sumera pillipärast mõtle-mist rakendanud ka kooriloomingus. Helilooja jaoks on tähtis ennekõike pigem teksti kõla kui selle sisuline mõte. Selliselt on valitud nii "Concerto" kui ka "Seenekantaadi" tekstid. Esimese autori, Doris Kareva foneetiliselt seonduvatest sõnadest koosnevast luuletusest on Sumera kasutanud lõike ning üksikuid sõnu.

"Seenekantaadi" tekst on aga kokku pandud Eestis leiduvate seeneliikide ladinakeelsetest nimetustest. Osi on kantaadis neli: "Kevadelaul" (Carmen veris), "Hirm" (Timor), "Sügiselaul" (Carmen autumnus) ning "Luxuria". Iga osa sisaldab seenenimesid, mis seostuvad osa pealkirjaga, esimene ja kolmas osa loetleb, milliseid seeni sel ajal leida võib, teine viitab seentele, mida kohe sööma hakata kindlasti ei maksaks, ning viimane osa on pühendatud seentele, mis kõige maitsumad. Ka selles kantaadis on oluline teksti kõla, mitte aga selle tähendus. Kantaat on pühendatud kõigile neile, kes armastavad seeni.

"Kui tume..." on Sumera esimene ja viimane *a cappella* kooriteos. Tekstiks Juhan Liivi luuletus aastast 1894, kui Eesti kuulus Vene tsaaririigi koosseisu. Poeesia ühendas helilooja nootidega 1985. aastal, sarnastes poliitilistes oludes.

Plaadi viimane teos, "Saare piiga laul merest" on peaaegu poole tunni mahukas oopus segakoorile, kaheksale näitlejale, flöödile, klaverile ja suurele trummile. Teksti leidis helilooja "Kalevipojast", milles teda huvitas eelkõige müstiline kujund, et laul võiks tulla merest.

Teoseid tähelepanelikult kuulata peab ütlema, et need pole põrmugi lihtsate killast. Läbivateks võteteks on aleatoorika, kõnelaul, pidevad äärmuslike registrite ja tämbrite vastandused, väga energilised ja kiired rütmid, vahetuvad taktimöödud – kõike seda on

dirigent väga hoolsalt jälginud. Tõestuseks ongi see plaat, mida igäiks võib kuulata ning loodetavasti minuga nõustuda, et tulemus on täpne, musikaalne ning täielikult nauditav.

Sumera muusikat on mul üht-aegu nii kerge kui ka raske iseloomustada ja kirjeldada. Sel lihtsal põhjusel, et mina pole heliloojat tunduvalt tundnud ega temaga kohtunudki. Inimese tundmaõppimine aga annab tihti niidiotsi ka tema loomingu paremaks mõistmiseks. Mina saan hinnata vaid seda, mida kuulen. Samas olen vaba igasugustest isiklikest mõjutustest ning emotsioonidest – need saab minust tekitada vaid muusika.

Sumera loomingu veetlus peitub tema säravates kujundites ning tumedates, kuid väga kirgastes värvides. Kõlade ümbervärvimise soov peegeldub tagasi kõigilt plaadil esitatud teostelt. Rahuldumata üldiste nüanssidega, paneb helilooja nooti kirja viimsegi tämbri ja selle varjundi, rõhutab olulisi kujundeid. Parim näide sellest on "Saare piiga", mille partituuris on iga karakter ja tegelane väga täpselt välja joonistatud.

Helilooja seab nii koori kui ka orkestri kujundite sümbioosi rakkesse. Võlub ka see hea energia ja aktiivsus, mille interpreetid teostest kätte on saanud. Kogu plaat on arenev ja kasvav tervik, iga osa tahab kuhugi välja jõuda, soovimata hetkekski paigal tammuda. Plaadi buklett on huvitav ja informatiivne, teksti autoriks Merike Vaitmaa. Kellel midagi arusamatuks jäi, leiab sealt kõik vajaliku eeldusel, et valdab mõnd levinumat vöörkeelt, sest eestikeelne annotatsioon paraku puudub.

Kuulake plaati.

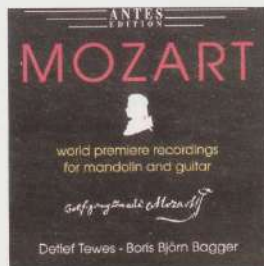
Taavi Kull

kooridirigeerimise eriala üliõpilane

Mozart. World premiere recordings for mandolin and guitar. Detlef Tewes – Boris Björn Bagger.

ANTES BM-CD 31.9217

Boris Björn Bagger on eestlastele tuttav kitarrimängija. Ta on siin andnud rohkelt kontserte ning tellinud ja ette kandnud hulga

head eesti kammermuusikat. Teiste seas on talle muusikat kirjutanud Sumera, Kangro, Rääts, Tüür ja Vähi.

Koostöö mandoliinimängija Detlef Tewes'iga on kestnud juba mõnda aega. Nende kolmanda plaadi tulek on ajastatud Mozarti juubeliks ja sisaldab väikest hoolega valitud komplekti Mozarti tuntuimatest teostest. Tegemist on küll väga populaarsete paladega, kuid valik on tehtud nende instrumentide võimalusi silmas pidades, ei ole ette võetud orkestri-teoseid, mille partituurist võiks duoseade puhul liiga palju kaduma minna. Keelpillidele kirjutatud "Väikesest õõmuusikast" ei ole väidetavalt ära jäetud ühtki nooti. On ka paar ooperiaariat, üks "Figaro pulmast" ja teine "Võluföödist", kus kindlasti kõiki orkestripartii noote mängida ei ole võimalik, kuid eks siin ole põhiohk meloodial.

Võib vaielda, kas Mozartit peab mängima just kitarr ja mandoliiniga, kui helilooja ise pole sellisele koosseisule rida-gi kirjutanud, aga igatahes – kui seda teha, siis teha nii hästi kui vähegi võimalik. Ja tundubki, et aega ja vaeva kokku hoiatud ei ole. Kava koostamisel ning seadete tegemisel arvestati ka Kalle Randalu ja Matthias Hammerschmidti nõuandeid. Kalle Randalu märkis muu hulgas ka, et sellise koosseisu kõla ei ole Mozarti-aegse klaveri toonist mingil juhul kaugemal kui modernne klaver. Olen isegi palju kordi raadiot lahti tehes mitu sekundit hoolega kuulanud, kas mängib ikka klaver või hoopis kitarr. Mandoliini *tremolo* lisab veel pika noodi hoidmise võimaluse, mida kitarril pole või on väga raske teha. Niisiis ei kõla ka vokaalteoste arranžeringud

plaadil tühjalt ega mõttetult.

Saksamaal on igas linnas vähemalt üks mandoliiniorkester ja on olnud aegu, kui mandoliin oli levinud pill ka Eestis. Praegu kasutatakse siin mandoliini harva ja peamiselt saatepiilina. Kõne all oleval plaadil on pigem vastupidi – mandoliinil on pidevalt sooloroll ning kitarr kanda jääb bass ja ülejäänud saatefaktuur või olenevalt teosest – kontrapunkt. Kitarrile ainuomane *rasgueado*-tehnikat annab nii mõneski seades värvi, mida originaalkoosseis iialgi pakkuda ei suudaks. Heaks näiteks on plaadi avateos "Väike õõmuusika".

Tervikteostest kõlavad plaadil veel klaverisonaadid KV 331 ja KV 545. Samuti variatsioonitsükkel teemale "Ah, vous dirai-je, Maman". Kuigi minu kõrv tabas ka üksikuid kokkumängu vigu, tean, et näppepillide kokkumäng on vähemalt sama keeruline kui klaveriduo mängimine. Aga eks kuulake ise.

Kristo Käo

kitarrist

LAS JÄÄDA SALADUSEKS...
Astrid Böning, Olavi Kõrre, Aivar Teppo

Las jääda saladuseks... Astrid Böning, Olavi Kõrre, Aivar Teppo.

Selline puhas romantism on kynnilises tänapäevas mida-gi harva esinevat. Plaat koon-dab põhiliselt sentimentaalseid riimilisi rahvalaule, seaded on traditsioonilised ja kapellilikud, esitus õrn ja tundeüllane. Laiemale avalikkusele euro-laululistest Neiokestõst tuntud Astrid Böningu ampluaa on just niisugune. Seda on kujundanud nii lapsepõlves emalt kuuldu (mamma laulab yhes loos ka sydamlilikult tausta) kui ka Viljandi Kultuuriakadeemia

õppejõu Celia Roose lähenemi-ne. Repertuaar on paljuski siin-sete tantsuklubide raudvara ja yhislaulmiste hitid. Oma koht on ka röömsatel äratundmis-tel – "Mahajäetud pruudile" või Imeliku valss filmist "Suvi" ja muheda muigega "Tatika laul" telelavastusest "Kuulsuse nar-rid". (Viimase puhul võib öelda, et ideed hõljusid õhus – mängi-sin seda unarul klassikut kuna-gi omaette ja mõni kuu hil-jem kuulsin Astridi versiooni "Viljandi folgil".)

Esitus on professionaalne. Aivar Teppo lõõtsaliste mäng hoiab kuulsa nime au, Kristi Mühlingu kylaliskannel annab "Soome pulmamarsile" graatsili-se pidulikkuse. Varem tempera-mentsest ansamblist Zorbas tun-tud multiinstrumentalist Olavi Kõrre ilmub siin puhta armas-tajana, Boris Kõrveri "Kerjuse laulus" meenutab ta romansilik uulemine Sulev Luige kuna-gisi Valgre-tõlgendusi. Asja sydamikuks on muidugi Astrid Böningu kõlav vokaal ja sujuv kandlemäng. Tugevad tunded, laulutegelaste pateetilised žes-tid ja igavene truudus... Paljudel pensionäridel tuleb oma noorus-palu nii ehedalt esitatuna kuul-des kindlasti pisar silmanurka. Kordan, see on pornograafiat, *reality show*'sid, *girlpower*'it ja eputavat karjerismi tulvil täna-päevase naiskogemuse taustal peaaegu uskomatu. Ja muidu-gi seda hinnatavam. Ka siis, kui mõni koht tundub mulle lii-ga magus ja leierdatud, kui ma seda traditsiooni sygavamalt eestipäraseks ei peagi (algtõu-keks on tihti romantilised sak-sa ballaadid, linnafolkloor ja vene romansid). Sylt see igatahes pole. Ja mõned lood panevad heldima, nagu oleks sirvinud vanaema salmide ja sydametega kaunistatud noorpõlvealbumit...

Lauri Sommer

poet, muusik

Tallinna Muusikakeskkool 45 Kontserdid märtsis 2006

4. märts kell 12.00

Tallinna Linnateater
Tiiu Ranna
kammeransambliklassi õpilased
Kaastegev Moonika Sutt (laul)

5. märts kell 12.00

Mustpeade Maja
Tiiu Peäske viiuliklassi õpilased

11. märts kell 16.00

Teatri- ja Muusikamuuseum
Toomas Nestori viiuliklassi õpilased

11. märts kell 18.00

Kadrioru loss
Mirjam Kerem (viilul)
Riina Joller (klaver)

12. märts kell 13.00

Estonia kontserdisaal
TMKK õpilaste kontsert

18. märts kell 15.00

Matkamaja
Maret Kaldmaa (klaver)
Heli Räämet (klaver)

19. märts kell 12.00

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia
Mati Mikalai, Kai Ratassepä,
Kai Taali ja Marja Jürissoni
klaveriklassi õpilased

15.-24. märts 2006

Laste ja noorte festival

Kolmapäev, 15. märts kell 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00

Pärnu Kontserdimaja

ORELIALUNE

Auväärse pilli alt ronib välja Kristel Aer. Mis saladusi see pill endas peidab, saame teada pillielaniku enda käest. Igatahes lubas ta orelit igal soovijal ka proovida. Ühe vile seest pidavat välja lendama isegi hispaania trompet! Saame näha!

Pilet 20.-

Neljapäev, 16. märts kell 18.00 Pärnu Kontserdimaja

MUUSA TIIVA ALL

Vaasa ja Pärnu muusade hoolealuste sõpruskohtumine individuaalaladel. Matši viib läbi Pärnu Linnaorkester, peakohtunik Jüri Alperten.

Pilet 25.-/50.-

Reede 17. märts kell 13.00 Pärnu Kontserdimaja kammersaal

KEVADÜMIN

Parima ümiseja tiitlile laulavad koolinoorte vokaalansambliid kogu Pärnumaalt.

Täiesti tasuta

Laupäev, 18. märts kell 19.00 Teater Endla

JA IKKAGI ON ILUS OLLA...

Pärnu linna ja maakonna abiturientide saja päeva ball.

Pilet eelmüügist 100.-, kohapeal 125.-

Esmaspäev, 20. märts kell 14.00 Pärnu-Jaagupi Muusikakool

Kolmapäev, 22. märts kell 18.00 Pärnu Raekoda

Neljapäev, 31. märts kell 14.30 Vändra Muusikakool

MUINASJULLED

Enä Kõrv ja Olavi Kõrre vantsivad, kaenlas zitar, lyra, buzuki, mandoliin jpt pillid, majast majasse ja pajatavad-mängivad lastele iidseid lugusid.....

Pilet 20.-

Teisipäev, 21. märts kell 19.00 Tervise Paradiis

VETEVANAD

Muheadat musitseerimist vuliseva vee ääres pakuvad vetevanad Tarmo Velmet, Kaido Suss, Peeter Sarapuu ja Kristjan Kungla fagottidel.

Sisse pääseb veekeskuse piletiga

Neljapäev, 23. märts kell 18.00 Pärnu Raekoda

RÜÜTLIAEGADEST

Olde Hansa Troubadours esitab šansoone ning trubaduuride ja minnesingerite laule vaheldumisi keskaegsete tantsude ja juttudega.

Pilet 20.-/40.-

Reede, 24. märts kell 19.00 Pärnu Kontserdimaja

GENIAALNE

Noorte kultusansambliks saanud Genialistide loomingut tõlgendavad meie oma noored ja andekad Margit Kapp, Maarja Roht, Kaisa Lillepuu, Helgi Kahar, Kairi Agan, Taavi Holter ja Oliver Timmusk ning seda loomulikult kuuma bändi enda saatel.

Pilet 50.-

Piletid müügil kontserdipaikades, Pärnu Kontserdimajas, Endla teatris

Rohkem infot: tel 44 55 866, GSM 51 77 984

kontsert@lv.parnu.ee; www.parnukontsert.ee

HASARTMÄNGUMAKSU
NÕUKOGU

Kultuuriministeerium

Märts

Tallinnas

- 1. 03** kell 19.30 Dzässiprojekt "Eau forte": Michele Véronique (viul, hääl), Agnes Binet (akordion), Jean Bolcato (kontrabass, hääl), Christian Rollet (löökpillid) Kanuti gildi saalis
- 2. 03** kell 19 Prokofjevi ballett "Romeo ja Julia" Rahvusoper Estonias
- 2. 03** kell 19 Bravissimo!: Pavel Berman (viul), Kaunase Kammerorkester Estonia kontserdisaalis
- 3. 03** kell 18 Oksana Sinkova (flööt), Lea Leiten (klaver) Niguliste kiriku Antoniuse kabelis
- 3. 03** kell 19 Mahleri Viies sümfoonia: ERSO, Anna Makarova (harf), Nikolai Aleksejev (dirigent) Estonia kontserdisaalis
- 3. 03** kell 19 Esietendus: René Eespere ooper "Gurmaanid 2" Rahvusoper Estonias
- 3. 03** kell 21 Kevadjazz. Club Brasil: Riiovolt (Brasiilia, Saksamaa) & Sonja Crème (Eesti) Piritä Lillapaviljonis
- 4. 03** kell 12 Orelipooltund: Martin Zingerling toomkirikus
- 4. 03** kell 18 Riho Sibul (kitarr) – Raul Vaigla (bass) raekojas
- 4. 03** kell 19 Amadeus-rock: Andres Mustoneni Cross-over Band Estonia kontserdisaalis
- 4. 03** kell 19 Tiit Härmi ballett "Kameeliadaam" Liszti muusikale Rahvusoper Estonias
- 5. 03** kell 12 René Eespere ooper "Gurmaanid 2" Rahvusoper Estonias
- 5. 03** kell 18 Akadeemiline kamermuusika Kadrioru lossis: Tallinna Keelpillikvartett
- 7. 03** kell 19 Con Brio '04 võitja: Mihkel Poll (klaver) Estonia kontserdisaalis
- 8. 03** kell 19 Vokaalsekstett Cosmos (Läti) Estonia kontserdisaalis
- 8. 03** kell 19 J. Straussi operett "Õo Veneetsias" Rahvusoper Estonias
- 8. 03** kell 19 Antonio Vivaldi "Aastaajad": Neeme Punder (flööt), Tallinna Kammerorkester, Üllar Saaremäe (tekstid) Mustpeade Majas
- 9. 03** kell 15 Lastekontsert "Lilled mask": Viljandi Linnakapell, Saltatõres Revaliensis, Alo Kurvits (õhtu juht), noored vanamuusikud ja täntsijad Estonia kontserdisaalis
- 9. 03** kell 19 Puccini ooper "Tosca" Rahvusoper Estonias
- 9. 03** kell 20 Meestelt naistele: Jassi Zahharov, Andres Dvinjaninov, Indrek Kalda, Toomas Lunge, Joel Steinfeldt, Uno Loop, Vello Orumets Estonia kontserdisaalis
- 10. 03** kell 15 Lõunamuusika: Hortus

Musicus Estonia kontserdisaalis

- 10. 03** kell 19 Delibes'i ballett "Coppélia" Rahvusoper Estonias
- 11. 03** kell 12 Orelipooltund: Kristel Aer toomkirikus
- 11. 03** kell 12 Väikesed interpreetid: Lasnamäe Muusikakooli õpilased Keskraamatukogus
- 11. 03** kell 12 J. Straussi operett "Õo Veneetsias" Rahvusoper Estonias
- 11. 03** kell 19 René Eespere ooper "Gurmaanid 2" Rahvusoper Estonias
- 11. 03** kell 19 Ooperigala 2006: Jelena Voznessenskaja (sopran), Alla Popova (sopran), Valentina Kremen (metosopran), François Soulet (tenor), Aare Saal (bariton), Young-Myoung (bass), Vanemuise sümfooniaorkester ja ooperikoor, Paul Mägi (dirigent) Estonia kontserdisaalis
- 12. 03** kell 12 Delibes'i ballett "Coppélia" Rahvusoper Estonias
- 12. 03** kell 13 Tallinna Muusikakeskkooli õpilased Estonia kontserdisaalis
- 12. 03** kell 17 Prantsuse rokokoo – Lully: Hortus Musicus Kadrioru lossis
- 12. 03** kell 19 Krüsanteemid puhkesid taas õide...: Trio Romans, Tiit Peterson (kitarr) Mustpeade Majas
- 13. 03** kell 20 Kevadjazz: Erdmann 3000 (Saksamaa) Von Krahlis baaris
- 14. 03** kell 19 J. Straussi operett "Viini veri" Rahvusoper Estonias
- 15. 03** kell 19 Eesti Rahvusmeeskoor, Chifuru Matsubara (dirigent) Estonia kontserdisaalis
- 15. 03** kell 19 Bizet' ooper "Carmen" Rahvusoper Estonias
- 16. 03** kell 19 Peeter Vähi auto-riihtu "Müstiline ühinemine": Tallinna Kammerorkester, Risto Joost (dirigent), Slava Grigoryan (kitarr), Neeme Punder (flööt), Rein Laaneorg (kitarr), Andres Uibo (orel) Estonia kontserdisaalis
- 16. ja 22. 03** kell 19 Tšaikovski ballett "Luikede järv" Rahvusoper Estonias
- 17. 03** kell 19 Kaljuste & Kaljuste: ERSO, Andres Kaljuste (viul), Tõnu Kaljuste (dirigent) Estonia kontserdisaalis
- 17. 03** kell 19 Puccini ooper "Tosca" Rahvusoper Estonias
- 18. 03** kell 12 Orelipooltund: Kadri Ploompuu (orel), Maire Martinson (sopran) toomkirikus
- 18. ja 26. 03** kell 12 Tõnis Kaumann lasteoper "Mina – Napoleon!" Rahvusoper Estonias
- 18. 03** kell 16 Arvo Ratassepp 80: Eesti Meestelaulu Seltsi kontsert Estonia kontserdisaalis
- 18. 03** kell 18 Hästitempereeritud kitarrid: Per Skareng (kitarr), Heiki Mätlik (kitarr) raekojas

- 18. 03** kell 19 Tiit Härmi ballett "Kameeliadaam" Liszti muusikale Rahvusoper Estonias
- 18. 03** kell 19.30 Diplomaatilised noodid – Armeenia. Keskaegne kilikia: ansambel Kiliikia (Jerevan), Helena Vooglaid (luule) Kanuti gildi saalis
- 20. 03** kell 19 Budapesti Mustlássümfooniaorkester "100 mustlasviilit" Estonia kontserdisaalis
- 21. 03** kell 19 New masters on tour: Giorgi Kharadzé (tsello), Varduhi Yeritsyan (klaver), Colleen Lee (klaver) Estonia kontserdisaalis
- 21. ja 22. 03** kell 19 Schuberti/ Berté kammeroperett "Kolme neitsi maja" Rahvusoper Estonias
- 23. 03** kell 19 Gruusia pulm: meeskoor ja tantsukompanii Rustavi Estonia kontserdisaalis
- 23. ja 25. 03** kell 19 Eino Tambergi ooper "Cyrano de Bergerac" Rahvusoper Estonias
- 23. 03** kell 20 Kevadjazz. La noulle chanson: La Crevette d'Acier (Prantsusmaa) Von Krahlis baaris
- 24.–31. 03** Nüüdimuusika festival "Eesti muusika päevad"
- 24. 03** kell 18 Ansambel Rondellus, Jüri Kuuskemaa Niguliste kirikus
- 24. ja 30. 03** kell 19 Várose ballett "Shannon Rose" Sibeliuse muusikale Rahvusoper Estonias
- 25. 03** kell 16 Idamaised võrtsid Euroopa aladel: Hortus Musicus Väravatornis
- 25. 03** kell 16 Klassika koos Klasiga. Mozart ja Šostakovits: Riivo Kallasmaa (oboe), Priit Volmer (bass), Mihkel Mattisen (klaver), Tallinna Kammerorkester, Eri Klas (dirigent) Mustpeade majas
- 25. 03** kell 18 Kõik Skrbjani klaverisonaadid I: Tanel Joamets (klaver) Tallinna raekojas
- 25. 03** kell 19 II rahvusvahelise Lepo Sumera nimelise noorte heliloojate konkursi finaali: ERSO, Peep Lassmann (klaver), Toomas Vavilov (dirigent) Estonia kontserdisaalis
- 26. 03** kell 18 Akadeemiline kamermuusika Kadrioru lossis: Iris Oja (sopran), Kadri-Ann Sumera (klaver)
- 28. 03** kell 19 Kuldne Viini operett: Tiit Laur (sopran), Urmas Põldma (tenor), Siim Selis (klaver), Urmas Vulp (viul), Aare Tammesalu (tsello) Estonia Talveaias
- 29. 03** kell 19 Kevadjazz. Juubelikontsert: Marju Marynel Kuut hotell Viru saalis Grande
- 29. 03** kell 19 René Eespere ooper "Gurmaanid 2" Rahvusoper Estonias
- 30. 03** kell 19 Alexandre Tharaud

(klaver) Estonia kontserdisaalis

31. 03 kell 19 Tõnu Raadiku ja Endrik Kerge muusikal "Vargamäe tõde ja õigus" Rahvusoper Estonias

Tartus

- 1. 03** kell 19 J. Straussi operett "Nahkhiir" Vanemuise suures majas
- 3. 03** kell 19 Mozarti ooper "Võlulööd" Vanemuise suures majas
- 3. 03** kell 19 Esietendus: Stravinski "Söduri lugu" Sadamateatris
- 4. 03** kell 16 Festival "MAAjaILM" Vanemuise teatris, Vanemuise kontserdimajas, Sadamateatris
- 5. 03** kell 14 Bocki muusikal "Viulidaja katusel" Vanemuise suures majas
- 5. 03** kell 16 Amadeus-rock: Hortus Musicus, Andres Mustoneni Cross-over Band Vanemuise kontserdimajas
- 7. 03** kell 19 J. Straussi operett "Nahkhiir" Vanemuise suures majas
- 8. 03** kell 19 Meestelt naistele: Jassi Zahharov, Andres Dvinjaninov, Indrek Kalda, Toomas Lunge, Joel Steinfeldt, Uno Loop, Vello Orumets Vanemuise kontserdimajas
- 8. 03** kell 19 Stravinski "Söduri lugu" Sadamateatris
- 9. 03** kell 19 Vokaalsekstett Cosmos (Läti) Vanemuise kontserdimajas
- 10. 03** kell 19 Ooperigala 2006: Jelena Voznessenskaja (sopran), Alla Popova (sopran), Valentina Kremen (metosopran), François Soulet (tenor), Aare Saal (bariton), Young-Myoung (bass), Vanemuise sümfooniaorkester ja ooperikoor, Paul Mägi (dirigent) Vanemuise kontserdimajas
- 11. 03** kell 19 Toomas Eduri tantsuetendus "E-duur" Vanemuise suures majas
- 12. 03** kell 12 ja 19 Webberi muusikal "Cats" Vanemuise suures majas
- 12. 03** kell 14 Lasteloomingu festival "Balti tähekesed" Vanemuise väikeses majas
- 14. 03** kell 19 Jenny, Polly, Nanna – Kurt Weill: Triin Ella (vokaal), Toomas Tross (jutustaja), Jorma Toots (klahvpill), Taavo Rimmel (kontrabass), Meelis Vind (klarnet) Vanemuise kontserdimaja kammersaalis
- 15. 03** kell 19 Puccini ooper "Madame Butterfly" Vanemuise väikeses majas
- 15. 03** kell 19 Stravinski "Söduri lugu" Sadamateatris
- 15. 03** kell 19 Meistrite Akadeemia: klaveriduo Kai Ratassepp – Mati Mikalai Tartu Ülikooli aulas
- 16. 03** kell 12 Erivajadustega laste ja noorte laulufestival Vanemuise väikeses majas
- 17. 03** kell 19 Hästitempereeritud

kitarrid: Per Skareng (kitarr), Heiki Mätlik (kitarr) Vanemuise kontserdimaja kammersaalis

17. 03 kell 19 Päikeses teekond: Patrik Zeoli (kitarr) Jaani kirikus

18. 03 kell 19 Händeli ooper "Acis ja Galatea" Vanemuise väikeses majas *

19. 03 kell 16 Händeli ooper "Acis ja Galatea" Vanemuise väikeses majas

21. ja 24. 03 kell 19 J. Strauss'i operett "Nahkhiir" Vanemuise suures majas

22. 03 kell 19 Mozarti ooper

"Võlufööd" Vanemuise suures majas

23. 03 kell 19 Ansambel Rondellus, Jüri Kuuskemaa Tartu Ülikooli ajaloo muuseumis

26. 03 kell 15 Tartu ja Tartumaa naiskooride XII laulupäev Tartu Ülikooli aulas

26. 03 kell 18 Russelli muusikal "Verevennad" Vanemuise suures majas

29. ja 30. 03 kell 19 Bernsteini muusikal "West Side Story" Vanemuise suures majas

Pärnus

4. 03 kell 19 Vanemuise külalisesendus: Bock'i muusikal "Viuldaja katusel" Pärnu kontserdimajas

8. 03 kell 19 Amadeus-rock: Hortus Musicus, Andres Mustoneni Cross-over Band Pärnu kontserdimajas

12. 03 kell 17 Meestelt naistele: Jassi Zahharov, Andres Dvinjaninov, Indrek Kalda, Toomas Lunge, Joel Steinfeldt, Uno Loop, Vello Orumets Pärnu kontserdimajas

15.-24. 03 Laste ja noorte muusikafestival "Muusikamoos"

17. 03 kell 19 Vokaalsekstett Cosmos (Läti) Pärnu kontserdimajas

17. 03 kell 19 Meistrite Akadeemia: Mari Tampere (viul), Peeter Paemurr (tsello), Aleksandra Juozapenaite-Eesmaa (klaver) raekojas

18. 03 kell 19 Kuldne Viini operett: Tiit Laur (sopran), Urmas Põldma (tenor), Siim Selis (klaver) Pärnu kontserdimaja kammersaalis

19. 03 kell 15 Heategevuskontsert

"Andekas laps astub lavale" Pärnu kontserdimajas

22. 03 kell 19 Kevadjazz. La nouvelle chanson: La Crevette d'Acier (Prantsusmaa) Endla teatri Kūūnis

26. 03 kell 19 Ansambel Rondellus, Jüri Kuuskemaa Pärnu kontserdimaja kammersaalis

31. 03 kell 19 Alexandre Tharaud (klaver) Pärnu kontserdimaja kammersaalis

Jõhvis

2. 03 kell 19 Con Brio '04 võitja: Mihkel Poll (klaver) Jõhvi kontserdimaja kammersaalis

7. 03 kell 19 Meestelt naistele: Jassi Zahharov, Andres Dvinjaninov, Indrek Kalda, Toomas Lunge, Joel Steinfeldt, Uno Loop, Vello Orumets Jõhvi kontserdimajas

16. 03 kell 19 Hästitempereeritud kitarrid: Per Skareng (kitarr), Heiki Mätlik (kitarr) Jõhvi kontserdimaja kammersaalis

17. 03 kell 19 Vanemuise külalisesendus: Händeli ooper "Acis ja Galatea" Jõhvi kontserdimajas

18. 03 kell 19 Vokaalsekstett Cosmos (Läti) Jõhvi kontserdimajas

19. 03 kell 17 New masters on tour: Giorgi Kharadzé (tsello), Varduhi Yeritsyan (klaver), Colleen Lee (klaver) Jõhvi kontserdimajas

26. 03 kell 17 Ansambel Rondellus, Jüri Kuuskemaa Jõhvi kontserdimaja kammersaalis

31. 03 kell 19 Julian Joseph (dzässpianist), Estonian Dream Big Band Jõhvi kontserdimajas

Kõikjal üle Eesti

2. 03 kell 11.45 Dzässiprojekt "Eau forte": Michele Véronique (viul, hääl), Agnes Binet (akordion), Jean Bolcato (kontrabass, hääl), Christian Rollet (löökpillid) Jõgeva gümnaasiumis

2. 03 kell 19 Dzässiprojekt "Eau forte": Michele Véronique (viul, hääl), Agnes Binet (akordion), Jean Bolcato (kontrabass, hääl), Christian Rollet (löökpillid) Viljandi kultuurimajas

3. 03 kell 18 Hingemuusika: Tallinna Keelpillikvartett Rakvere Gümnaasiumis

3. 03 kell 19 Dzässiprojekt "Eau forte": Michele Véronique (viul, hääl), Agnes Binet (akordion), Jean Bolcato (kontrabass, hääl), Christian Rollet (löökpillid) Võru kultuurimajas Kannel

4. 03 kell 16 Hingemuusika: Toomas Vavilov (klarnet), Kristel Eeroja-Põldoja (viul), Kadri Sepalaan (viul), Kadri Rehema (vioola), Reet Mets (tsello) Türi Püha Martini kirikus

5. 03 kell 14 Muusikal, muusikal...: Pille Lill, Marko Matvere, Tallinna Saksofonikvartett Kiviõli rahvamajas

6. 03 kell 12.45 Tangoballett Jõgeva gümnaasiumis

8. 03 kell 18 Väike oõmuusika: Tobiase keelpillikvartett Viljandi Jaani kirikus

9. 03 kell 16 Suur Muusikaakadeemia: Hortus Musicus Ahtme Kunstide koolis

9. 03 kell 18 Meistrite Akadeemia: klaveriduo Kai Ratassepp – Mati

Mikalai Narva linnuses

10. 03 kell 19 Antonio Vivaldi "Aastaajad": Neeme Punder (flööd), Tallinna Kammerorkester, Üllar Saaremäe (tekstid) Haapsalu toomkirikus

11. 03 kell 19 Tangoballett Otepää kultuurikeskuses

12. 03 kell 16 Jenny, Polly, Nanna – Kurt Weill: Triin Ella (vokaal), Toomas Tross (jutustaja), Jorma Toots (klahvpill), Taavo Rimmel (kontrabass), Meelis Vind (klarnet) Mäetaguse mõisas

13. 03 kell 18.30 Jürmo Eespere Band Valga muusikakoolis

14. 03 kell 19 Kevadjazz: Erdmann 3000 (Saksamaa) Viljandi kultuurimajas

14. 03 kell 19 Eesti Rahvusmeeskoor, Chifuru Matsubara (dirigent) Põlva kultuuri- ja huvialakeskuses

18. 03 VII rahvamusiikatöötuste festival "Folkfest" Põlvas

18. 03 kell 18 Hingemuusika: Tallinna

Keelpillikvartett Otepää raekojas

23. 03 kell 18 Kuningate tants ja muusika: Saltatores Revaliensiis, Accentus Tallinn Jõgeva kultuurikeskuses

23. 03 kell 19 Meistrite Akadeemia: Heli Veskus (sopran), Jaanika Rand-Sirp (klaver) Viljandi Jaani kirikus

25. 03 kell 18 Hingemuusika: Urmas Vulp (viul), Lille Randma (klaver) Häädemeeste Muusikakoolis

28. 03 kell 18 Inspireeritud Carmenist: Helen Lokuta (metosopran), Claudia Sevtsenko (flamenkotants), Ralf Taal (klaver) Tõrva kirikus

Andmed on kontrollitud

12. veebruaril.

Aprillikuu kontserdiinfot COLLAGE'is avaldamiseks ootame hiljemalt

10. märtsiks aadressil

kristina@ema.edu.ee

Agakirja Muusika veebruarinumbri intervjuus "Uste avaja Celia Roose" on pildiallkirja sattunud eksitav viga. Riina Roose ja Celia Roose pole siiski õed.

eesti - kammerkooride liit esitleb:

IX
EESTI
KAMMERKOORIDE
FESTIVAL

1.-2. aprillil 2006
Viljandis

Konkurss
Viljandi Paalalinna Gümnaasiumis

Kontserdid
Viljandi Kultuuriakadeemias,
Pauluse ja Jaani kirikutes

Konkursi selvoorud
1. aprillil tasuta,
Grand Prix voor ja kontserdid
25 ja 10 krooni

Tänname:
Eesti Kultuurkapital, Viljandi linn
Kultuurkapitali Viljandimaa ekspordigrupp
Klassikaraadio

džässpianist
JULIAN JOSEPH
(London)

ESTONIAN DREAM BIG BAND

Valik džässistandardeid ja Julian Josephi omaloomingulist muusikat klaverile, bassile ja löökpillidele

Virtuoosne pianist, ansambli juht, helilooja, arranžeerija ja saatja Julian Joseph on vaieldamatult globaalse džässi järeituliija. Maailma kriitikute ja publiku lemmikuna lummab Julian alati oma meisterliku klahvpillimängu ning lõputu loominguilise kujutusvõimega. Juba kuuendat aastat juhib ta raadiojaamas BBC 3 saadet „Jazz Legends“.

PRIKE

Elavate teatrite

Põltimees

KLASIKAT

etv

ERGO

ERGO

VIKING MOTORS

www.concert.ee

II rahvusvaheline **Lepo Sumera** nimeline

noorte heliloojate **LOOMINGUKONKURSS**

25. märts 2006 kell 19 Estonia kontserdisaal

Finaalkontsert

Brian Buch (USA) "Shadows from an Underwater Forest"
Luca Antignani (Itaalia) "Spira mirabilis II"
Kee-Yong Chong (Malaisia) "Timeless metamorphosis"
Andrea Portera (Itaalia) "frammenti umani... e di luce"
Pui-shan Cheung (Hong-Kong / USA) "Dai Pai Dung"

Lepo Sumera Klaverikontsert

Eesti Riiklik Sümfooniaorkester
Solist Peep Lassmann
Dirigent Toomas Vavilov

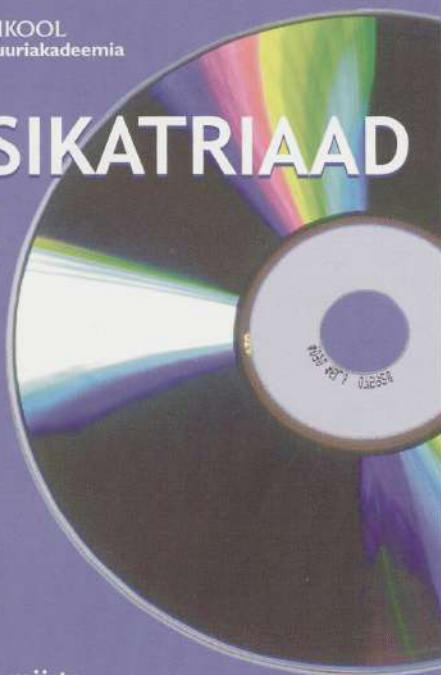
www.sumera.ee

ERGO

EESTI
MUSIKA- JA TEATRIAKADEEMIA

E · R · S · O

MUUSIKATRIAAD 2006

TEISIPÄEV, 14. märts

10:00 ja 13:00 kontserdid *Viljandi linna ja maakonna koolides*

21:00 jazzklubi "TRIAADI ERI - Eduard Akulin Kollektief" *Pubi Liverpool*

KOLMAPÄEV, 15. märts

12:00 vestlusring "KAS EESTI PILLIÕPETAJA ON ÄPARDUNUD INTERPREET?"
moderaator Neeme Punder
TÜ VKA Muusikamaja saal

21:00 muusikute klubi *Pubi Suur Vend*

NELJAPÄEV, 16. märts

10:00 noorte muusikute konkurss *Jaani kirik*

13:00 noorte muusikute konkurss
TÜ VKA must saal

19:00 konkursi lõpetamine
VÕITJATE KONSERT
Airi Allvee & Band
pilet 40.-/25.- *Viljandi Kultuurimaja*

Kirikumuusik-muusikaõpetaja erialapäevad 2006

"Muusikaterapia ja loovmeetodid muusikakasvatuses"

22.-23. märts 2006

Erialapäevad toimuvad antud erialaga seotud inimeste rakendusvõimaluste teadvustamiseks, täiendkoolituse andmiseks ning TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia kirikumuusik-muusikaõpetaja erialast teavitamiseks. Ühtlasi annab sündmus võimaluse uue TÜ VKA Muusikamaja tutvustamiseks.

Traditsiooniliste erialapäevade eesmärgiks on iga-aastaselt pöörata tähelepanu ühele aktuaalsele teemale eriala rakendusmaastikul. Sel aastal pühendume muusikaterapia ja loovmeetodite võimalustele praktilises muusikatöös erinevate vanusegruppidega. Õpitubasid juhendavad oma ala spetsialistid Eestist ja Soomest.

Ajakava

Kolmapäev, 22. märts 2006

Filosoofia ja meetodid muusikakasvatuse taustal

11.00-11.30	Avapalvus Viljandi Pauluse kirikus
12.00	KIMU erialapäevade avamine
TÜ VKA Muusikamajas – <i>KIMU üliõpilased</i>
12.30	Muusikapsühholoogia – <i>Dali Kask</i>
13.15	Muusikateoloogia – <i>Marko Tiitus</i>
14.00	Lõuna
15.00	Muusikaline veerandtund –TÜ VKA üliõpilased
15.15	Musika sõnatu keel (sissejuhatus muusikaterapiasse) – <i>Sari Helkala-Koivisto (Soomes)</i>
16.00	Muusikaterapia kirikumuusikas – <i>Elke Unt</i>
16.45	Kohvipaus
17.00-19.00	Loovmeetodid muusikaõppes ja esinemispraktikas, Suzuki meetod Eestis ja Soomes
– <i>Sirje Subbe-Tamm ja Sari Helkala-Koivisto</i>

Neljapäev, 23. märts 2006

Muusikaterapia ja loovmeetodid

9.00-9.30	Liturgiline tants – <i>Viljandi Jaani kirikus</i>
10.00	Muusikaterapia töötuba – <i>Sari Helkala-Koivisto</i>
12.00	Loovmeetodite töötod
<i>Tuuli Jukk ja Merike Kuivits "Mängust ja pillimängust"</i>
<i>Juta Ross "Suzuki meetod viiuliõpetuses"</i>
<i>Sirje Subbe-Tamm "Suzuki meetod klaveriõpetuses"</i>
<i>Robert Jürjendal "harjutamine ja oskused"</i>
14.00	Lõuna
15.00	Muusikaline veerandtund –TÜ VKA üliõpilased
15.15	Töötod jätkuvad
17.00	Erialapäevade lõpetamine

TALLINNA FILHARMOONI KONTSERDID MÄRTS 2006

PE^B₂₅₃₉ 2006,3

2. MÄRTSIL 19.00 ESTONIA KONTSERDISAALIS

BRAVISSIMO!

NICOLÓ PAGANINI - GIEDRIUS KUPREVIČIUS
24 KAPRIISI OP.1

PAVEL BERMAN viiul
KAUNASE KAMMERORKESTER

8. MÄRTSIL 19.00 MUSTPEADE MAJAS
10. MÄRTSIL 19.00 HAAPSALU TOOMKIRIKUS

ANTONIO VIVALDI "AASTAAJAD"

NEEME PUNDER flööt
TALLINNA KAMMERORKESTER
ÜLLAR SAAREMÄE tekstid

18. MÄRTSIL 19.30 KANUTI GILDI SAALIS

DIPLOMAATILISED NOODID/ARMEENIA KESKAEGNE KILIIKIA

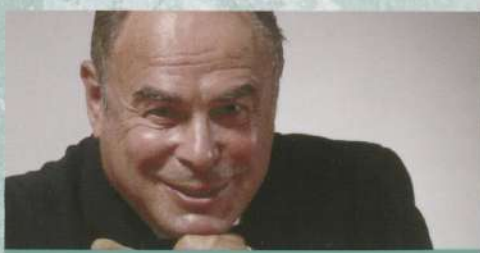
ANSAMBEL KILIIKIA, Jerevan – 6-liikmeline koosseis
puhk-, keel- ja löökpillidest, laul
MARION SELGALL luule, Theatrum

Keskaegne ida muusika, ašuugide (sajanditetaguste rändmuusikute)
laulud, ajaloolise Kiliikia riigi kultuur kui kultuuride ristumiskoht.
Armeenia luule.

Kontserti toetab Armeenia Rahvuselt ja perekond Nahapetjan.

Piletid müügil Piletilevi ja Piletimaailma müügikohtades
üle Eesti, www.piletilevi.ee ja www.piletimaailm.com

Tallinna Filharmoonia
Toompuiestee 20, 10149 Tallinn
Tel 6613 757
fila@filharmoonia.ee
www.filharmoonia.ee

25. MÄRTSIL 16.00 MUSTPEADE MAJAS

KLASSIKA KOOS KLASIGA MOZART & SOSTAKOVITŠ

RIIVO KALLASMAA oboe
PRIIT VOLMER bass
MIHKEL MATTISEN klaver
TALLINNA KAMMERORKESTER
Dirigent ERI KLAS

W. A. MOZART - Oboekontsert KV 314
Aariad bassile "Io ti lascio, o cara, addio" KV 621a,
"Ich moechte wohl" KV 539, "Alcandro, lo confesso" KV 512
Sümfoonia nr. 29 KV 201

D. ŠOSTAKOVITŠ - Klaverkontsert nr. 1 op. 35
Kammersümfoonia op. 110

Kontserdi salvestab Eesti Televisioon

